NR. 2 2024

€ 3,50

BUITEN DE ORDE

ANARCHISTISCH KWARTAALBLAD

Afslaan van extreemrechtse aanvallen

Studenten-protesten

Queerstrijd in Rojava

BUITEN DE ORDE 2/2024 INHOUDSOPGAVE

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteedt aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil daarmee een blad voor de anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Omslagillustraties
Randy Linskens

Gebruikte lettertypes
Director door Justine Herbel en May Jolivet, Basalte door Benjamin Gomez, velvetyne.fr

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond zijn automatisch abonnee van Buiten de Orde; niet-leden kunnen zich abonneren voor € 20,00 per jaar. Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Abonneer je via vrijebond.org/buitendeorde/abonnement en maak o.v.v. ‘abonnement Buiten de Orde’ €20,00 (meer is ook welkom) over op: IBAN: NL80 INGB 0005 4954 73
BIC/Swift: INGBN L2A
t.n.v. Vrije Bond te Amsterdam

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
redactie@buitendeorde.nl
buitendeorde.org

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
secretariaat@vrijebond.nl
vrijebond.org

Vrije Bond
De uitgangspunten van de Vrije Bond waarin onder meer de visie is omschreven staan elders in deze uitgave en de werking Solidariteitskas met alle mogelijkheden tot het financieel ondersteunen van mensen en initiatieven is terug te vinden op de website van de Vrije Bond. Ook het aanmelden als lid of abonnee kan vrij eenvoudig via vrijebond.org.

Losse nummers zijn voor €3,50 te koop bij:
Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24, Amsterdam
sjakoo.nl

Vredesburo Eindhoven
Grote Berg 41, Eindhoven
vredesburo.nl

De Lektuurhal
Over de Kelders 10, Leeuwarden

Boekhandel Rosa
Oliemuldersweg 43, Groningen
bookshoprosa.org

REDACTIONEEL!

Niet alleen vanuit een anarchistisch perspectief wordt de lijst met zwarte dagen voor Nederland en de wereld steeds langer. Als men over enkele decennia terugkijkt op 2024, dan zal de conclusie toch zijn dat we bijna weer een eeuw terug in de tijd zijn gegaan. Je zou denken dat men van de geschiedenis leert, maar niets lijkt momenteel minder waar te zijn.

In Nederland kozen de mensen voor een autocraat van de minst democratische partij, die de ene na de andere demagoog naar voren schuift om de ministerposten mee te vullen. De hele formatie wordt gekenmerkt door schandalen hier en relletjes daar, waardoor het lijkt alsof de parlementaire politiek verworden is tot goedkope en niet te pruimen reality-tv. Toch valt er wel een lichtpuntje te zien aan deze donkere, met zware wolken bepakte horizon. De beoogde minister-president – voormalig directeur-generaal van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) Dick Schoof – zou er geen problemen mee hebben de wettelijke grenzen te overschrijden als het gaat om het afluisteren van politiek interessante mensen. We kunnen er dus zeker van zijn dat de komende minister-president wél naar de mensen luistert!

En niet alleen in Nederland pakken de wolken zich samen: in heel Europa zet extreemrechts de met populistische retoriek en zondebokpolitiek gevulde opkomst door. In Frankrijk rolde Macron nog op dezelfde dag dat de Europese verkiezingsuitslag in het voordeel van de extreemrechtse Marine Le Pen uitviel – Le Pens Rassemblement National kreeg een derde van de stemmen in Frankrijk – de rode loper uit voor extreemrechts door nieuwe verkiezingen uit te roepen. Een knap staaltje blufpoker met alle gevolgen van dien: begin juli won Le Pens partij de eerste ronde van de verkiezingen met opnieuw een overtuigende drieëndertig procent van de stemmen. Op de tweede plek kwam een coalitie van linkse partijen die hun krachten hebben gebundeld in de Nouveau Front Populaire. Door goed gebruik te maken van de mazen in het Franse kiesstelsel wisten het linkse en middenblok in de tweede ronde van de verkiezingen alsnog de overwinning binnen te slepen, en op het nippertje een extreemrechtse zege te voorkomen. Wellicht is de boodschap hier dat we op links wat vaker de grenzen op moet zoeken om politieke winst te behalen en fascisten een spreekwoordelijke 'draai om de oren' te geven.

Hoewel we nooit overtuigd zullen zijn van de parlementaire politiek en het weinig zin heeft onze conclusies te trekken op basis van verkiezingen, is het tekenend dat de kleinste partij in het Europees parlement niet de fractie van niet-fractiegebonden politici, maar de linkse fractie is. Precies dit patroon werd ook zichtbaar in Nederland en Frankrijk, waar één extreemrechtse partij meer stemmen binnen wist te slepen dan een verenigd links blok. Het staat symbool voor het gebrek aan slagkracht van links, het gebrek aan een goed verhaal met de juiste wapens om het extreemrechtse discours te ontmantelen en te laten zien voor wat het is: holle frasen voor politiek gewin. Voor zover extreemrechts nog niet vrijwel overal een vinger in de pap had, is dat nu wel het geval. De vraag is wat de consequenties zullen zijn, én wat het antwoord van links gaat worden.

Eén van de consequenties is in ieder geval al duidelijk te zien. Je kunt je kont tegenwoordig niet meer keren of je wordt geconfronteerd met een rechtse schreeuwlelijk wiens repertoire uitsluitend bestaat uit ongefundeerde statements. Het is de wereld op z'n kop als je nu hoort dat (extreem)rechtse politici de pro-Palestinaprotesten afdoen als antisemitisch. Niet alleen hier, maar ook bijvoorbeeld in Duitsland, waar AfD'ers claimen dat het toelaten van moslims gelijkstaat aan het 'importeren van antisemitisme'. Het zit haast in het DNA van het witte koloniale en patriarchale Europa om antisemitisch te zijn, maar nog weet men de harten van kiezers te winnen met dit soort racistische leugens. Het is van uiterst belang dat we vlijmscherpe kritieken blijven formuleren op deze openlijke racistische parlementariërs en hun volgelingen op straat, en tevens belangrijk dat we de studentenprotesten in het nieuwe schooljaar vol blijven ondersteunen om een massaal blok te vormen tegen de zionistische, extreemrechtse bezettingsstaat Israël en tegen de extreemrechtse politici die, door de geschiedenis even buiten beschouwing te laten, zich opwerpen als de hoop in bange dagen voor joodse mensen, maar eigenlijk enkel uit zijn op eigen gewin.

Tekst Teun Zwartstaart en Ron Vrij

In deze zomereditie van de Buiten de Orde (*BdO*) ruimschoots aandacht voor de hierboven genoemde uitdagingen die ons te wachten staan. Allereerst aandacht voor opstand en repressie: interviews met een Portugese anarchist die de Anjerrevolutie in 1974 van dichtbij meemaakte, en met een queer strijder in Rojava over de zichtbaarheid van queer mensen en de contradictie die bestaat binnen de Koerdische beweging. Dan een betoog over de banaliteit van onze democratieën, geschreven vanuit de studentenbezettingen in Nederland, en daaropvolgend een interview met Franco 'Bifo' Berardi, een Italiaanse filosoof die een zeer interessant perspectief biedt op de overeenkomsten en verschillen tussen de studentenprotesten van 1968 en die van nu.

Daaropvolgend een groot aantal artikelen dat ingaat op een of meerdere aspecten van bewegingsopbouw. Zo vind je pleidooi voor het bouwen van solide structuren voor duurzaam activisme van het collectief SoliDemoWatch, dat tijdens demonstraties de politie in de gaten houdt. om het recht op demonstreren te beschermen en het staatsgeweld tegen Palestijnen te verminderen. Ook is de Interaxie weer van de partij, deze keer met een interview met Olaf van het Anarchistisch Repair Café in Amsterdam. Vervolgens vind je een uitgebreide en diepgaande analyse van de relatie tussen hacklabs en autonome ruimten, maar omdat het stuk zo omvangrijk is, lees je in deze editie deel een van deze analyse en vind je deel twee in de volgende editie! Alex schreef een visiestuk over de Vrije Bond, waarin de nieuwe structuur uiteen wordt gezet in de hoop de potentiële kracht ervan te ontgrendelen. Verder vind je twee stukken die beide op hun eigen manier pleiten voor een beweging die moet worden gebouwd om de huidige opkomst van extreemrechts in Nederland te stoppen, zowel vanuit het perspectief van sociale bewegingen als van migranten; en nog meer nieuws vanuit de migratiestrijd: een oproep tot solidariteit met Upupa, een infopunt in Ventimiglia, Italië, plus een overzicht van wat er in de afgelopen maanden aan migratiestrijd in Nederland heeft plaatsgevonden.

Tot slot vind je een hoop artikelen met een culturele inslag. Er is weer een uitgebreide podcastrecensie van Ronja binnengekomen, deze keer over queer piraten en moordenaressen, oftewel vrouwen die in verzet zijn gekomen; uiteraard is ook het 'Dialoogje' weer van de partij; Jan Bervoets, oud-redacteur van de *BdO*, schreef een artikel over honderd jaar surrealisme en Peter Storm plaatste het nieuwe boek van Zoe Baker, over de geschiedenis van het anarchisme, in een traditie van boeken over anarchistische geschiedenis. In deze editie vind je ook deel twee van 'Toekomstpaden', een gedachtenexperiment waarin Hadrian een op anarchistische principes georganiseerde maatschappij voor zich probeert te zien; van de hand van Hector Reban een stuk over de opkomst van de morele afgunst; en van Christiaan weer de vaste muziekrubrieken 'Soundtrack voor de revolutie' en de 'Graai uit de kast'. Tot slot wederom een fantastische verzameling aan boekentips van het Fort van Sjakoo die je de zomer door gaat helpen. De boodschap is deze keer dat ons verzet geen sprint, maar een marathon is, en dat het daarom belangrijk is goed voor elkaar te zorgen en duurzame structuren op te zetten!

Dat geldt uiteraard ook voor de redactie van de *BdO*, die altijd hulp kan gebruiken bij het redigeren van artikelen, het verzamelen van beeldmateriaal, het uitzetten van de grote lijnen, het vinden van artikelen en het bijhouden van het sociale mediakanaal. Voel jij je geroepen om je steentje bij te dragen in een van de bovenstaande rollen, laat het ons dan weten door een mailtje te sturen naar redactie@buitendeorde.nl. Ook als je artikelen aan wil dragen, kun je die naar dit e-mailadres sturen. De aankomende deadline voor artikelen is 1 september 2024. Heb je geen artikel maar wel een mening over ons blad of de politiek erbarmelijke staat van deze wereld, stuur je brief dan in voor de brievenrubriek en vind je relaas terug in de volgende editie! Wij hopen wederom dat deze bonte verzameling artikelen jullie inspireert om duurzame alternatieven te bouwen, het verzet te escaleren en te laten zien dat we nooit zullen capituleren voor extreemrechts of welke onderdrukkende macht dan ook!

De redactie

INTERVIEW MET LUÍS BERNARDES

Over clandestiene anarchistische activiteiten in Portugal vanaf de jaren zestig

Tekst Batata Pala   Vertaling AGZK

Dit is een interview met de oude militant Luís Bernardes, die ten tijde van de Anjerrevolutie in Portugal in 1974 (die een einde maakte aan de langste fascistische dictatuur in Europa) nog maar een student was. Het interview is op 20 maart 2021 namens de União Libertária (UL) opgenomen en er is na afloop een transcript van gemaakt.*

Kun je kort iets vertellen over anarchistische activiteiten in de jaren voor de revolutie?
Ik weet alleen wat mij verteld is door mensen die toentertijd actief waren. Ik was zeventien op 25 april, dus ik was nog niet erg militant. Zo'n twee jaar lang kwamen we in die tijd met een paar mensen bij elkaar in Lissabon en lazen we boeken die vooral gingen over de geschiedenis van de arbeidersbeweging. Afrontamento (Portugese uitgever gespecialiseerd in linkse boeken en in het heruitgeven van anarchistische en marxistische boeken van voor de dictatuur) had een collectie boeken van een historicus genaamd César de Oliveira, die de oude Batalha-kranten (anarchosyndicalistisch dagblad, actief van 1919 tot nu) gebruikte voor de geschiedenis van de Confederação Geral do Trabalho (CGT, anarchosyndicalistische vakbond, actief van 1919 tot 1934), en van daaruit leerden we over de anarchistische beweging. In de jaren zestig en zeventig waren er heel weinig specifiek anarchistische activiteiten, voor zover ik weet. Vanaf mei 1968, met de echo's uit Frankrijk, begonnen er wat teksten te verschijnen die meer verbonden waren met de Situationistische Internationale, en er was wat interesse van politieke ballingen uit Frankrijk. Er was een aantal mensen dat zich aansloot bij de groep Ação Direta en andere anarchistische groepen die na 25 april gevormd werden, waaronder veel mensen die banden hadden met de Portugese Communistische Partij (PCP) en Franse maoïstische groepen die in contact kwamen met libertaire ideeën, maar niet op een georganiseerde manier. Hier in Portugal waren er heel weinig clandestiene activiteiten. De repressie in de jaren veertig en vijftig was zo groot dat iedere groep hier in Portugal volledig ontmanteld werd. Oudere mensen zoals Emídio Santana, Moisés Silva Ramos en een heleboel anderen sloten zich aan bij de huurdersvereniging van Lissabon en andere soortgelijke verenigingen, en ontwikkelden een activiteit die niet specifiek anarchistisch was, maar gericht op coöperatieve zelfbeheerprincipes, en ze deden een beetje aan activiteiten en propaganda. Maar de jaren zestig en zeventig waren enkele van de zwakste jaren van de twintigste eeuw.

Hoe ben je in de anarchistische beweging terechtgekomen? Was het makkelijk om anarchistische ideeën te vinden?
Ik was vijftien jaar oud en met mensen van dezelfde leeftijd begonnen we door middel van wat literatuur kennis te nemen van de geschiedenis van de Spaanse Burgeroorlog. Daarna volgden de teksten van César de Oliveira, die ik al noemde. Dat was alles wat er was, verder was er niet veel. Vóór 25 april had ik nooit contact met oude anarchisten, ik kende een paar namen omdat ze in boeken stonden, maar ik maakte deel uit van een groep in Beja en we hadden met niemand contact. We gingen gewoon door met onze eigen zaken. In 1973 kwam ik naar Lissabon en ontmoette ik een aantal mensen dat banden had met de libertaire beweging. Omdat de repressie zo groot was geweest en de jaren van gevangenschap in Tarrafal (een concentratiekamp en gevangenis voor politieke gevangenen in Kaapverdië, waar veel linkse en antikoloniale gevangenen werden vastgehouden en vermoord) voor een aantal mensen zo hard waren geweest dat ze alle contact met de nieuwe generaties hadden verloren, was de oude beweging als een herinnering die verloren was gegaan. De nieuwe generaties moesten helemaal opnieuw beginnen. Het contact met de oude generatie kwam pas na 25 april. Bij de demonstratie op 1 mei 1974, tussen die honderdduizenden mensen, zagen de jongeren een groep oude anarchisten met de vlag van de metaalwerkersbond, geleid door mensen die in Tarrafal hadden gezeten. Het was de eerste keer dat we contact met hen hadden en we begonnen ons te organiseren. Toen ging het hoofdkwartier van Batalha open. Veel mensen begonnen daar samen te komen, en de geschiedenis van het anarchisme en van de arbeidersbeweging begon wat meer aan het licht te komen. Omdat er voor 25 april heel weinig boeken en contacten waren gepubliceerd, waren er vele jaren van stilte waarin de anarchistische traditie sluimerde, om pas na 25 april nieuw leven ingeblazen te worden.

Werden deze boeken gecensureerd?
De boeken werden geredigeerd. Er werden veel marxistische boeken gepubliceerd, die aan het eind van de jaren zestig verschenen. In Portugal was er censuur nadat ze waren gepubliceerd, niet ervoor. Met andere woorden, de boeken werden geredigeerd en gepubliceerd en vervolgens verboden. De Polícia Internacional e de Defesa do Estado (PIDE, de Internationale Staatsverdedigingspolitie) nam de boeken in beslag, maar er waren altijd vele honderden boeken die onder de toonbank werden verkocht en bleven circuleren. Er waren veel boeken van Daniel Guérin over anarchisme, heel erg in de traditie van mei 1968. Er was een aantal boeken dat uitgegeven en verspreid werd, maar later alsnog verboden werd.

Hoe zocht je andere jonge anarchisten?
Er waren affiniteitsgroepen, vriendengroepen en ik had verschillende vrienden die geïnteresseerd waren in de Spaanse Burgeroorlog. We lazen wat boeken en poëzie, Lorca... En dit creëerde een gemeenschappelijke ervaring die ons dichter bij een bepaalde reeks idealen bracht.

Maar ze konden geen anarchistische boeken uitgeven...
Het begon al mogelijk te worden op sommige universiteiten. Er waren enkele universiteiten met zeer sterke studentenverenigingen, en universiteiten waar bewegingen van jeugdgroepen waren die poëzieboeken publiceerden. Alles draaide om studentengroepen en er waren veel activiteiten in eigen beheer. Toen ik naar Lissabon kwam, begon ik meteen te werken, maar ik volgde ook een cursus aan de faculteit Letteren en we lazen veel revolutionaire poëzie. Er waren veel marxistische boeken, dus universitaire kringen en kringen van jonge arbeiders waren erg actieve kringen. Er waren veel confrontaties met de politie, veel demonstraties, veel onderdrukking, dus het was een veel politiek bewustere omgeving dan nu, stel ik me zo voor.

Waren er bewegingen of groepen in de koloniën die

banden met Portugal hadden?
Nee, wat er wel was, was contact met veel jonge mensen. Als je op je zeventiende de middelbare school afmaakte, moest je naar de keuring en moest je het leger in. Er waren jonge Afrikanen op de universiteiten die uit de koloniën kwamen en dat waren de contacten die we hadden. We waren bevriend en deelden veel gemeenschappelijke standpunten. Hoewel het voor de meesten van ons, de mensen die ik kende en met wie ik verwant was, bijna onvoorstelbaar was om ten strijde te trekken. Voor ons allemaal, de groep waar ik deel van uitmaakte, was het ons idee om te vluchten naar Frankrijk, Zweden, Nederland, waar dan ook. In die tijd deserteerden de meeste jongeren in studentenkringen op de een of andere manier.

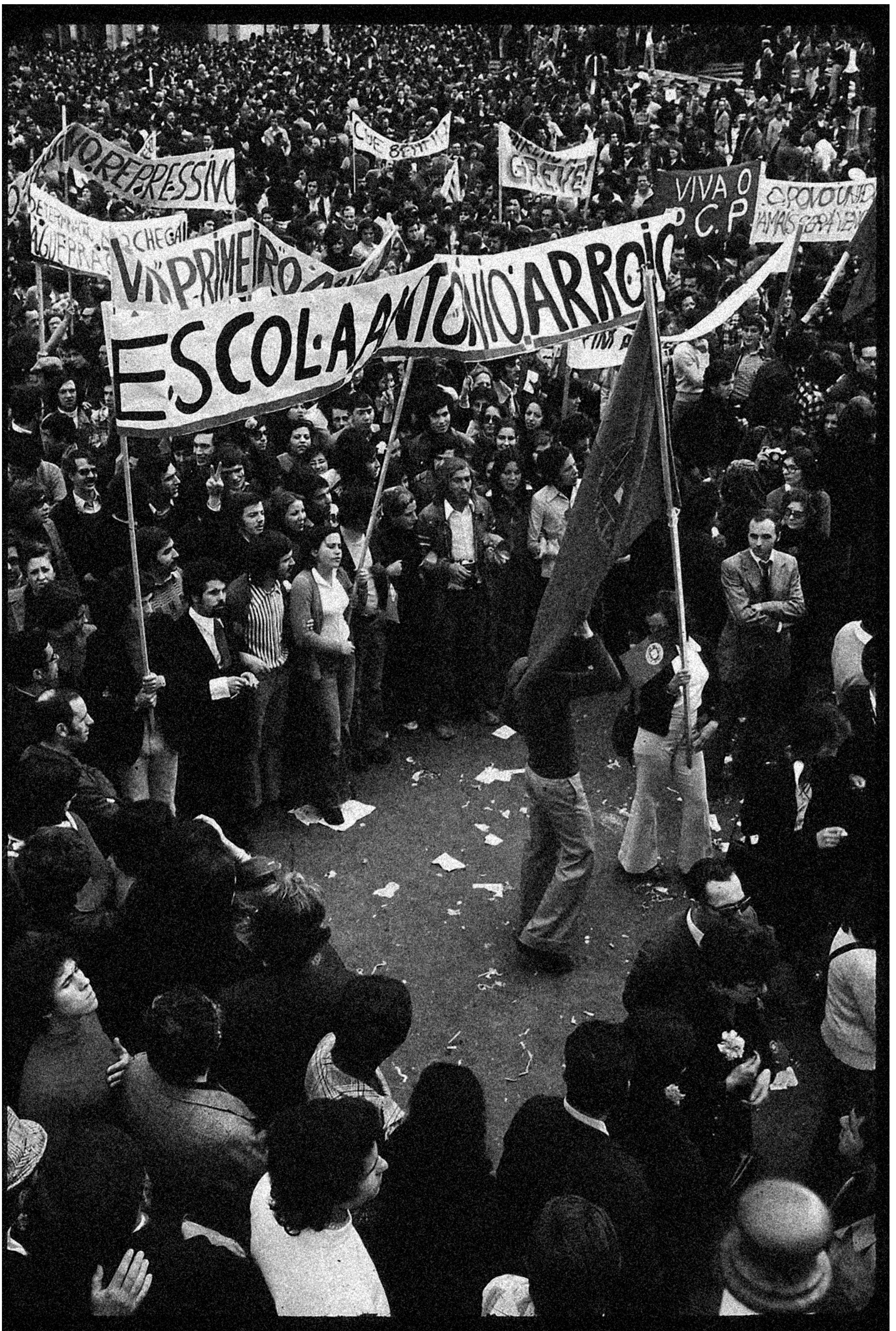
Was de periode rondom 25 april een tijd waarin het gemakkelijker was om toegang te krijgen tot nieuwe anarchistische ideeën?
Toen 25 april begon, ging iedereen de straat op. Ik herinner me dat ik in een groep zat die niet echt anarchistisch was, maar waar verschillende anarchistische mensen in zaten, en op de zesentwintigste maakten we meteen een communiqué dat werd uitgedeeld op scholen, waarin we spraken over vrijheid en het overwinnen van het fascisme, en we verspreidden het veel op verschillende middelbare scholen. De zomer was een tijd van meer volksbeweging in de straten, en vanaf oktober, toen de scholen weer opengingen, begonnen overal veel jeugdgroepen op te duiken, waarvan velen zich al als anarchistisch profileerden. Het was makkelijk om teksten samen te stellen, er werd veel gepubliceerd. Toen het hoofdkwartier van Batalha werd geopend, kwamen daar veel mensen bij elkaar en waren er tientallen publicaties. Het waren publicaties met een kleine oplage, maar omdat het er zoveel waren, waren ze effectief aanwezig op de plaatsen waar studenten bijeenkwamen, op universiteiten en in sommige culturele gelegenheden en cafés.

Was er veel publieke belangstelling voor het anarchisme?
Er was veel belangstelling van de bevolking voor de revolutie en de veranderingen, omdat het een revolutionaire periode was. Er was een revolutionair proces aan de gang, we wisten niet echt waar het heen ging, maar iedereen nam standpunten in. Het Rossioplein in Lissabon zat constant vol met mensen die dingen bespraken, het was bijna een open forum in Lissabon en in andere steden. Anarchisme had aanvankelijk enig succes, omdat mensen over anarchisme hoorden en het niet kenden, maar er was ook grote moeite om anarchisme te positioneren in de periode na 25 april. Oudere mensen die jaren in de gevangenis hadden gezeten, hadden een gunstiger beeld van het syndicalisme en het anarchosyndicalisme. De jongeren gaven niet veel om vakbondswerk, ze waren meer geïnteresseerd in kwesties als seksualiteit, persoonlijke vrijheid, en niet zozeer arbeidskwesties. Daarom deelden de anarchosyndicalistische groep en de jongerengroep niet veel idealen. De anarchosyndicalistische beweging in Portugal stierf met het einde van de CGT en is er nooit meer in geslaagd om weer op te krabbelen. Na 25 april keerde de krant *A Batalha* terug, waarvan de eerste editie veertigduizend exemplaren telde. Emídio Santana en de mensen die de CGT oprichtten, dachten dat ze de vakbeweging opnieuw konden opbouwen, maar dat was erg moeilijk. De vakbeweging is nooit gegroeid, ze heeft nooit veel capaciteit gehad om in te grijpen in de wereld van de arbeid. Ze had na 25 april wel enige invloed in de studentenwereld, de intellectuele wereld en de kunstwereld.

Denk je dat het door de generatiekloof kwam dat er geen samenwerking kon worden opgebouwd?
Ik denk niet dat dat de reden is. Omdat de repressie zo groot was, waardoor de kennis over de geschiedenis verloren ging, verloor het anarchisme in Portugal zijn ruimte voor interventie en invloed. Het had toen grote moeite om een agenda op te stellen. De PCP en de Partido Socialista (PS, Socialistische Partij) hadden een sterke positie in de arbeidersbeweging en de PCP slaagde er toen in om een wet aan te nemen die het verbood om andere vakbondscentra op te richten naast de bestaande vakbonden, of om vakbonden op te richten naast de bestaande vakbonden. Er kon maar één vakbond zijn in elk gebied, die door hen werd gecontroleerd. Vanaf dat moment was het erg moeilijk om in te breken in de arbeiderswereld. De anarchosyndicalisten zelf waren al vrij oud, ze hadden al veel geleden, ze waren allemaal in de zeventig en met pensioen. Ze waren niet meer actief. Dan was er een generatie van zeer jonge mensen van in de twintig die, ondanks dat ze werkten, zeer weinig informatie en kennis hadden en het was zeer moeilijk om op dit niveau te handelen. Het was gemakkelijker om actief te zijn op het gebied van muziek en theater. Het anarchosyndicalisme had een groot gewicht en een zeer grote historische breuk en we kunnen vandaag de dag nog steeds zien dat de anarchistische interventie zeer zwak is in de wereld van de arbeid.

Denk je dat er in de jaren na de Anjerrevolutie in dat opzicht een verandering heeft plaatsgevonden?
Toen was het anders, omdat die jonge generatie van 25 april tien jaar later al dertig was, al aan het werk, al in andere delen van de samenleving actief was en toen begon het een iets andere invloed te krijgen. Er waren mensen die in de journalistiek gingen, er waren mensen die in het onderwijs gingen en ik denk dat het anarchisme vanaf de jaren tachtig steviger werd. Meer mensen positioneerden zichzelf op een meer actuele manier. Ons niveau van onwetendheid – dat van de jongere generatie – was enorm. We kenden niets, we wisten niets. Maar in de jaren tachtig vormde zich al een grijze massa.

Waarom is deze massa er nooit in geslaagd om een nationale federatie te vormen sinds de CGT?
Die heeft nooit bestaan. Zelfs de Portugese Anarchistische Unie en de Anarchistische Federatie van de Portugese Regio (FARP) waren altijd kleine organisaties die het maar heel kort uithielden. Wat wel bestond was de vakbeweging die was gegroepeerd in de CGT, die ook geen lang leven beschoren was. Toen 28 mei 1926 plaatsvond, was het reactievermogen van de CGT erg zwak en was er veel interne verdeeldheid. De PCP was net opgericht en veroorzaakte grote verdeeldheid binnen de CGT. En zelfs binnen de CGT was er grote verdeeldheid tussen de anarchosyndicalisten en de anarchisten die weinig heil zagen in de vakbeweging. Daarna is er nooit een grote anarchistische organisatie geweest, in

ESCOL·A·ANTÓNIO·ARROIO
REPRESSIVO
GREVE!
VIVA O
C. P

feite hebben grote anarchistische organisaties over de hele wereld nooit bestaan. Er zijn wel groepen die mobiliseren en actievoeren, maar zonder heel precieze momenten. De Federación Anarquista Ibérica (FAI) was belangrijk tijdens de Spaanse Burgeroorlog, maar daarvoor noch daarna was de FAI erg belangrijk. In Latijns-Amerika zijn er twee of drie organisaties die belangrijk waren, anarchistische federaties in Uruguay, enzovoorts. Zelfs in Frankrijk is er een sterke anarchistische federatie, maar een groot deel van het anarchisme bestaat buiten de federatie. Er is geen grote organisatorische traditie in Portugal, afgezien van de kranten.

Hoe denkt je dat dit organisatieprobleem in Portugal kan worden opgelost?
Hier in Portugal werden er direct na 25 april verschillende pogingen gedaan om organisaties op te zetten die niet van de grond kwamen. Dus wat we probeerden te doen, uitgaande van bestaande groepen en individuen, was bijeenkomsten en conferenties organiseren waar mensen konden discussiëren en tot gemeenschappelijke standpunten konden komen. Het leidde niet noodzakelijkerwijs tot de oprichting van organisaties, maar wel tot mensen die elkaar leerden kennen en vervolgens samenwerkten.

Maar kwam dat door een gebrek aan middelen, mensen of wil?
Het was omdat mensen nooit de behoefte voelden. Een organisatie impliceert een gemeenschappelijk orgaan, een behoefte voor mensen om samen te werken en de meeste mensen zagen die behoefte niet. Ze kwamen samen met mensen in hun buurt en met hun vrienden en voelden niet de behoefte om een blijvende organisatie op te richten. Er waren veel pogingen en de wil om dat te doen, maar in de praktijk werkte het nooit. Er waren altijd groepen en op een gegeven moment creëerden de groepen relaties, maar zelfs nu, hoewel ik denk dat het nuttig zou kunnen zijn voor het behoud van het historisch geheugen, denk ik niet dat er veel voorwaarden voor zijn.

Waarom zijn de omstandigheden niet goed?
Omdat mensen niet veel met elkaar omgaan in deze zin. Ik weet niet met hoeveel jullie bij União Libertária zijn, maar jullie gaan met elkaar om. Mensen van de krant *Mapa* gaan met elkaar om, mensen van het Centrum voor Libertarische Cultuur (CCL) gaan met elkaar om... Ik was betrokken bij het houden van de laatste anarchistische conferentie in Portugal, die in 2014 in Évora plaatsvond. Er waren daar ongeveer honderd mensen en er werd gedacht dat we van daaruit een structuur als een relatiecommissie zouden kunnen opzetten, maar dat was niet mogelijk. Niemand toonde er veel interesse in, en sindsdien is er nooit een nationale bijeenkomst geweest die de behoefte van mensen om zich te organiseren op tafel legde. Er zijn wel standpunten geweest van deze of gene groep, maar nooit een gezamenlijk standpunt. Ik herinner me dat ik ongeveer een jaar geleden heb geprobeerd om wat mensen bij elkaar te krijgen om over de libertarische beweging na te denken en er was ook niet veel interesse.

Denk je dat vakbeweging de weg vooruit was tijdens de revolutie?
Ik denk dat de vakbeweging belangrijk is en ik denk dat, in tegenstelling tot andere kameraden, vanaf het moment dat het anarchisme de wereld van het werk verloor het erg moeilijk werd om sociaal te handelen. Ik denk niet dat we het vakbondswerk moeten verlaten, maar het moet een van de vele werkvelden zijn. Het is op dit moment niet mogelijk om daar rechtstreeks naartoe te gaan.

Meer voor als we al middelen en een netwerk hebben opgebouwd?
Precies. Er zijn mensen die al actief zijn in de vakbonden, maar ze doen het liever binnen de vakbonden dan dat ze andere soorten organisaties oprichten. Als er een organisatie zou zijn, zou het mogelijk zijn om een trend te creëren, of een groep die, werkend binnen de huidige vakbonden, een aantal bewegingen van zelfbeheer zou kunnen hebben. Maar dat zal tijd kosten, denk ik.

> De vakbeweging is belangrijk en vanaf het moment dat het anarchisme de wereld van het werk verloor, werd het erg moeilijk om sociaal te handelen

Ben je in de jaren zeventig en tachtig in contact gekomen met buitenlandse anarchisten? Spaanse, Franse..?
Zeker. Vlak na 25 april en toen Franco nog in Spanje was, was Portugal een van de steunpunten voor de Spaanse beweging. Veel Spanjaarden kwamen na 25 april hier naartoe om elkaar te ontmoeten. In tijden van grotere repressie zochten ze hun toevlucht in Portugal. De groepen in Portugal hebben de Spaanse groepen altijd gesteund. Daarna was er veel contact en er werd zelfs gedacht dat er met de ontwikkeling van het anarchosyndicalisme in Spanje meer contact zou kunnen zijn. Spanje is een groep van verschillende naties, maar ze spreken allemaal dezelfde taal, de wetten zijn hetzelfde... Er waren mensen die dachten dat het mogelijk zou kunnen zijn om de beweging in Spanje te verenigen, maar dat is nooit gelukt. Sinds de jaren twintig zijn er bijeenkomsten geweest tussen de Confederación National del Trabajo (CNT) en de CGT om een Iberische arbeidersbeweging op te richten, maar dat is nooit gelukt. De FAI was ook een beetje een flop, doordat de Portugezen nooit een grote rol hebben gespeeld. Het was nooit een echte Iberische federatie, het was een Spaanse federatie met een paar Portugese leden. Nu is de relatie niet zozeer met de CNT en de CGT, maar meer met informele groepen. Niet zozeer met dit soort organisaties, meer persoonlijke relaties dan institutionele.

Waren er tijdens de Anjerrevolutie, toen de bewonerscomités en arbeiderscomités werden gevormd, anarchisten betrokken bij deze organisaties?
Er was veel, bijna iedereen was erbij betrokken. In elke buurt, in elke school waren er bewonerscomités, waren er buurtcomités... Het was zelfs moeilijk voor mensen om er geen deel van uit te maken. En dat kwam een beetje overeen met waar wij voor stonden, namelijk dat basisorganisaties hun problemen in eigen hand moesten nemen.

En in veel gevallen was de praktijk in Portugal na 25 april een libertaire praktijk, een praktijk van zelfbeheer, een praktijk van het bezetten van ruimtes, van werkplekken. Wat er in de praktijk gebeurde, was wat we zouden hebben gedaan als we de kracht hadden gehad. Maar het was erg onsamenhangend en werd al snel volledig overgenomen door de partijen. De bewonersorganisaties begonnen als spontane bewonersorganisaties, maar ze werden snel overgenomen door het partijapparaat en na een tijdje waren ze niet meer effectief. Alles waar we het over hadden, 25 april, werd op een spontane en anarchistische manier beleefd, min of meer tot eind 1974. Daarna, vanaf 11 maart 1975, toen Vasco Gonçalves aantrad en de situatie normaliseerde, de banken werden genationaliseerd en een groot deel van de samenleving werd genationaliseerd, werd wat bekend staat als het Revolutionair Overgangsproces al volledig gedomineerd door de partijen. Wat we kunnen beschouwen als de zogenaamde Anjerrevolutie duurde tot eind 1974, daarna hield het niet langer stand.

Hebben deze bewegingen gericht op zelfbeheer ooit geprobeerd om elkaar te steunen?
Het was een beetje moeilijk. In die tijd was er een krant die ook anarchistische medewerkers had, *O Combate*. Dat was een volkskrant met een aantal marxisten aan de basis, en raadsleden. Het probeerde de verschillende sectoren van deze strijd met elkaar in contact te brengen en te coördineren, het was een krant voor het zelfbeheer van de strijd. En dit betekent dat er pogingen waren om dit te laten gebeuren. In feite is het een krant die op het internet staat en in die zin is het een interessante krant. Het zijn de arbeiderscomités, de bewonerscomités, de bezette fabrieken die hun stem laten horen. Ze waren altijd episodisch. Ik en andere anarchistische mensen hebben altijd banden gehad met de landbouwcoöperaties die na 25 april bezet waren, en de meesten van hen waren erg libertair en egalitair. Maar toen, vanwege de noodzaak om fondsen van de staat te krijgen, vanwege de noodzaak om wettelijke bescherming te krijgen, viel dat allemaal snel in handen van de partijen die geïnstitutionaliseerd waren. Zoals ze zeggen, het was van korte duur. Maar het was een interessante tijd, er is zelfs een boek van Raquel Varela dat over 25 april gaat, vooral over deze spontane bewegingen, vooral massabewegingen met libertaire kenmerken.

In veel gevallen was de praktijk in Portugal na 25 april een libertaire praktijk, een praktijk van zelfbeheer, een praktijk van het bezetten van ruimtes, van werkplekken

Weet je of er anarchistische steun was voor de collectivisaties in de Alentejo?
Je hebt het over collectivisaties, maar dat was een naam die de PCP bedacht. Voor ons waren het experimenten met zelfbeheer. Er waren verschillende coöperaties met anarchisten, er was zelfs een tijdschrift genaamd *A Sementeira*, dat deze ervaring weerspiegelde. Het idee van land voor degenen die het bewerken, niet zozeer vanuit het oogpunt van het bezetten van het land, want dat was een reactie op de leegloop waaraan het land was blootgesteld. Maar het anarchistische idee was vooral een heleboel mensen die een nieuw leven wilden beginnen op het platteland, die een nieuw leven wilden beginnen buiten de steden, en terug wilden keren naar de essentie, namelijk het land, samenwerken, samenleven. Het was niet zozeer een visie van collectivisaties, maar meer een visie van gemeenschappelijk leven, waar je samen at, waar je in gemeenschap leefde, en daarom waren er verschillende zeer interessante experimenten in Portugal.

Was er veel verzet toen de staat probeerde terug te komen op deze onteigeningen?
Er was wat verzet, maar er was ook vermoeidheid. Na een tijdje werden de mensen die deelnamen aan deze experimenten moe, omdat er weinig economische levensvatbaarheid was. Er waren altijd conflicten, zoals in bijna alles, en veel van deze experimenten waren al erg zwak voor ze eindigden. En dingen eindigden ook door interne onenigheid en conflicten, verschillende manieren om ernaar te kijken. Wat je opvalt aan deze dingen is dat al deze bewegingen van korte duur zijn. Ze zijn belangrijk, maar ze zijn van korte duur en het is belangrijk om ze in de loop van de tijd gaande te houden.

Was er repressie tegen anarchisten op 25 april en tijdens het revolutionaire proces?
Er was wat repressie, er werden anarchisten gearresteerd. In die tijd, vanwege de connectie met Spanje, waren er groepen die de Spaanse belangen aanvielen door molotovcocktails op Spaanse bussen te gooien. Als er demonstraties waren, werden de Spaanse belangen meestal aangevallen door aanvallen op luchtvaartmaatschappijen, banken; winkelruiten werden ingegooid. Er was grote solidariteit. De eerste demonstratie die de anarchisten in Portugal organiseerden was in maart 1975, in solidariteit met de Spaanse arbeiders. Het was een belangrijke dag van solidariteit met veel borden en er was ook een eerbetoon aan Salvador Puig Antich. De repressie had er veel mee te maken, het had te maken met solidariteit. Aan de andere kant was het een tijd waarin de repressieve organisaties niet openlijk actief waren. Desondanks waren er twee of drie kameraden die nu hier actief zijn in de anarchistische beweging die enkele maanden gevangenzaten. Sommigen zaten zelfs jaren vast.

Waren er interne conflicten in anarchistische organisaties in Portugal?
Er waren veel conflicten. De Batalha-groep probeerde de overlevenden van de historische beweging samen te brengen. Toen verschenen er twee groepen in Portugal vanuit Frankrijk, de Idea-groep, een groep die nauwer verbonden was met de FAI en het historisch anarchisme. João Freire, die gedeserteerd was uit de koloniale oorlog en lid was geweest van de PCP, bracht die geschiedenis naar Frankrijk, waar hij een anarchistische beweging organiseerde en een groep mensen om zich heen verzamelde die Idea oprichtte. Daarna kwam een groep anarchisten uit Frankrijk en richtte de groep Ação Direta op. Zowel João Freires groep als de Ação Direta-groep

Er had een zekere continuïteit moeten zijn en daarom zou de organisatie van een permanente structuur belangrijk zijn geweest

waren constant in conflict, sommigen noemden zichzelf hervormers en anderen provocateurs. Ik heb dit allemaal gezien en ik denk dat het allemaal een kwestie van achtergrond is. Het waren allemaal mensen die uit autoritaire milieus kwamen, uit marxistische milieus, en ze brachten dezelfde manier van werken mee naar de anarchistische beweging, en dat werd heel erg weerspiegeld. Ik denk dat beide kanten gelijk hadden. De anarchistische beweging onder leiding van João Freire pleitte er bijna voor dat anarchisten zich kandidaat stelden voor lokale verkiezingen, dat was lokale macht. De groep van João Freire noemt zichzelf geen anarchist meer, en een vrouw die minister van onderwijs was vertrok, dus het was een intellectuele groep met zwakke anarchistische wortels. En de Ação Direta-groep introduceerde de ideeën van het individualistisch anarchisme, Stirner en een aantal van dat soort mensen in Portugal. Zij waren ook degenen die later de Portugese afdeling van de Asociación Internacional de los Trabajadores (AIT) wilden oprichten, wat een beetje vreemd was. Ze hadden zich nooit beziggehouden met anarchosyndicalisme, maar toen ze het probeerden waren ze niet erg succesvol.

Slotopmerking

De kwestie die mij het belangrijkst lijkt, is om te voorkomen dat er weer een hiaat in de tijd komt. Dat wil zeggen, tot nu toe zijn er momenten geweest waarop er een grote beweging was, er waren veel mensen die mee wilden doen, er waren veel publicaties en dan is er een moment waarop alles bergafwaarts gaat en dan moet alles weer opnieuw beginnen. Er had een zekere continuïteit moeten zijn en daarom zou de organisatie van permanente structuur belangrijk zijn geweest, om de continuïteit te behouden. Continuïteit betekent de ideeën van vrijheid, tolerantie, machtsconflicten, zelfbeheer, min of meer op de politieke agenda houden, want je hoort steeds meer over de staat, staatsparticipatie, verboden, en dat leidt tot een zeer geconcentreerde, zeer totalitaire samenleving, die we met alle middelen moeten bestrijden. Ⓐ

* De originele Portugese tekst is gepubliceerd op de website van de União Libertária (UL) op de verjaardag van de Anjerrevolutie, 25 april 2021: uniaolibertaria.pt/entrevista-com-luis-bernardes-sobre-a-atividade-clandestina-anarquista-nos-anos-60-70/?i=1

DE QUEER STILTE VERBREKEN IN DE KOERDISCHE REVOLUTIE

Een gesprek met een non-binaire trans militant, momenteel in Rojava en onderdeel van een marxistisch-leninistische partij, over de zichtbaarheid van queer mensen en de contradictie die bestaat binnen de Koerdische beweging.

Door Solidariteitsplatform met de Volkeren van Koerdistan Beeld Asia Bordowa

Weinig mensen adresseren de queerkwestie in de strijd voor Koerdische zelfbeschikking.

Maar ondanks deze eed van stilte, bestaat deze kwestie nog steeds. De internationale solidariteitsbeweging voor Koerdistan wordt gebouwd door veel queer mensen. In het bijzonder wanneer het aankomt op Jineologie, de wetenschap van vrouwen, komt veel van de internationale steun van queer en trans vrouwen, wier strijdbaarheid ze dichter bij Koerdische solidariteit brengt. Echter zodra het aankomt op queerkwesties, is de Koerdische beweging consistent 'twijfelachtig' of zelfs 'achterstallig'. Binnen de bevrijde regio's van Koerdistan, waar de emancipatie van vrouwen als prioriteit wordt gezien, blijven queer personen net zo onderdrukt als altijd.

De 'revolutionaire' rechtvaardiging voor deze contradictie is dat er meer urgente zaken zijn om op te lossen in een situatie van constante aanvallen en economische embargo's, en dat het een heel gevoelige kwestie is vanwege de conservatieve aard van de bevolking. Een zwakke rechtvaardiging, en identiek aan de rechtvaardiging die al decennia wordt gegeven voor het niet werken aan de bevrijding van vrouwen. Een opstelling die inmiddels is geïdentificeerd als contraproductief en oneerlijk. Net zoals de emancipatie van vrouwen geholpen heeft om een enorme hoeveelheid creatief en revolutionair potentieel los te maken, zou dit ook zo gebeuren als er met net zoveel toewijding aan queerbevrijding gewerkt zou worden.

Z., laten we die zo noemen, omdat die hun daadwerkelijke naam niet kan onthullen, is een militant in de Unie van Communistische Vrouwen van de Turkse Communistische Partij – Marxist-Leninist (TKP-ML), opgericht in 1994 als een fusie van verschillende communistische organisatie van de Albaanse stroming, ofwel enorm dogmatisch in hun verdediging van Stalinisme en tegen communistische hervormingen. Er zijn verschillende redenen om verrast te zijn dat wij hier een gesprekspartner vinden om te discussiëren over de queervraagstukken in Rojava.

'Als je queer bent, moet je veranderen'

Z. introduceert zichzelf: 'Ik ben geboren in Turks-Koerdistan, in een Alevitisch gezin binnen de arbeidersklasse.' Alevitisme is een heterodoxe Islamitische traditie die bestaat onder Koerden en Turken in Anatolië. In de Alevitische cultuur hebben vrouwen over het algemeen een grotere rol binnen de religieuze praktijk en in het leiderschap van de familie, ondanks dat ze traditioneel gezien blijven lijden onder het sterk patriarchale geweld dat voorkomt binnen de gehele samenleving. Binnen deze context herinnert Z. zich het ontdekken van hun identiteit: 'In mijn eerste ervaringen met seksualiteit, realiseerde ik mij dat ik 'anders' was, maar ik probeerde mezelf ervan te overtuigen dat ik 'normaal' moest zijn. In mijn familie waren de rollen binnen huishoudelijk werk en werk buitenshuis veel democratischer verdeeld dan in veel andere delen van Turkije en Koerdistan. Alleen waren er nog steeds wel duidelijk gedefinieerde mannelijke en vrouwelijke rollen. Mijn zelfacceptatie en politisering liepen parallel. Ondanks dat de plek waar ik ben begonnen in de politieke strijd vrij LGBTI+-foob was, hebben de revolutionaire ideeen, het gevecht voor vrijheid, en het leren over marxisme mij geholpen om mijn seksuele identiteit te accepteren. Als ik naar mijn vrienden kijk die ongeveer in dezelfde periode uit de kast zijn gekomen als ik, maar die uit kringen komen die niet politiek of georganiseerd waren, zie ik dat onze politiek op de LGBTI+-strijd heel erg verschilt. Ondanks dat wij onze eerste ervaringen in de vroege jaren hadden, koos ik de sociale strijd, en kozen zij meer individuele en gelimiteerde velden. Ik, aan de andere kant, begon als een homoseksuele man, en werd een non-binair trans persoon die zichzelf bevrijdde naargelang die meer gepolitiseerd raakte en zichzelf beter leerde kennen.'

Het aannemen van hun identiteit nam risico's met zich mee. Z. vertelt ons over Ahmet Yildiz, een 26-jarige Koerdische natuurkundestudent in Istanbul die vermoord werd door zijn vader op 15 juli 2008, in wat bekendstaat als de eerste eerwraak op een homoseksuele man in Turkije. 'Uit de kast komen bij mijn familie was een beetje tegen mijn wil. Ahmet was net vermoord door zijn vader. We hoorden veel vergelijkbaar nieuws. Mijn familie had ook al problemen, omdat ik politiek actief was. Dus ondanks dat een deel van mij er graag voor uit wilde komen, was er een ander deel dat bang was, en de angst overwon. Zelfs terwijl ze wisten, of voelden dat ik queer was vanaf een jonge leeftijd,

werd het onderwerp niet openlijk besproken. Impliciet werd benadrukt dat ik niet zo moest zijn; dat degenen die zo waren, stierven aan ziekten, of door iemand werden gedood; dat ze onbetrouwbare mensen waren, maar er werd niks over gezegd dat ikzelf ook queer was. Er werd mij verteld, “als je queer bent, moet je veranderen,” op een subtiele manier. Mijn *coming out* was niet bewust of vrijwillig. Ze ontdekten het bij toeval. De eerste jaren waren erg pijnlijk. We zijn heen en weer gegaan tussen psychologen en psychiaters. Ik had geluk. Ik vond artsen die niet slecht waren. De artsen vertelden mijn moeder de waarheid, en niet wat ze wilde horen: “Uw kind is normaal. Die is niet ziek. U moet de manier waarop u zich opstelt veranderen.” Als ik terugkijk op mijn verleden, wil ik dit zeggen tegen de mensen die de LGBTI+-strijd haten: reformistische worstelingen zullen ons geen vrijheid brengen, maar ze kunnen het leven wel makkelijker maken voor queer kinderen zoals ik. We kunnen dit feit niet ontkennen. Deze artsen, jonger en meer bewust, waren het resultaat van LGBTI+-activisme in organisaties zoals CETAD, een associatie opgericht in 1998 door psychiaters en psychologen voor de ontwikkeling van seksuele gezondheid.’

‘Het duurde even voor mijn familie om te veranderen. Uiteindelijk zei mijn moeder – zij was het oneens was met mijn aansluiten bij de gewapende strijd – toen ze mijn kameraden ontmoette: “Ze vechten voor onderdrukte mensen zoals zij. Ik ben trots op mijn kind.” Mijn vader had een aantal gesprekken met mij gedurende deze tien jaar. Hij raakte niet direct betrokken bij mijn problemen, in deze of enig andere kwestie, behalve om mij financieel te steunen. De last lag hoofdzakelijk op mijn moeders schouders, en het gegeven dat ze die uitspraak deed, maakte het makkelijker voor mijn vader om de situatie te accepteren. Na tien jaar, is dat hoe mijn familie mijn seksuele identiteit is gaan accepteren.’

Lubunyas uit Koerdistan

‘Turks-Koerdistan, zoals de rest van de wereld, zit vol seksuele diversiteit. Echter wordt deze diversiteit onderdrukt door heteroseksuele, patriarchale dominantie. Dat is wat er gebeurt, zelfs onder revolutionairen. Het is daarom een geografie waar alles in het geheim geleefd wordt. Aan de ene kant garandeert geheimzinnigheid onze veiligheid, maar aan de andere kant dwingt het ons ook naar gevaarlijke plekken. En alles was een stuk moeilijker in de politie-staat-maffia-driehoek waarin we leefden. Natuurlijk is het leven voor LGBTI+-mensen in de rest van Turkije ook moeilijk, maar Koerdistan is in die zin een nog veel moeilijkere geografie. Vooral tijdens mijn opgroeien waren dingen anders. Vandaag, dankzij de strijd voor vrijheid van LGBTI+-mensen zijn sommige dingen overwonnen.

> Seksuele diversiteit wordt onderdrukt door heteroseksuele, patriarchale dominantie, zelfs onder revolutionairen

Vooral dankzij de *lubunyas* (Turkse term voor queer mensen, nu gebruikt door de LGBTI+-gemeenschap) van Koerdistan die zich, ondanks alles, tegen de fascistische Turkse staat en de revolutionairen die LGBTI+-mensen niet accepteren weten te verzetten, en zeggen "Koerdistan bestaat. LGBTI+-mensen bestaan!"

'Ik ben altijd in politieke omgevingen geweest. Vooral onder Koerdische LGBTI+-mensen is er veel solidariteit. Sterker nog, de ruggengraat van de LGBTI+-beweging in Turkije bestaat uit mensen uit de socialistische, communistische, of anarchistische bewegingen, zoals in veel andere delen van de wereld. Dit betekent natuurlijk een heel klein aantal lubunya. De meeste LGBTI+-mensen zijn niet heel politiek. De meesten zullen nooit uit de kast komen. Alleen het gegeven dat zij nooit uit de kast komen, betekent niet dat ze niet bestaan.'

'In een dorp in Koerdistan bijvoorbeeld, waren er trans vrouwen die wij kenden. Ze kwamen nooit naar onze politieke evenementen, maar ze kwamen naar onze huisfeesten. Ze leefden in andere dorpen. 's Nachts ging één van hen met een auto naar andere dorpen, en seinde met een zaklamp, dan kwamen de andere trans vrouwen die het signaal ontvingen kalm hun bed uit en gingen naar haar auto. Dan gingen ze samen ergens heen om plezier te hebben, en voor zonsopgang gingen zij terug naar hun huizen. Dit verklaart waarom ze nooit naar onze feestjes kwamen voor tien uur, of onze feestjes achteraf.'

Van LGBTI+-activisme naar een revolutionair leven
'Ik ben geboren in een democratische en progressieve familie. Ondanks dat het Turkse onderwijssysteem ons heeft opgevoed als vijanden van de revolutionairen, was ik nooit ver weg van hen. Echter, vanwege dit onderwijssysteem bleef ik onder de intense invloed van het Kemalisme. Dit is de officiële ideologie van de Turkse staat, dat diens naam dankt aan Mustafa Kemal Atatürk, de eerste president van Turkije. Een fel nationalisme dat al conflicteert met de Koerden sinds het begin van de Turkse Republiek.'

'Mijn reis van het Kemalisme naar meer revolutionaire ideeën is eigenlijk een transverhaal. Ik sloot me aan bij de georganiseerde beweging tijdens mijn middelbare schooltijd. Ik begon deel te nemen aan protesten, en het verspreiden van kranten en folders over de democratische eisen van de Koerden en Alevis. Het was een reformistische, en LGBTI+-fobe organisatie, maar dat kan ik nu pas zeggen. Na een poosje ben ik in het geheim uit deze groep geroyeerd, vanwege mijn afwijkende meningen, en op grond van mijn seksuele identiteit. In het proces heb ik waardevolle vrienden gemaakt. Ze hebben mij nooit in de steek gelaten tijdens het proces waarin ik mijn seksuele identiteit bekend maakte aan mijn familie, en ook daarna niet.'

Z. participeerde in LGBTI+- en transactivisme, maar 'de grenzen van reformisme waren te nauw. Dus ik begon weg te bewegen van een politiek leven op het niveau van activisme, om een onderdeel te worden van het revolutionaire leven. Contact met de TKP-ML kwam na een andere eerwraak. Op 2 juli 2012 werd Rosin Cicek, een 17-jarige homoseksuele jongen, bruut vermoord door zijn vader en ooms in Amed. Als LGBTI+-mensen uit Koerdistan volgden we deze zaak. Er waren maar weinig mensen bij ons. Veel van hen waren jonge militanten uit Amed, een historische stad in het Koerdische conflict met Turkije en volgens veel Koerden de *de facto* hoofdstad van Koerdistan.'

'In Amed zijn de TKP-ML-militanten enorm onwetend over LGBTI+-kwesties, maar ze waren wel erg leergierig.' Z. leerde hier over Ibrahim Kaypakkaya, de 'onsterfelijke leider van de militanten', de oprichter van de TKP-ML, die in 1973 op 24-jarige leeftijd in de gevangenis werd geëxecuteerd. 'Ik sympathiseerde makkelijk met kameraad Ibrahim vanwege zijn verzet. Ik zag ook de oprechtheid in de partizanen van Amed, een eerlijke benadering. Die sympathie veranderde in interesse. Als ik erheen ging vanwege Rosin Ciceks rechtszaak, ontmoette ik vrouwelijke militanten en verbleef in hun huizen. Tijdens de gesprekken die ik met hen had, leerde ik veel over kameraad Ibrahim. Dit vond allemaal plaats in grote geheimzinnigheid. In Turkije staan de huizen van militanten onder surveillance. In de Koerdische regio van Turkije, is dit zelfs nog strikter. Maar desondanks bleven wij verhitte discussies voeren. Ik begon ook militanten te bezoeken tijdens mijn bezoeken aan Istanbul en Ankara vanwege hun LGBTI+-activisme.'

Een queer bataljon poseert voor een foto
'Toen de revolutie begon, was ik niet georganiseerd in mijn partij. Ik was LGBTI+-activist in Koerdistan. De Nationale Bevrijdingsbeweging van Koerdistan is nog steeds in een erg regressieve positie als het aankomt op de LGBTI+-beweging, en toen de revolutie begon, was dit alleen maar ernstiger, met de uitzondering van een paar progressieve vrouwelijke Koerdische parlementsleden. Ondanks mijn interesse in de revolutie en revolutionairen, kon ik om die reden nooit een onderdeel zijn van de beweging, maar dat betekende niet dat ik de revolutie in Rojava niet steunde. Vanaf 2011 nam ik deel aan demonstraties die Rojava steunden. Ik bezocht de begrafenissen van de guerrilla's. Er waren mensen uit mijn dorp, en van mijn school die zich hadden aangesloten bij de guerrilla's, naar Rojava zijn gegaan, en martelaar werden. Ik wilde mij heel graag bij de guerrilla's aansluiten, maar ik had ook tientallen vrienden uit Amed en Dersim die zich hadden aangesloten, maar zijn teruggestuurd, omdat ze gay, of trans waren... Ondanks de LGBTI+-fobe opstelling van de Koerdische Bevrijdingsbeweging, voelde ik dat het noodzakelijk was om een progressieve ontwikkeling te steunen die gecreëerd werd door deze beweging.'

'Ondanks degenen die aangekondigd hadden dat het tijdperk van revoluties voorbij was, was er een revolutie onderweg in het Midden-Oosten, ondanks diens tekortkomingen en diens onwetende karakter in bepaalde aspecten. Het gebeurde ondanks de aanvallen van een terreurorganisatie zoals Daesh, een moordenaar van LGBTI+-mensen en vrouwen, en ondanks het embargo. Toen Ivana Hoffman, een Afro-Duitse queer internationalist, in de oorlog tegen Daesh in Rojava in maart 2015 haar leven verloor, zei een vriend van mij van de Marxistisch-Leninistische Communistische Partij (MLKP): "Ze

lieten ons niet zeggen dat ze homoseksueel was," en huilde.'

'De Koerdische Bevrijdingsbeweging besprak de LGBTI+-kwestie zowel in Istanbul als in Rojava. Eigenlijk was de discussie in essentie hetzelfde, maar een openlijk LGBTI+-foob discours in Istanbul was tegen hun politieke belangen. In Rojava bestond een dergelijk discours wel. Ik was hierdoor enorm beledigd. Er waren LGBTI+-martelaren. Zelfs terwijl we martelaren werden in de strijd tegen de fascistische Turkse staat en diens bendes, mochten we niet voor onze seksuele identiteit uitkomen. Dat is waarom we in datzelfde jaar slogans riepen als "Ivana Hoffman is onze eer! Ivana Hoffman leeft in onze liefde" in veel verschillende plaatsen, in het bijzonder bij Pride Marches.'

Het verschijnen van een foto, genomen in 2017 in Raqqa door een zelfbenoemd queer bataljon, dat snel beroemd (en berucht) werd, legde bloot hoe complex het is de queerstrijd met het imago van de revolutie te verbinden. 'Ondanks dat sommige mensen het gegeven dat deze foto was genomen en gepubliceerd negatief interpreteerden, was het duidelijk een *flashmob*-actie. Natuurlijk, het maakte wat mensen overstuur. En de mensen die de actie ondernamen werden gezien als de schuldigen. Dit is het resultaat van de kloof die bestaat in het gevecht tegen heteroseksisme. Het kan alleen een bron van trots zijn voor degenen die LGBTI+-vrijheid verdedigen dat de queer strijders die de overwinning behaalden in Raqqa, de hoofdstad van ISIS-bendes, die op brute wijze duizenden LGBTI+-mensen vermoordden in Syrië en Orlando (Verenigde Staten), een foto als deze namen en deelden. Maar we hebben het over een positie waarin de kameraden die deze foto namen worden bekritiseerd in plaats van de LGBTI+-fobe opstelling van velen, verschuilend achter het excuus van stammen, religie, en patriarchale structuren.' De foto had een effect op Z. 'Ik moet onderdeel zijn van deze revolutie, ondanks alles. Ik moet dit leven opgeven dat alleen bestaat uit mijzelf.'

Ik moet onderdeel zijn van deze revolutie, ondanks alles. Ik moet dit leven opgeven dat alleen bestaat uit mijzelf.

Een stap naar achteren, een sprong naar voren

Z. werd zo een Koerdische militant in Rojava. 'Het was een moeilijk besluit om naar Rojava te komen. Ik wist dat ik alles achter mij zou laten, mijn familie, mijn vrienden, de geliefden die ik over de jaren had gehad... Maar ik wist ook dat ik moest deelnemen aan dit revolutionaire proces. Het ging niet alleen om Rojava. Ik kon geen vrijheid bouwen in mijn eentje. Het was binnen de cirkel, of erbuiten. Hoelang kon ik in het midden blijven? Zou ik gevormd worden door het beleid van onze partij, of zou ik liever in mijn eigen comfort en welzijn blijven? Is persoonlijk welzijn eigenlijk wel mogelijk? Waarom zou ik in het systeem moeten blijven, terwijl er LGBTI+-mensen stierven in Rojava, terwijl er dag in dag uit dozijnen LGBTI+-mensen uit Rojava per boot probeerden te migreren, en daarbovenop, de TIKKO (de gewapende arm van de TKP-ML) hier vocht? Ik kwam terwijl ik op de hoogte was van de complicaties. Ik had complicaties. Ik heb nog steeds complicaties. Maar mijn enthousiasme in 2011 maakte plaats voor revolutionair bewustzijn. Misschien had ik het met mijn enthousiasme alleen niet gered, maar met het bewustzijn dat ik verkreeg door de Unie van Communistische Vrouwen en de TKP-ML, veranderde dat enthousiasme in wilskracht. Misschien is dit het antwoord waarom ik mij zo veel later pas aansloot en niet in 2011: een georganiseerd politiek bewustzijn stond me ook toe om mijn angsten en onzekerheden te overwinnen.'

Z. werd verwelkomd door de Unie van Communistische Vrouwen: 'Een organisatie van vrouwen van allerlei seksuele oriëntaties en genderidentiteiten, en queer mensen, georganiseerd onder het leiderschap van de TKP-ML en met organisatorische autonomie. Ondanks dat onze partij al vijftig jaar strijdt, was het pas veel later dat vrouwen en queer mensen zo'n autonome organisatie wisten te bereiken. Dit is zeker gebaseerd op het gegeven dat het bestrijden van patriarchaat en heteroseksisme niet alleen extern, maar ook intern moet gebeuren.' Z. merkt op dat 'binnen de partij meerdere posities blijven bestaan, en één van die posities is de overtuiging dat, op een rudimentaire manier, LGBTI+-mensen als zieke of gedegenereerde identiteiten gezien worden. Vandaag vechten wij om deze manier van denken te verbannen tot de prullenbak van de geschiedenis, door een positie te verdedigen die de strijd tegen heteroseksisme ziet als onderdeel van de klassenstrijd. Ze zeggen dat de TKP-ML de strijd voor hervormingen, waarin wordt gestreden voor de uitbreiding van democratische rechten, niet ontkent, maar de strijd voor rechten onderwerpt aan de strijd voor macht. En het bevestigt het onderwerpen van macht aan het verlichte pad van de wetenschap van marxisme-leninisme-maoïsme (MLM), dat het politieke voorstel van deze partij karakteriseert, een van de onderdelen van het brede spectrum van de Koerdische Bevrijdingsbeweging.'

'Na mijn directe deelname aan de revolutie ervoer ik ook intellectuele veranderingen. Ik maakte een transformatie door. Ik bouwde mezelf op, maar ik heb veel op moeten geven op mijn weg hiernaartoe. Mijn haar, mijn kleding, mijn make-up, de mensen van wie ik hield, mijn levensstijl... Ik voelde daar lang het gewicht van, maar op een bepaald punt realiseerde ik mij dat queer zijn niet enkel een fysieke *performance* is. Toen ik leerde om queer vanuit een MLM-perspectief te bekijken, realiseerde ik mij dat ik mijzelf niet lichamelijk moest beperken. We kunnen dit systeem niet veranderen door enkel onze eigen lichamen,

Het bestrijden van patriarchaat en heteroseksisme moet niet alleen extern, maar ook intern gebeuren

onze eigen levens op te bouwen tot een queer performance. We kunnen bewustzijn verspreiden, maar je kunt niet een systeem veranderen dat zijn origine kent in de relatie van productie door bewustzijn te verspreiden. In dit opzicht denk ik dat sommige fysieke veranderingen die een stap achteruit lijken, in feite enkel een stap achterwaarts zijn om een sprong te kunnen maken.'

'Vanwege de vastberadenheid van mijn organisatie op deze kwestie had ik de mogelijkheid om LGBTI+-kwesties en heteroseksisme te bespreken met andere revolutionaire organisaties en lokale militanten hier. Deze discussies dragen ook bij aan langetermijnverandering. Natuurlijk, onze discussies worden niet altijd ontvangen met progressieve reacties, maar we blijven wel een onuitgesproken vraag op de agenda zetten, ondanks alle risico's. Omdat we de klasse-oorsprong van heteroseksisme en patriarchaat kennen, en onze strijd blijven voeren met dit bewustzijn.'

Met betrekking tot hun eigen seksualiteit zegt Z. dat het geconditioneerd is door organisatorisch functioneren. 'Het is een gegeven dat we allemaal gediscrimineerd, gecriminaliseerd, en aan geweld blootgesteld worden wanneer we onze seksualiteit vertegenwoordigen. Ik denk niet dat het een triviaal probleem is. We praten over het geluk van individuen die hun seksualiteit op een niet-gewelddadige en gezonde manier kunnen leven. Echter, seksualiteit wordt nooit gezien op een sociaal niveau. Het systeem reduceert seksualiteit tot het individu, zoals het met alles doet. Het is zelfs onmogelijk om te praten over gezonde seksualiteit in het algemeen als er maar een heel klein gedeelte van de maatschappij bewust is van deze kwestie. De strijd waar ik bij betrokken ben, waar ik aan deelneem, is eigenlijk de strijd om een samenleving te bouwen die gezonder is, die denkt aan diens partners, die niet enkel denkt aan diens eigen behoeften, en die een gezonde seksualiteit kan verkrijgen. Binnen de revolutionaire oorlog zijn er natuurlijk discussies over de vorderingen en tegenslagen op de kwestie. Alleen het organiseren van seksualiteit door externe, of *top-down* interventies zullen ongezonde gevolgen hebben. Vanwege deze reden is het alleen middels georganiseerde, *bottom-up* discussies mogelijk om de schadelijkheid van patriarchaat en heteroseksisme te bestrijden, inclusief in seksualiteit.' Z. vertelt ons over speciale debatten onder lokale queer mensen over henzelf en het leren kennen van hun rechten, en over het verdiepen van de strijd. 'Echter, deze debatten zijn nog erg gelimiteerd en we proberen ze op een semi-clandestiene manier te organiseren.'

'In het kort; dit is een gecompliceerd issue dat tijd zal kosten. Zeker als

we rekening houden met de manier waarop seksualiteit benaderd wordt in het Midden-Oosten. In het raamwerk van deze strijd, wordt mijn persoonlijke seksualiteit geconditioneerd door het functioneren van de organisatie. Dit is moeilijk te begrijpen voor degenen die het individu boven de samenleving prioriteren. Maar als revolutionair militant functioneren in dit leven, betekent het opofferen van veel zaken, het betekent ook het opofferen van je seksleven als dat nodig is. Dus het is een kwestie van mijn prioriteiten: mijn individuele behoeften, of de vereisten van de strijd?'

Wat voor een (queer) toekomst?
'Met betrekking tot het leven van queer mensen in de Koerdische regio's, voorbij militantie: we weten dat queer mensen clandestiene ruimtes creëren waar ze adem kunnen halen, en dit gebeurt in alle periodes van de geschiedenis en overal.' Echter, vertelt Z. ons, 'In onze positie, en binnen het raamwerk van de huidige wetten en praktijken, is het bijna onmogelijk om dit met het publiek te communiceren.'

Ze leven in het geheim, en met risico's. 'Er zijn verschillende omstandigheden in de vier delen van Koerdistan. Natuurlijk zijn deze omstandigheden niet onafhankelijk van het beleid van annexatie en bezetting. Turks-Koerdistan in het bijzonder is heel anders vanwege de invloed van zowel consumentenkapitalisme als de LGBTI+-beweging. In Iraans-Koerdistan zijn praktijken anders voor trans personen die in transitie willen gaan, en degenen die dat niet willen, bij wie verschillende niveaus van marteling wordt toegepast. Slechts een jaar of twee geleden werden LGBTI+-activisten gearresteerd en gemarteld in Iraaks-Koerdistan en werden daarvan de beelden gepubliceerd.'

Wij moeten niet vervallen in het interveniëren vanaf de buitenkant, van bovenaf, zonder begrip en kennis van de condities in de regio

'In de provisionele grondwet in Rojava worden seksuele oriëntatie en genderidentiteit niet genoemd. Soms worden meer gematigde beslissingen op initiatief van de rechter gemaakt. De factor of er een vijand is, moet altijd op onze agenda staan. Maar zoals we maar al te goed weten van de Palestijnse ervaring, wordt de factor 'vijand' vaak gebruikt als masker voor LGBTI+-fobie. Bovendien, de macht waar we tegen vechten, is niet een macht zoals de Israëlische staat, waar *bourgeois* democratie ontwikkeld is tot het punt waar het *pinkwashing*-beleid kan toepassen. Daesh, andere groepen geaffilieerd met het Vrije Syrische Leger, Hashd al Shaabi (Hezbollah in Syrië), of de Turkse staat, en het Syrische regime, denken min of meer hetzelfde over LGBTI+-mensen. Alleen zijn de praktijken een beetje verschillend.'

Ondanks dat Z. zich LGBTI+-mensen herinnert die tijdens de Arabische Lente de straten opgingen: 'Het is niet mogelijk om te praten over een omgeving van vrijheid voor LGBTI+-mensen voor of na de revolutie. Maar de winsten van de Rojavarevolutie voor sommige vrouwen bestaat wel degelijk. Tot op zekere hoogte heeft vrouwenbevrijding en revolutionaire verandering een impact gehad op in ieder geval de levens van niet-heteroseksuele vrouwen.'

'Als deze revolutie niet overleeft, als er een grote tegenslag is, zullen de rechten die tot nu toe gewonnen zijn verdwijnen. Dat betekent dat alle ontwikkelingsprocessen onderbroken zullen worden. Daarom moeten we allerlei soorten offers brengen om de revolutie te bouwen. Aan de andere kant: om de weg te plaveien voor vooruitgang in de levens van queer personen die hier leven, is het belangrijk om queer mensen uit Rojava te organiseren die in het buitenland leven. Zij kennen de regio en diens condities beter dan iemand die niet uit Rojava komt. De strijd steunen, betekent het produceren van meer onbevreesd LGBTI+-beleid in onze gebieden. Dat is waarom het noodzakelijk is om een stijl te ontwikkelen die in het probleem intervenieert op een heldere en revolutionaire manier, in plaats van een ondoorzichtige stijl die om het probleem heen blijft draaien. Op hetzelfde moment moeten wij niet vervallen in het interveniëren vanaf de buitenkant, van bovenaf, zonder begrip en kennis van de condities in de regio. Zolang het lukt om deze twee dingen samen uit te voeren, zullen wij ook verzekeren dat de LGBTI+-massa's van Rojava samenkomen. Maar wij zullen niet de Rojavarevolutie opofferen aan de vijand.' Ⓐ

Instagram:
@plataformsoli_curdistan
Twitter/X: @plataformaCurd

Gepubliceerd op jornalmaps.pt

DE BANALITEIT VAN DE DEMOCRATIE

Op 25 april, als het Portugese parlement de vijftigjarige viering van de Anjerrevolutie – wat als de laatste linkse revolutie in Europa wordt gezien – bespreekt, geeft de Portugese president Marcelo Rebelo de Sousa een speech over de deugden van de democratie. De voornaamste deugd is de imperfectie. 'Eenieder zou de intelligentie en nederigheid moeten hebben om de democratie, hoewel imperfect, altijd te verkiezen boven de dictatuur. De democratieën zijn het eerlijkst en het rechtvaardigst.' Hoewel deze woorden aan de ministers van het extreemrechtse Chega waren gericht – op dit moment de derde grootste partij van Portugal – die bekendstaan als racistisch, onverdraagzaam en autoritair, kunnen we niet voorbij aan de ironie van deze uitspraak. Terwijl de Sousa claimt dat onze democratieën zelfs in hun imperfectie het meest rechtvaardig zijn, zien we tegelijkertijd dat ze prima in staat zijn demonstranten het zwijgen op te leggen, in elkaar te slaan en op gewelddadige wijze op te pakken. Dit zien we momenteel terug in de protesten van studenten, in solidariteit met de mensen in Gaza en tegen de Israëlische genocide, wiens vrijheid van meningsuiting stevig wordt ingeperkt.

Tekst Nuno Sousa Oliveira en Maciej Gadzala   Beeld Makhno   Vertaling Teun Zwartstaart

De banaliteit van het kwaad
Als deze speech iets aantoont, is het hoezeer de status quo daadwerkelijke rechtvaardigheid vreest, met name als die tegen haar belangen indruist. De neoliberalen schrikken niet terug voor het publiekelijk afwijzen van extreemrechts als het radicale midden een steuntje in de rug kan gebruiken, maar achter de schermen spelen ze onder een hoedje. Als we Hannah Arendts concept van de 'banaliteit van het kwaad' bekijken, dat ze in haar belangrijke boek *Eichmann in Jeruzalem: de banaliteit van het kwaad** uitwerkte, zien we dat het kunnen extrapoleren naar onze democratieën. Deze worden namelijk alsmaar banaler in de manier waarop ze hun 'imperfecties' als eerlijk en rechtvaardig beschouwen terwijl ze, zonder enige kritische zelfreflectie, extreemrechts als uitzonderlijk onverdraagzaam blijven wegzetten. Met andere woorden: wat onze democratieën zo banaal maakt, is niet de bewuste inzet van kwaadwillige methoden om de vrijheid van meningsuiting in te perken, maar de manier waarop het systeem, als geheel, op een bureaucratische en zakelijke wijze kwaadwilligheid uitoefent – net zoals Adolf Eichmann enkel kwaadwillig was richting Joden omdat hij gezagsgetrouw de aan hem gegeven orders opvolgde. Op dit moment zien de demonstranten zich geconfronteerd met eenzelfde soort mechanisme, namelijk de administratieve uitvoering van bevelen zonder acht te slaan op moraliteit.

Dit is precies het mechanisme dat leidt tot de inperking van de vrijheid van meningsuiting van en het uitbundige politiegeweld tegen de studenten die demonstreren tegen de huidige Israëlische agressie in Palestina. De afgelopen twee maanden zijn studenten wereldwijd druk bezig geweest met het opzetten van bezettingen van campussen en universiteitsgebouwen met de eis dat hun universiteiten – wiens medeplichtigheid aan de huidige agressie tot zeshonderdduizend door honger en verwoesting ontheemde kinderen heeft geleid – alle banden met Israëlische instituties zouden verbreken. Van de Verenigde Staten tot Zuid-Korea, Australië, Frankrijk, Duitsland, Italië, Portugal en Nederland, overal zijn massale oproepen tot vrede en een staakt-het-vuren te horen, die in schril contrast staan met de weigering van vele instituties om hun geld te divesteren uit Israël en het bezettingsproject te boycotten.

Toch staat een meerderheid van de westerse overheden achter Israëls disproportionele vergelding van de aanval op 7 oktober, een positie die haaks staat op de algemene publieke opinie, die in het overgrote deel van de peilingen zei achter een staakt-het-vuren te staan. De gewelddadige behandeling van demonstranten is een veelzeggende reactie op het feit dat zij een positie innemen die overeenkomt met de algemene opinie, en het disproportionele geweld van de politie laat zien dat de democratieën zich niet bezighouden met het verbeteren van de hierboven genoemde 'imperfecties', maar er in plaats daarvan voor kiezen om dissidente stemmen met macht en kracht het zwijgen op te leggen. Daarmee zijn de stinkende wonden van de democratie blootgelegd, en kan de hele wereld de diepgewortelde banaliteit van het kwaad zien, die het mogelijk maakt dat deze zogenaamd rechtvaardige democratieën zich achter genocidale regimes scharen.

Politiegeweld in Nederland
Deze wonden zijn het best zichtbaar in de respons van de universiteiten op de vreedzame studentenprotesten die ze, in een poging de solidariteit met de Palestijnse bevolking te verbloemen en de kop in te drukken, beantwoordden door de politie en Mobiele Eenheid (ME) in te zetten. Een van de meest gewelddadige interventies vindt plaats in Nederland, waar troepen van de ME, bewapend met schilden, wapenstokken en pepperspray, de demonstrerende studenten van onder meer de Universiteit van Amsterdam (UvA) en de Universiteit Utrecht (UU) op gewelddadige wijze hebben aangepakt.

Hoewel de universiteitsbesturen deze 'pacificatie' hebben proberen te rechtvaardigen door de nadruk te leggen op het handhaven van de orde, hebben de pogingen tot het bedwingen van de protesten alleen maar geleid tot agressieve vormen van censuur. In de afgelopen maand, die vanwege de Nakba-herdenkingsdag meer protesten kende dan normaal, is het meerdere keren voorgekomen dat de politie getuige was van provocateurs die de bezettingen bin-

nendrongen, met vuurwerk begonnen te gooien en de studenten met houten stokken aanvielen. Een van de studenten, Ilya, was direct getuige van een van deze gevallen aan de UvA: 'Nog voordat de barricaden waren opgezet stormden vijf mensen de bezetting in, en eenmaal binnen begonnen ze mensen te schoppen. Een van hen droeg een motorhelm en haalde een Israëlische vlag tevoorschijn. Ze bleven de confrontatie zoeken aan het einde van de bezetting, waar de politie passief toe stond te kijken zonder enige bescherming te bieden tegen de aanvallers.' Al met al lijkt het erop dat de politie vooral in actie komt als het gaat om het gebruik van geweld tegen de demonstranten, zoals te zien was bij de eerste twee bezettingen aan de UU, waar het ruimschootse gebruik van pepperspray en geweld niet werd geschuwd. Het geweld uitte zich zowel verbaal, een van de demonstranten kreeg bij het afscheid een 'ga terug naar je eigen land' van een agent te horen, als fysiek, aangezien de elleboog van diezelfde persoon bij de volgende bezetting werd gebroken. Dus in plaats van een interventie gericht op het handhaven van de orde lijkt de inzet van de politiemacht een onderdeel van de strategie van het universiteitsbestuur om de onderhandelingen te vertragen, de studenten te frustreren en hun onderhandelingspositie te verzwakken, wat neerkomt op het ondermijnen van het democratische proces.

Infiltratie

Nog verraderlijker waren de pogingen van de Nederlandse politie om de protesten in de kiem te smoren en angst te zaaien onder de studenten door ze te infiltreren en zelfs zo ver te gaan individuele demonstranten te kidnappen. Na de Nakba-herdenkingsdemonstratie merkten de organisatoren op dat een van hen door de politie was meegenomen. Later bleek dat deze persoon naar het politiebureau in Nieuw-West Zuid was gebracht om later bestuurlijk te worden verplaatst naar Leeuwarden, op honderdveertig kilometer van Amsterdam. Volgens een getuige in Groningen 'probeerde een agitator een gevecht uit te lokken door een banner te stelen, terwijl de politie toekeek en geen intentie vertoonde de provocateur aan te pakken of tegen te houden, terwijl welke reden dan ook voldoende was om de studenten met geweld te ontruimen.' Carlos, een van de leden van de activistische vleugel van de studentenraad van de universiteit merkte op dat 'veel studenten en stafleden van de universiteit, of ze nu Joods zijn of niet, fysieke alsook mentale trauma's hebben overgehouden aan al het politiegeweld.'

De repressie waarmee de vreedzame demonstranten zich geconfronteerd zagen, gaat zelfs verder dan dat, en dat was goed merkbaar in de onverschilligheid van het bestuur van de UvA jegens het geweld dat werd gebruikt. Volgens iemand die in contact stond met het onderhandelingsteam van de UvA reageerde het bestuur cynisch op een docent die in huilen uitbarstte, omdat die bang was dat een student mogelijk zou kunnen omkomen door de roekeloze beslissing de politie in te schakelen, door te zeggen: 'we zijn op erger voorbereid.' Dit laat zien dat het bestuur nooit serieus heeft overwogen met de studenten te onderhandelen over de eisen van de bezetters, zoals dat in Ierland en Spanje bijvoorbeeld wel gebeurde.

Echter, zoals Ilinca, een lid van de Internationale Socialisten en een van de demonstrerende studenten aan de Universiteit van Groningen, zegt: 'Het hart van de universiteiten wordt niet gevormd door het bestuur of de bestuurders, maar door de studenten en de stafleden.' In lijn met deze

uitspraak hebben de stafleden van de UvA een officieel statement naar buiten gebracht waarin de besluiten van het universiteitsbestuur worden veroordeeld: 'Vandaag hebben we opnieuw gezien dat ons universiteitsbestuur, in samenspraak met de burgemeester, voor een ongezien gewelddadige aanpak van studenten, staf en een breder publiek in het centrum van Amsterdam heeft gekozen. (...) Het bestuur heeft te kwader trouw gehandeld door met de studenten en stafleden te onderhandelen. De beslissing om de studenten met geweld te ontruimen was namelijk al gemaakt terwijl de onderhandelingen nog gaande waren.'

'We weten dat de rol van de politie niet is om ons, de mensen, te beschermen, maar om de kapitalistische staat en de status quo te beschermen. Het contrast tussen hoe de politie extreemrechtse demonstranten behandelde toen ze een Koran probeerden te verbranden, toen ze LGBTQ-mensen pedofielen noemden, of tijdens de boerenprotesten, en hoe ze ingrijpen op demonstraties in solidariteit met Palestina, van Extinction Rebellion of met een antifascistisch karakter, is duidelijk te zien,' aldus Ilinca.

Media en extreemrechts

Daarbij komt dat ook de media bijdraagt aan het in diskrediet brengen van de protesten, onder andere door de studenten als antisemieten te bestempelen – ondanks dat veel van de demonstranten Joods zijn. Het is onder de westerse autoriteiten een veelgebruikte tactiek om antizionisme en antisemitisme aan elkaar gelijk te stellen, waardoor het lijkt dat de pro-Palestinaprotesten tegen Joden gericht zijn. Niets is minder waar, zoals ook Carlos aangeeft: 'Volgens mij is het duidelijk dat we niet antisemitisch zijn. We zijn een solidariteitsbeweging en veel mensen in de beweging hebben een Joodse achtergrond. De zittende macht probeert de beweging echter een slechte naam te geven en de publieke opinie tegen de beweging op te zetten zodat het door de politie gebruikte geweld makkelijker kan worden gerechtvaardigd.'

Extreemrechts heeft hier zeer actief aan bijgedragen, onder andere door een motie in te dienen die stelt dat de leus *'From the river to the sea, Palestine will be free'* gelijkstaat aan een oproep tot geweld. De motie werd met een minimale meerderheid aangenomen en zet het demonstratierecht nog verder onder druk. In de afgelopen dagen hebben we kunnen zien dat deze twee processen hand in hand gaan en de keuzes van de overheid beïnvloeden. Zo kwamen er na de publicatie van het regeerakkoord berichten naar buiten over activisten in Hengelo die het werd verboden om met voorbijgangers in discussie te gaan over Palestina en werd een activist in Roermond door de politie opgebeld over het feit dat er, vijf maanden na het ophangen ervan, een Palestijnse vlag voor het raam hing.

Deze invloed wordt waarschijnlijk alleen maar groter, aangezien ook de universiteiten hebben volhard in hun rol als bewakers van de status quo. De besturen van de UvA en de UU reflecteren precies het *business-as-usual*-dogma van de neoliberale orde, die blijft samenwerken met Israël en daarvan blijft profiteren. Arendts stelling echoot zo in en voorbij de universiteitsgebouwen en wordt constant bevestigd door de acties van de Israëlische staat en de westerse zionisten, die het publiek er actief van proberen te overtuigen dat alle steun voor hun vijanden een aanval betekent op alle Joden en het westen, waarbij mensen die kritisch zijn als antisemieten worden weggezet. Dit is niets anders dan een poging om de breed gedragen steun voor de Palestijnse zaak te stelpen en het gebruik van geweld te rechtvaardigen. Toch, en ondanks de repressie, zullen deze stemmen zich niet laten smoren en, hopelijk, zijn ze juist alsmaar luider te horen tot de democratie de bureaucratische medeplichtigheid van onze instituties overwint. Ⓐ

Noot

* Hannah Arendt, *Eichmann in Jeruzalem: de banaliteit van het kwaad* (Amsterdam: Atlas Contact, 2016).

Tekst Chandler Dandridge en Franco 'Bifo' Berardi Vertaling Teun Zwartstaart

SABOTAGE EN ZELFORGANISATIE

Een interview met Franco 'Bifo' Berardi

Het volgende interview werd op 1 mei 2024 afgenomen door Chandler Dandridge, een psychotherapeut, schrijver, en adjunct-faculteitslid van de Graduate School of Education and Psychology aan de Pepperdine University.

Vierentwintig uur voordat de New York Police Department (NYPD) de campus bestormde, bezetten studenten van de Columbia Universiteit de Hamilton Hall, waardoor de link met de antioorlogsprotesten in 1968 nóg duidelijker werd. Hoe zie jij, als student die actief was in de studentenprotesten van 1968 in Bologna, de link tussen nu en toen?
De gelijkenissen tussen de huidige golf pro-Palestina-protesten en wat in 1968 gebeurde zijn opmerkelijk. Wat echter het belangrijkst is, is niet de gelijkenis in gedrag maar het verschil in context, en de verschillende verwachtingen van de studenten die bij deze mobilisaties betrokken zijn.

Sinds het begin van de Israëlische genocidale vergeldingen is het duidelijk dat de overgrote meerderheid van de jongeren de kant hebben gekozen van de Palestijnse slachtoffers. Overal, op sociale medianetwerken, op straat, op de universiteit, op de muren van grote steden wereldwijd, zijn de woorden '*Free Palestine*' miljarden keren herhaald. Dit is een ethische respons op het zionistische racisme en kolonialisme. Vanuit het ethische standpunt gezien, is de huidige situatie een keerpunt: het onderscheid tussen de witte suprematisten (de noordelijke imperialisten) en de rest van de mensheid is onomkeerbaar. Maar het is de ethische meerderheid nog niet gelukt om een politieke kracht te worden.

Vanuit dit perspectief is er een verschil tussen de huidige protesten en die van 1968. De antioorlogsbeweging van 1968 werd al snel een politieke kracht die, tot op zekere hoogte, ook sociale relaties wist te transformeren. Maar ook de verwachtingen zijn anders dan in 1968. Toen studenten tegen de Vietnamoorlog demonstreerden, verwachtten we de omkering van de machtsverhouding tussen het imperialistische front en het antikoloniale front.

De identificatie met de Vietcong impliceerde een identificatie met het socialisme, met emancipatie enzovoorts... Dit liep zoals we weten deels uit op een deceptie, maar we identificeerden ons wel met de positieve mogelijkheid om sociale relaties te veranderen en het imperialisme te verslaan.

Kunnen we hetzelfde zeggen over de huidige identificatie met Palestina? Ik denk het niet. De studenten die momenteel demonstreren en bezetten tegen de door de VS en Israël geleide genocide identificeren zich natuurlijk niet met Hamas. Ze verwachten helemaal geen rooskleurige toekomst, geen socialistische toekomst, geen sociale emancipatie vanuit het Palestijnse verzet. Dus wat voor identificatie, wat voor verwachtingen kunnen we in de huidige golf protesten zien?

Volgens mij identificeren studenten zich met wanhoop. Wanhoop is de psychologische en ook culturele eigenschap die de breed gedragen identificatie van jonge mensen met de Palestijnen kan verklaren. Ik denk dat een

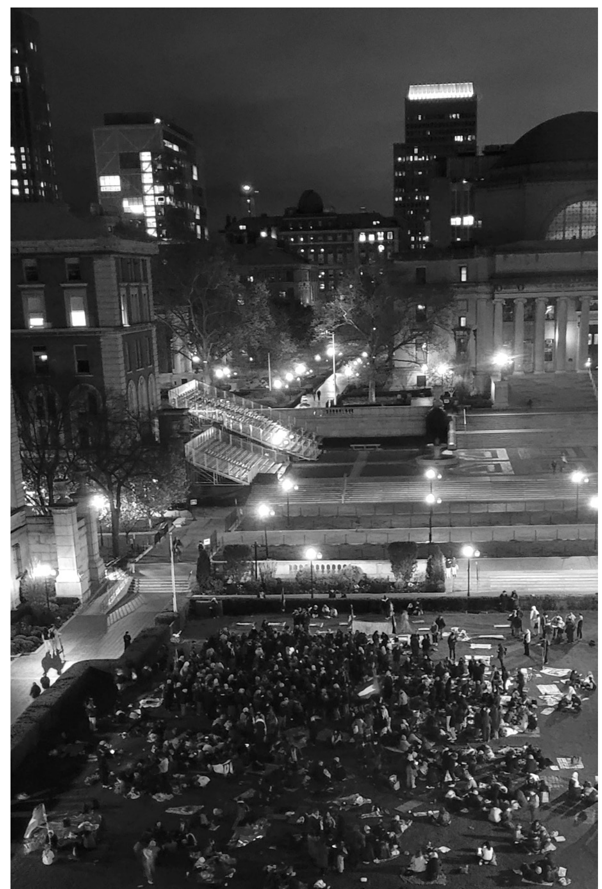
meerderheid van de studenten vandaag de dag, bewust of onbewust, verwacht dat de leefomstandigheden onomkeerbaar zullen verslechteren, dat klimaatverandering niet meer te stuiten is, dat er een lange periode vol oorlog voor de deur staat, en aanvoelt dat er een constant sluimerende nucleaire escalatie op de loer ligt in de conflicten die op meerdere plekken van de geopolitieke kaart gaande zijn. Dit is, mijns inziens, het grote verschil met de beweging van 1968: er is geen omkering van de machtsverhoudingen in zicht.

Veel van de studentenprotesten richten zich op divesteringen, wat een potentieel revolutionair en antikapitalistisch potentieel met zich mee lijkt te dragen. Hebben de studenten indruk op je gemaakt met hun discipline en hun eisen?
Dit punt is extreem interessant. De implicaties van de divesteringscampagne kunnen vrij radicaal zijn in de aankomende periode. Toch, voor zover ik het begrijp – en ik kan het fout hebben, want ik weet niet genoeg van de interne discussies die de huidige opstand hebben aangewakkerd – verwijst het woord 'divestering' naar het speciale geval van Israël, als een schurkenstaat die een beleid van etnische zuivering, apartheid en genocide uitvoert. Het is nog geen (ik herhaal, voor zover ik weet; en ik hoop dat ik door de komende ontwikkelingen word tegengesproken) project waarin wordt gepleit voor algehele divesteringen, wat zou inhouden dat er wordt gepleit voor het afzweren van het economische beleid dat gebaseerd is op groei.

In de geest van 1968 bestond het hele idee van divestering niet; en ook was het bewustzijn van de op handen zijnde klimaatcatastrofe erg zwak. Tegenwoordig kunnen deze zorgen de aanleiding zijn voor het ontstaan van een beweging die de relatie tussen kennis, productie, consumptie en economische keuzes transformeert. In de afgelopen vijftig jaar zijn de studenten de meest interessante politieke actoren geweest, omdat ze niet alleen studenten zijn, maar ook toekomstige cognitieve arbeiders. Maar we zijn niet in staat geweest om de politieke mobilisatie van studenten te transformeren in een politiek subject, in een permanent proces dat de relatie tussen kennis, technologie en productie transformeert.

Herinner je je de toespraak die Mario Savio op 2 december 1964 voor de studenten van Berkeley gaf? Mario Savio sprak toen de volgende woorden:

> 'Er komt een tijd dat de werking van de machine zo verfoeilijk wordt, je zo ziek maakt, dat je niet mee kunt doen! Je kunt niet eens passief meedoen! En jullie moeten jullie lichamen op de raderen en de wielen leggen…op de hendels, op de hele machine, en jullie moeten de machine stopzetten! En jullie moeten de mensen die de machine besturen, de mensen die de machine bezitten, laten weten dat jullie de machine niet zullen laten draaien totdat jullie bevrijd zijn!'

In die woorden horen we een ethische weigering om te worden gebruikt als instrumenten van imperialistisch geweld, maar ook de anticipatie van een mogelijk proces waarin cognitieve arbeid door onszelf georganiseerd wordt. Deze mogelijkheid is nooit werkelijkheid geworden. De studenten zijn nooit in staat geweest om hun massale mobilisatie, die inherent gelinkt is aan een tijdelijke situatie, om te zetten in een permanente organisatie van cognitieve arbeiders. Dit is de voornaamste zwakte van de studentenbeweging geweest: het was en is nog steeds het belangrijkste oppositiefront, maar het is niet in staat om de sociale relatie op het gebied van productie en reproductie blijvend te veranderen. Wat ik probeer te zeggen is dat studenten altijd beschikbaar zijn geweest om te worden gemobiliseerd terwijl ze aan de universiteiten studeren, maar dat ze (tot nu toe) niet in staat zijn geweest om vormen van permanente autonomie in de cycli van cognitieve arbeid te creëren.

Hoe wordt er in Europa naar de protesten op de Amerikaanse campussen gekeken? Heb je het gevoel dat er op de Europese universiteiten een soortgelijk vuur brandt voor dit soort acties? Hebben de universiteiten eigenlijk op eenzelfde wijze geïnvesteerd in de Israëlische staat en de oorlogsindustrie?
Twee dagen geleden gaf ik een praatje in de hoofdzaal van de Academie van Bologna. Het onderwerp van mijn praatje was de oorlog in Europa, de genocide in Palestina en de mobilisatie van studenten op de Amerikaanse universiteiten. De zaal was tot de nok toe gevuld, de studenten waren emotioneel geraakt en hun interventies kwamen overeen met de standpunten die door de studenten op de Columbia University werden geuit, enzovoorts. Toch, toen ik zei dat het is tijd om de Italiaanse universiteiten te bezetten, kwam er geen reactie. Ik voelde dat ze nog niet klaar zijn om de Columbia-beweging te vergezellen.[1]

Dit gevoel van zelfwantrouwen is diep in de cultuur van de Italiaanse studenten ingebed, en het overheersende sentiment is dat van depressie, hoewel ik ervan overtuigd ben dat gevoelens van depressie kunnen worden omgezet in een brede beweging die zich actief verzet tegen medeplichtigheid in oorlog en oproept tot deserteren. Maar ik verwacht niet veel van de Europese universiteiten, zelfs hoewel ik hoop dat mijn ongelijk wordt bewezen.

We spreken elkaar op de Dag van de Arbeid, de dag waarop de Palestijnse Algemene Federatie van Vakbonden in Gaza op heeft geroepen tot een algehele staking. De Amerikaanse groep Writers Against the War on Gaza heeft hun oproep gedeeld. Wat betekenen deze pogingen die collectieve actie op het gebied van arbeid proberen te verbinden aan de genocide in Gaza?
Dit is retorisch. De Dag van de Arbeid is simpelweg een retorische dag, in ieder geval in Europa. De behoefte aan een verbinding tussen de ethische opstand tegen het imperialisme en de arbeidersbeweging zou veel dieper moeten zijn. Wat we nodig hebben, is niet (alleen) een dag waarop we demonstreren, of een symbolische dag waarop wordt gestaakt. Wat we nodig hebben, is het bewustzijn van de cruciale positie van cognitieve arbeiders in het huidige kapitalistische productieproces, van de mogelijkheid op het omdraaien van de voornaamste trends van de technologische vooruitgang.

De mobilisatie van een klein aantal Google-medewerkers tegen de medeplichtigheid van Google in de Israëlische genocide is veel belangrijker dan een dag van symbolische solidariteit. Er is geen behoefte aan symbolische solidariteit. Wat we nodig hebben, is een proces van zelforganisatie van cognitieve arbeiders tegen de oorlog. Cognitieve arbeiders zijn ook medeplichtig aan het produceren van semiokapitalistische macht, en tegelijkertijd de slachtoffers ervan (precariteit, mentale problemen, eenzaamheid). Dit is, in mijn optiek, de belangrijkste tegenstelling van deze tijd. Om voorbij een ethische, symbolische mobilisatie (die desalniettemin van zichzelf urgent en belangrijk is) te bewegen, moeten we de sociaal subversieve potentie in de activiteit van cognitieve arbeiders, die onvermijdelijk bij het post-studentenleven hoort, zien te bevrijden.

Wat zijn de lessen die we van 1968 moeten leren? Heb je, gebaseerd op jouw ervaring in deze strijd, advies voor de studenten die in de Verenigde Staten protesteren?
Ik heb geen advies. Ik ben altijd wantrouwig geweest ten opzichte van politieke adviseurs die geen onderdeel van de mobilisaties zijn. Toch is er een les die ik uit de bewegingen van 1968 heb getrokken, en ik wil deze les op het heden betrekken: De universiteit (en het educatieve systeem in het algemeen) is een plek waar je toegang krijgt tot kennis, en ook tot het produceren van kennis. Maar het is ook een institutie dat, direct en indirect, de semiofabrieken[2], en daarmee doel ik op de grote bedrijven die technologieën produceren, die mensen blootstellen aan communicatie, kan beïnvloeden. Wat nu, en in de toekomst, het meest van belang is, is de uitbreiding van de weigering die we momenteel op de universiteiten zien – de weigering van de absolute dehumanisering die wordt geproduceerd door *corporate capitalism* en het militaire bestel – naar de semiofabrieken.

Sabotage van de keten waarin massacultuur geproduceerd wordt, sabotage van de keten waarin militaire kunstmatige intelligentie geproduceerd wordt. Sabotage en zelforganisatie. Sabotage van het militaire gebruik van kennis. En tot slot, om de cognitieve energieën te organiseren in een project waarin het sociale leven losgetrokken wordt van het kapitalisme en wordt geautonomiseerd. Dit zijn grote projecten, dat weet ik... Te groot, misschien. Maar universiteitsbezettingen vormen de ideale omgeving om grote projecten te starten, en om mensen zichzelf te laten onderwijzen op het gebied van zelfredzaamheid en autonomie. Ⓐ

Dit artikel werd gepubliceerd op illwill.com

Noten
1. In de week nadat dit interview is verschenen zijn er bezettingen opgezet in veel Europese steden, zowel op campussen als in publieke ruimtes. Onder meer in Bologna, Rome, Amsterdam, Barcelona, Berlijn, en Parijs. De lijst wordt nog dagelijks uitgebreid. – Ill Will
2. Met de semiofabrieken doelt Berardi op de producenten van tekens, symbolen, betekenis en communicatie (*sèmeion* betekent 'teken'). Dit heeft alles te maken met de postmarxistische overtuiging dat de hedendaagse arbeid niet langer hoofdzakelijk fysiek en materieel, maar vooral cognitief en immaterieel van aard is, en dat dientengevolge de grote fabrieken van tegenwoordig vooral bezig zijn met het produceren van betekenis. – Noot van de vertaler

SoliDemoWatch

Abolitionistische praktijk tegen het staatsbelang

Door SoliDemoWatch

Vertaling Teun Zwartstaart

In oktober 2023 werd de SoliDemoWatch opgericht om in actie te komen tegen de politierepressie tijdens de demonstraties die in solidariteit met Palestina in Keulen en Bonn werden georganiseerd. Op dat moment was er in dat deel van Duitsland een gebrek aan effectieve strategieën en structuren om op te staan tegen het politiegeweld dat Palestijnen moeten verduren. Geïnspireerd door reeds bestaande praktijken – bijvoorbeeld groepen zoals Grundrechtekomitee of Copwatch – hebben we een iets andere benadering ontwikkeld. Ons doel was het bouwen van een toegewijde solidariteitsstructuur die demonstraties voor een staakt-het-vuren en een bevrijd Palestina zou kunnen ondersteunen.

Een *demowatch* in solidariteit met demonstraties is relatief nieuw en wordt constant ontwikkeld. We zouden graag onze ervaringen en bevindingen met het publiek delen. We voelen namelijk dat de politie zichzelf beperkt voelt in hun actie door onze praktijk. We voelen ook dat alle demonstranten, inclusief wijzelf, zich gesterkt voelen op straat. Deze kennis kan lokale groepen helpen bij het ontwikkelen van hun politieke activiteiten en inspireert activisten op andere plekken in de wereld hopelijk om deze praktijken te adopteren. Wij zijn ervan overtuigd dat het in de gaten houden van de politie tijdens demonstraties kan leiden tot een beter begrip van hoe ze werken, welke strategieën er worden gebruikt bij het uitoefenen van geweld en hoe we onszelf er beter tegen kunnen beschermen. We hopen dat dit ook helpt bij het systematisch organiseren van deze kennis voor gebruik in de toekomst.

Waarom een SoliDemoWatch?
Sinds het begin van de bombardementen in Gaza in oktober 2023 zien we in de straten wereldwijd uitingen van solidariteit met Palestina. In talloze steden waren er continue protesten die riepen om een staakt-het-vuren en een einde aan de genocide en de bezetting van Palestina. Met name in de eerste weken van oktober gingen mensen massaal de straat op om collectief te rouwen en hun woede te uiten over de afgrijselijke situatie in Gaza. Dit werd echter publiekelijk verboden in Duitsland. Vanaf het begin was het duidelijk dat er in Duitsland geen publieke ruimte zou komen waarin er kon worden gerouwd om Palestijnse levens. De protesten en de rouw voor de mensen in Gaza en de Westelijke Jordaanoever werden in diskrediet gebracht en gecriminaliseerd.

In plaats van met solidariteit wordt de Palestijnse gemeenschap in Duitsland vooral geconfronteerd met allerlei vormen van staatsgeweld. Protesten en demonstraties in solidariteit met de Palestijnen worden verboden of serieus ingeperkt. De demonstranten worden zonder reden door de politie in elkaar geslagen en opgepakt. Video's van demonstraties laten zien hoe agenten kaarsen en bloemen, die zijn neergelegd naast foto's van mensen die in Gaza gedood zijn, vertrappen. Daarnaast zien we dat mensen die in de ogen van de politie een Palestijns uiterlijk hebben, massaal in de gaten worden gehouden in buurten die als 'problematisch' worden gezien. Een andere uiting van het racistische en repressieve Duitse politieke beleid is de stigmatisering van het dragen van een *keffiyeh*, dat als antisemitisch wordt gezien. Zo werd op sommige scholen in Berlijn het dragen van een keffiyeh tijdelijk verboden.

Deze politieke acties reflecteren zonder twijfel het racisme dat het geweld dat we op straat zien motiveert: alle vormen van collectieve rouw om Palestijnse levens en alle steun voor de Palestijnse strijd worden gecriminaliseerd. In Duitsland is het verboden om de publieke ruimte te betreden om te demonstreren tegen de systematische vernietiging van leven in Gaza. De Duitse politiek propageert niet alleen, maar eist ook de censuur van het Palestijnse verzet. Als gevolg hiervan is er slechts één enkele politieke uiting mogelijk in

> Dit 'anti-antisemitisme' is een instrumentalisering van Joden om een racistische politiek te kunnen bedrijven

de publieke ruimte: de onvoorwaardelijke solidariteit met Israël. ‘Op dit moment is er slechts een enkel standpunt voor Duitsland, en dat is volledig achter de staat Israël staan. Dat is wat we bedoelen wanneer we zeggen: de veiligheid van Israël is Duitslands staatsbelang [Staatsräson],’ zoals de Duitse bondskanselier Olaf Scholz het verwoordde in een toespraak. Met het uitspreken van deze woorden werden de grenzen van denken en spreken getrokken. Vanaf dat moment had elke poging om de misdaden van het Israëlische leger kritisch te bevragen en solidariteit te tonen met de Palestijnse strijd als gevolg dat je een supporter van terreur en/of een antisemiet werd genoemd. Zo werd de ‘onvoorwaardelijke solidariteit met Israël’ de enige toegestane en legitieme mening. De gebeurtenissen op 7 oktober werden gebruikt om de Palestijnse gemeenschap – die al continue gebukt gaat onder repressie voor het zich uiten in de publieke ruimte in Duitsland – nog verder te criminaliseren.

De Duitse media en de staat praatten sindsdien over een zogenaamd ‘geïmporteerd antisemitisme,’ dat volgens hun logica in Duitsland is gearriveerd met de komst van mensen die als moslim worden geracialiseerd. Op die manier proberen ze hun gewelddadige aanpak van mensen uit de Palestijnse gemeenschap in het specifiek, en van moslims in het algemeen, te rechtvaardigen. Door dit racistische discours te gebruiken, doen de Duitse staat en andere spreekbuizen van de dominante cultuur alsof er in Duitsland geen antisemitisme bestaat. Dit discours is zelfs overgenomen door sommige delen van links, wat niet los gezien kan worden van de geschiedenis van wit links in Duitsland en de strijd tegen het nazisme. Er bevindt zich namelijk een scheur binnen links. Een deel van Duits links gelooft dat de staat Israël koste wat het kost moet worden verdedigd omdat dit de enige manier is waarop Joden kunnen worden beschermd. In diezelfde lijn is er een deel van de antifascisten dat de hierboven beschreven logica van de Duitse staat klakkeloos overneemt en elke uiting van solidariteit met Palestina beschrijft als terroristisch of antisemitisch. De overheid, de dominante cultuur en deze delen van links vermijden op die manier de noodzaak om echt hun verantwoordelijkheid te nemen in het beschermen van Joods leven. Dit ‘anti-antisemitisme’ is een instrumentalisering van Joden om een racistische politiek te kunnen bedrijven. Dit alles kan alleen plaatsvinden in de context van een inhumaan en dodelijk asielbeleid in Europa. De Duitse staat pakt de huidige situatie aan om wetten in te voeren die het juridisch mogelijk maken om mensen te deporteren, en om die deportaties gewelddadiger en frequenter uit te kunnen voeren.

In actie komen

Een net opgerichte alliantie van abolitionistische groepen voelde de noodzaak zichzelf te herinneren aan een aantal fundamentele principes van abolitionistische praktijk en hun structuren te herbouwen om antwoord te kunnen geven op de crisis van links in Duitsland in het licht van het zogenaamde Duitse staatsbelang. Zoals Mariame Kaba het verwoordt: ‘Hoop is een discipline.’ We voelden een urgente noodzaak om op de gevoelens van machteloosheid, veroorzaakt door de nauwe grenzen die de staat oplegde, te reageren door de strijd van de Palestijnen, die met heftige vormen van criminalisering te maken kregen, te ondersteunen. Het basisidee was om in solidariteit te staan met hen die door het politiegeweld getroffen werden en de mogelijkheid tot politieke actie en expressie in de publieke ruimte voor iedereen te beschermen. We doen dit door precies die institutie die verantwoordelijk is voor het beschermen van de staatsbelangen op de handen te kijken. We observeren de politie. Het idee achter onze praktijk is dat de politie zich begrenst voelt in hun gebruik van geweld omdat ze constant door ons worden bekeken. In plaats van op de staat te vertrouwen voor onze veiligheid, letten we op elkaar. We vertrouwen de staat en haar veiligheidsdiensten niet. De vele initiatieven tegen extreemrechts(e) terreur en geweld leert ons dat we het heft in eigen handen moeten nemen. Dit betekent allereerst dat ons werk gebouwd is op zelforganiserende netwerken van solidariteit die niet afhankelijk zijn van derde partijen die ons werk zouden kunnen beïnvloeden. We kunnen er niet op vertrouwen dat anderen ons zullen beschermen, en al helemaal niet de politie. We hopen dat mensen op de lange termijn voor elkaar leren zorgen zonder te vertrouwen op de logica van bestraffing.

We hopen dat mensen op de lange termijn voor elkaar leren zorgen zonder te vertrouwen op de logica van bestraffing.

Een kijkje in onze praktijk

Het concept van de SoliDemoWatch is gebaseerd op het werk van Copwatch-groepen. Deze groepen proberen de routines van de politie te verstoren door ze openlijk in de gaten te houden en hun gewelddadige activiteiten te documenteren. Op die manier wordt het publiek ook geïnformeerd over het fundamenteel gewelddadige karakter van de politie. SoliDemoWatch is aanwezig op protesten in solidariteit met Palestina maar ook op andere protesten waar we veel politiegeweld verwachten.

Uiteraard nemen we, als SoliDemoWatch, alleen deel aan demonstraties als de organisatoren daarmee instemmen. We zorgen dat we herkenbaar zijn door gemarkeerde en goed zichtbare hesjes te dragen. We bewegen ons door de demonstratie heen en houden de politie altijd in de gaten. We volgen hun bewegingen van een paar meter afstand en maken notities van wat ze precies doen. We richten onze aandacht op situaties waar de politie zich lijkt voor te bereiden op een directe interventie, zoals wanneer ze zich groeperen, hun oproeruitrusting aantrekken of charges aankondigen.

Als er repressie plaatsvindt, door bijvoorbeeld arrestaties en ID-controles, blijven we zo dicht mogelijk in de buurt van de personen die de repressie ondervinden. We geven ze een telefoonnummer dat ze nadien kunnen bellen. We kunnen ook telefoonnummers van advocaten geven die de demonstranten bij kunnen staan en hun voorzien van informatie en advies in het geval van een aanklacht. We proberen de repressieve maatregelen zo gedetailleerd mogelijk te documenteren, zodat de demonstranten deze informatie

kunnen gebruiken bij hun verdediging of als er sprake is geweest van politiegeweld. We verzamelen deze informatie ook met de bedoeling die publiekelijk beschikbaar te maken, zodat de mensen te weten komen wat de politie daadwerkelijk doet.

Onze observaties

De hierboven beschreven algemene achterdocht jegens Palestijnen en de mensen die solidair zijn met hen was in alle demonstraties die we hebben bezocht duidelijk zichtbaar. Dit was ook te zien op de beelden van het politiegeweld op demonstraties in Berlijn, die de wereld over gingen. In Keulen en Bonn was het geweld vooral zichtbaar in de censuur die werd toegepast, alhoewel er ook herhaaldelijk sprake was van fysiek politiegeweld.

De criminalisering begint vaak met restricties die de politie oplegt en die vóór de demonstratie in een document aan de organisatoren worden overhandigd. Deze restricties reflecteren vaak al de staatsbelangen en het racistische geweld dat er van de staat uitgaat. Zo zijn onder meer de leuzen '*Stop the genocide*,' '*From the river to the sea, Palestine will be free*,' en '*Israël is illegal*' verboden. Vaak worden er ook tijdens de demonstratie extra restricties opgelegd die niet van tevoren in het document stonden. Zo werden mensen met borden waarop stond 'Google Nakba' van criminele activiteiten verdacht, omdat het volgens de politie opruiend zou zijn. In Bonn en Keulen werd demonstranten verboden een andere taal dan Duits te spreken. Dit betrof slogans, borden en speeches. Hierdoor werden borden en banners constant geconfisqueerd, zelfs voordat de demonstraties begonnen waren, en werden ze nooit teruggegeven omdat ze als verdacht werden beschouwd. Zonder uitzondering zijn er bij elke demonstratie die we hebben bijgewoond mensen aangeklaagd.

De schaal van de repressie vanuit de staat en de politie is ook te zien aan de hand van de hoeveelheid politie die wordt ingezet. Vaker wel dan niet waren er op een demonstratie meer agenten dan demonstranten aanwezig. De hoeveelheid politieauto's op de demonstraties varieerde van tien tot veertig, maar duidelijk was dat

In Bonn en Keulen werd demonstranten verboden een andere taal dan Duits te spreken

hierdoor een dreigende sfeer wordt gecreëerd. Alle politiekrachten van de deelstaat Noordrijn-Westfalen – de deelstaat waar zowel Keulen als Bonn in liggen – worden opgetrommeld voor de demonstraties, inclusief politiehonden, machinegeweren, arrestatie-eenheden en gespecialiseerde eenheden voor het verzamelen van bewijs. Er wordt onophoudelijk gefilmd en het gebruik van militaire uitrusting is de standaard. Aan het eind van de demonstraties kun je escalaties vanuit de politie verwachten en worden er vaak mensen opgepakt op verdenking van 'opruiing'. We hebben mensen gezien die met grof geweld tegen de grond werden gesmeten, waarna meerdere politieagenten op de persoon gingen zitten. Mensen die vrijheidsliederen uit andere delen van de wereld zongen, met zinnen als '*our rivers run free*,' werden op brute wijze uit de demonstratie getrokken. Kinderen, tieners, en ouderen werden niet gespaard door de politie.

Het verraderlijke van dit alles is dat de repressie, en het politiewerk in het algemeen, zichzelf legitimeert. Zo worden er talloze aanklachten ingediend om te laten zien dat er grote aantallen zogenaamde overtredingen en misdaden plaats hebben gevonden, wat er vervolgens weer toe leidt dat er nóg meer politie-inzet wordt geregeld voor de volgende demonstraties. Dit versterkt vervolgens het racistische discours weer, omdat het door de gefabriceerde aanklachten lijkt alsof mensen die geracialiseerd zijn als moslim inherent gewelddadig zijn en dat het gerechtvaardigd is om deze groep, ook buiten de demonstraties om, meer te surveilleren en striktere maatregelen tegen hen te nemen.

Waar zijn de bestaande solidariteitsstructuren?

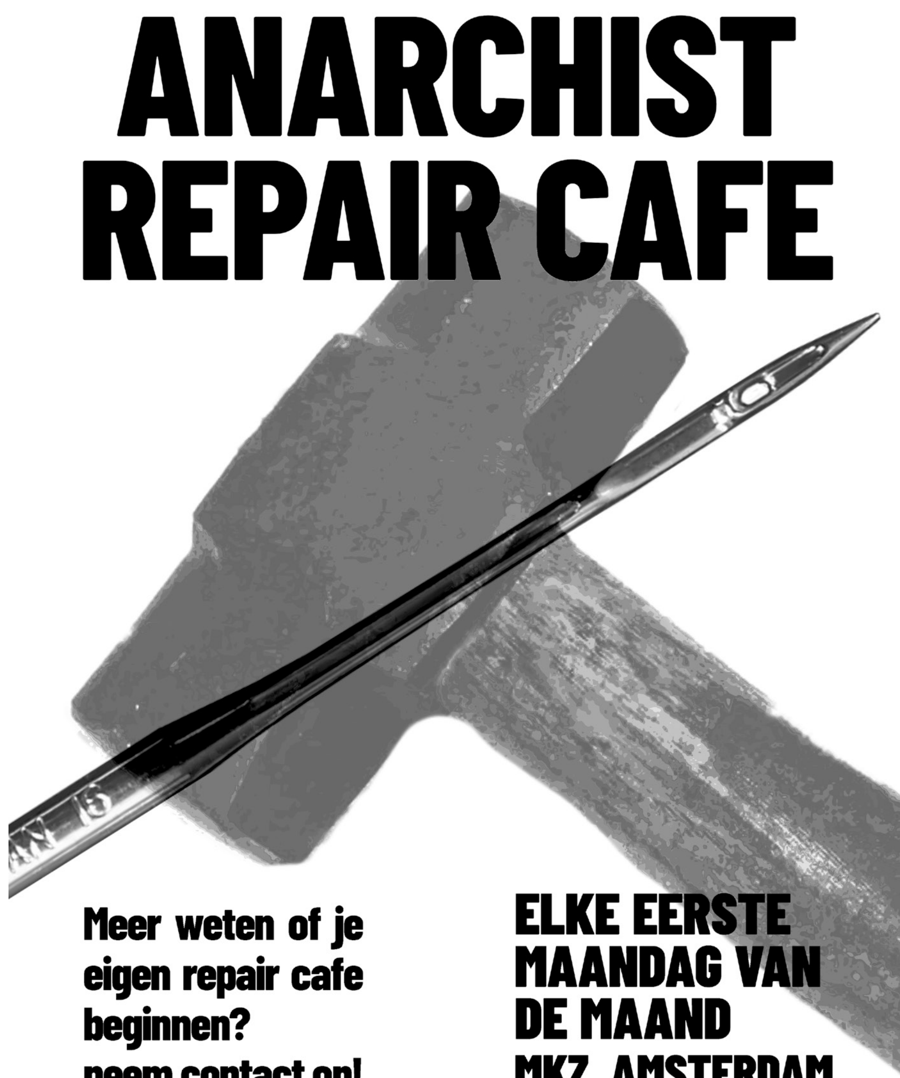
Op de demonstraties zijn er maar enkele witte, linkse groepen en collectieven aanwezig. Ook in deze cirkels worden mensen namelijk tegen de Palestijnen en de groepen die solidair met hen zijn opgezet. De collectieven die solidair zijn worden publiekelijk aan de schandpaal genageld en veroordeeld als antisemitisch, zowel in krantenartikelen als op blogs. We hebben zelfs meegemaakt dat mensen die zichzelf als links zien met de politie samenwerken en de politie zelfgemaakte beelden stuurt. Het recht om in groepen samen te komen en te demonstreren staat vandaag de dag ontzettend onder druk in Duitsland, en het gevolg is dat er een verschrikkelijke hoeveelheid politiegeweld te zien is als gevolg van de criminalisering van deze protesten. Hoe heeft het zover kunnen komen dat het principe *touch one, touch all* – wat staat voor solidariteit met iedereen die door repressie vanuit de staat wordt getroffen – niet geldt als het om Palestijnen gaat?

Wij zijn ervan overtuigd dat niemand vrij is totdat iedereen bevrijd is. Helemaal in deze tijden blijven we onszelf constant aan dit principe herinneren zodat we niet vervallen in discours dat de beweging opdeelt in verschillende groepen. In plaats daarvan willen we onze capaciteit en ons uithoudingsvermogen vergroten, meer toenadering zoeken tot elkaar, beter naar elkaar luisteren en echt samenkomen op straat en in onze keukens. Alleen op die manier kunnen we duurzame verandering bewerkstelligen. Voor ons is dat precies waar SoliDemoWatch voor staat: een reactie op de groeiende versplintering die mensen machteloos en zonder utopieën achterlaat. Het stelt ons in staat onze ideeën in de praktijk te brengen en solidair te zijn op straat. Het laat ons ook zien dat structuren en collectieven zoals SoliDemoWatch mensen die door politiegeweld worden getroffen kunnen ondersteunen, en het toont overduidelijk dat het ontwrichten van het genormaliseerde politiegeweld en het samenkomen op straat kan leiden tot sterkere vormen van verzet.

Het enige dat je nodig hebt zijn goed zichtbare hesjes, een notitieblok, een potlood en een kaartje met het telefoonnummer dat mensen kunnen bellen om te vragen om ondersteuning. Een SoliDemoWatch is overal mogelijk. Ⓐ

Deze keer ben ik op bezoek bij de vijfde editie van het *Anarchist Repair Café* van de Versterking. Het vindt plaats in het MKZ, de gekraakte keuken van de Binnenpret, een cluster panden in Amsterdam.

Olaf, de initiatiefnemer heet me welkom en gaat me vandaag alles uitleggen over het repair café. Hij is al jaren actief in anarchistische kringen, onder andere in het collectief de Versterking. 'De Versterking verhuurt versterkers en andere geluidsapparatuur aan activistische initiatieven, bijvoorbeeld voor bij demonstraties en acties.' Olaf is voor dit doel vaak met versterkers en andere geluidsapparatuur in de weer en natuurlijk moet er ook regelmatig iets gerepareerd worden. 'Ik vind het leuk om met elektronica te knoeien, het is een persoonlijke interesse.' Voordat het Anarchist Repair Café er was, was Olaf actief bij reguliere repair cafés maar, zegt hij, 'die vind ik een beetje te normatief. Er zijn daar dan allemaal mannen die dingen repareren en vrouwen die dingen naaien, er is ook wat minder een cultuur van zelf doen en leren repareren, dat vind ik zelf juist belangrijk'. En zo werd het Anarchist Repair Café geboren.

> Je eigen spullen begrijpen, kunnen aanpassen en kunnen repareren is een extra vaardigheid in de strijd tegen kapitalisme

Met een hoofdletter A
'Een *anarchistisch* repair café. Ik vind het belangrijk om dat in de naam te benoemen. Er gebeuren heel veel dingen vanuit anarchistische initiatieven, daar mag aandacht op worden gevestigd.' Daarnaast heeft het een belangrijke boodschap voor mogelijk geïnteresseerde bezoekers: 'Het zegt iets over de waarden van het initiatief. Je kunt ervan uitgaan dat het een veilige plek zal zijn, zonder racisme, seksisme, queerfobie et cetera. Ik denk dat voor sommige mensen uit gemarginaliseerde groepen het best wel een drempel kan zijn om naar een evenement te gaan waar je niemand kent. In een anarcho-event weet je dat je je daar geen zorgen hoeft te maken over vervelende aannames of gedragingen, hopelijk is de drempel daardoor lager.'

Een ander onderdeel van de anarchistische ideologie is zelfredzaamheid. 'Je eigen spullen begrijpen, kunnen aanpassen en kunnen repareren is een extra vaardigheid in de strijd tegen kapitalisme. Daarnaast gaat het vervreemding tegen: We raken door kapitalisme op allerlei manieren steeds meer vervreemd van onze omgeving en onze spullen, door ze te repareren leer je je spullen beter kennen en ontwikkel je een verbinding ermee. Het geeft voldoening om iets in je hand te hebben wat het eerst niet deed en daarna wel. Mensen onderschatten hoeveel waarde dat geeft.' Een transformatieve actie is het ook: 'Dingen komen vaak niet eruit zoals ze erin gingen. Je moet soms kracht zetten, dat laat wel sporen na, dus ja de spullen veranderen wel een beetje.'

Een repair café is een leerzame omgeving, wie nieuwsgierig is kan met nieuwe *skills* naar huis gaan. Daarin balans vinden is af en toe nog even zoeken. Olaf vertelt: 'Ik heb sinds

ik ben begonnen zelf ook geleerd over hoe je mensen leert dingen te repareren. Het is een beetje een afweging, er zijn verschillende niveaus van leren. Ik kan aanwijzen hoe je iets moet doen, zonder in te gaan op waarom dat zo moet. Dit draadje hier, dat draadje daar.. Je leert dan wel een bepaalde reparatie uitvoeren, maar het meest duurzaam is natuurlijk om te leren hoe het apparaat werkt. Dan kun je in de toekomst mogelijk ook andere problemen oplossen. Maar dat kost veel tijd. Soms kost het zoveel tijd, dat je het apparaat dan niet in dezelfde avond ook weer werkend krijgt. Dus het hangt er een beetje vanaf wat de prioriteit is, en waar tijd voor is.'

Toolkit
Tijdens het café zijn gereedschappen en een naaimachine – met verschillende kleuren garen – beschikbaar. Het gereedschap dat Olaf altijd paraat heeft is een soldeerbout, een precisieschroevendraaierset (om die hele kleine schroefjes die je vaak in elektronica vindt los te krijgen), citroenzuur om mee te ontkalken en ontstoppen, een tandenborstel om mee schoon te maken, een tang, *tie wraps* en smeerspullen. Olaf vertelt dat je met die spullen eigenlijk vrijwel alles kunt repareren. Nou ja bijna alles. 'Ik haat het om Nespresso-machines te repareren. De buitenste vorm is als het ware om het apparaat heen geklemd. Je komt overal heel moeilijk bij en het is duidelijk niet de bedoeling dat je het zelf repareert. Iedereen bij een repair café heeft wel hun eigen *pet peeve*,' lacht Olaf. Gelukkig is er goed nieuws: 'Heel vaak zijn het de mechanische dingen die stuk gaan, de onderdelen van het apparaat die je het meeste aanraakt, knopjes enzo. Vaak is het zelfs alleen een kwestie van smeren, vastmaken of schoonmaken.' Dat geeft de burger moed!

> In de toekomst zou ik graag meer specials willen organiseren, die ook duidelijk verbonden zijn aan activisme, bijvoorbeeld over hoe je zelf een megafoon kunt maken

De naaimachine is ook in trek. 'Eén van de eerste keren dat het café er was kwamen er een paar mensen met kapotte broeken, en die gingen allemaal weer weg met een gerepareerde broek. Zelf weet ik wat minder van de naaimachine, maar mijn partner wel.' Ook mensen die zelf kunnen repareren maar de spullen niet in huis hebben, zijn welkom. 'Ik merk dat mensen hier snel zelf aan de slag durven te gaan, dat is leuk om te zien'.

Organische groei
De bezoekers van het café zijn gevarieerd, er zijn altijd wel wat bekenden, terugkerende 'klanten' en elke editie ook mensen die voor het eerst komen. Op het moment gebeuren er gemiddeld een paar reparaties per avond. Olaf hoopt dat de aanloop nog groeit en dat het sociale element zich wat meer ontwikkelt, maar dat mag rustig aan ontstaan. 'Ik heb het nog niet zoveel gepromoot, ook omdat we nog maar weinig mensen hebben die kunnen helpen met repareren'. Olaf wil graag ook anderen helpen om hun eigen repair café op te zetten. 'We kunnen skills uitwisselen en donaties voor apparatuur delen.'

Onlangs heeft Olaf voor het eerst een *special* georganiseerd: een soldeerworkshop. 'In de toekomst zou ik graag meer specials willen organiseren, die ook duidelijk verbonden zijn aan activisme, bijvoorbeeld over hoe je zelf een megafoon kunt maken.'

Benieuwd? Het repair café is elke eerste maandag van de maand open van 19:00 tot 22:00 uur. Kijk voor meer informatie op deversterking.noblogs.org of op instagram: @deversterking. Wil je contact opnemen? De Versterking is bereikbaar op deversterking@riseup.net. Ⓐ

DE NIEUWE KRACHT VAN DE VRIJE BOND

De tapijtstructuur van een anarchistische organisatie

De Vrije Bond (VB) is enorm gegroeid, en daarmee zijn er ook veranderingen gekomen. Sommige oudgedienden zwemmen een beetje omdat er snel veel is gebeurd, en deze dingen soms moeilijk zijn om bij te houden. Voor sommige nieuwere leden, of leden voor wie de VB geen groot deel van hun praktijk is, is misschien niet heel duidelijk wat we met de Vrije Bond nou hebben opgebouwd. Wat ik hier schrijf is mijn beeld van de Vrije Bond, haar werking en de mogelijkheden die we hebben neergezet, en ik denk dat het nuttig is om dit soort dingen uiteen te zetten en te demonstreren. Zo kunnen we beter de kracht erkennen die we voor ons hebben, en ook bewuster en effectiever gebruikmaken van wat er is. Tekst Alex

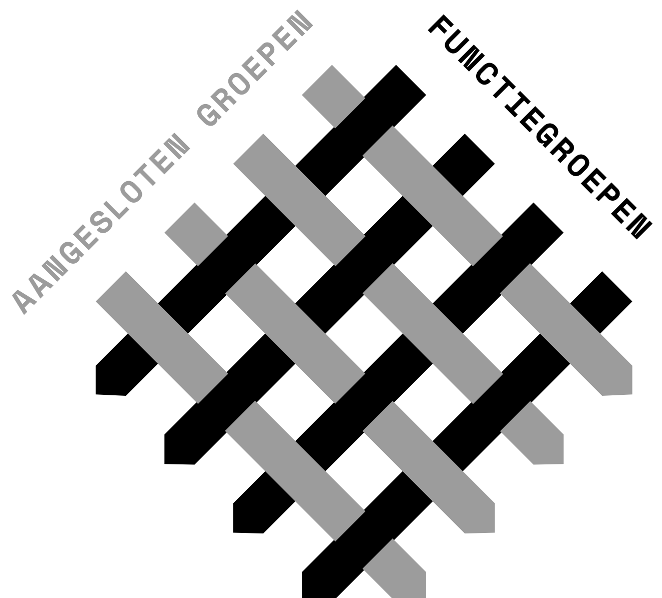
We leven ook in een situatie waar grotere organisaties niet bedoeld zijn als iets waar je echt zelf een stempel op kunt drukken, of waarvan je zelf met de grondstoffen aan de gang kunt. Veel van onze beweging werkt vooral met kleinere collectieven waarbinnen alles alleen op informele wijze wordt geregeld. Misschien dat een iets formelere manier van doen, waarin niet iedereen elkaar kent, sneller als een gesloten deur kan voelen, ook wanneer die deur eigenlijk open staat. Ik denk ook dat veel van ons nog een beetje verlegen zijn en nog niet voelen dat al die structuur die nu is opgebouwd echt van en voor hen is. Maar zo'n houding houdt ons alleen tegen, en maakt het moeilijker om vol gebruik te maken van wat we samen hebben neergezet! Hoe meer we het claimen, hoe meer we het gebruiken, hoe sterker wij worden!

En dat is belangrijk, want we hebben als VB de kans, de middelen en de ruimte om anarchisme vooruit te schuiven als alternatief voor de verschrikkingen om ons heen, en om een concreet voorbeeld te geven van hoe we als anarchisten in groter verband opereren, glashard te bewijzen wat we in onze mars hebben en dat onze visie mogelijk is!

In deze tekst schets ik een beeld van de VB in de huidige situatie. Daarop volgt een aantal scenario's van hoe groepen of initiatieven kunnen opereren, beginnend bij simpele dingen die soms al gebeuren en toewerkend naar meer complexe samenwerkingen en langlopende campagnes.

De Vrije Bond als een tapijt

De Vrije Bond kan misschien overkomen als een soort lappendeken van groepjes, functies en kliekjes. In haar structuur lijkt het nu meer op een tapijt. Twee soorten groepen zijn kenmerkend voor de structuur: de functiegroepen zijn als draden die in een bepaalde richting door het hele tapijt heengaan, en de aangesloten groepen doen hetzelfde in de andere richting. De losse leden en niet-aangesloten groepen en initiatieven bewegen zich daartussen en kunnen op allerlei manieren en in allerlei verbanden bijdragen.

Figuur 1: De tapijtstructuur van de Vrije Bond

De functiegroepen en aangesloten groepen verschillen van elkaar in karakter, aangezien ze andere rollen in en verschillende relaties tot de VB hebben. Ook binnen deze categorieën is er veel diversiteit, maar samen bieden ze kracht en structuur aan de hele VB, en door samen te werken komt iedereen vooruit. Omdat ze een overkoepelende taak of dienst binnen de VB dragen, proberen we als VB vinger aan de pols te houden, en zorg te dragen voor de functiegroepen en hun leden.

Het secretariaat verzorgt onder andere de ledenadministratie, een groot deel van de externe mailcommunicatie, voert betalingen uit en verspreidt propagandamateriaal. De sociale mediagroep doet (het leeuwendeel van de) externe online communicatie. De propagandagroep produceert fysieke propagandamiddelen. De ALV- en congresgroepen verzorgen de bijeenkomsten waarop we overkoepelende VB-zaken coördineren. De solidariteitskas (solkas) en *Buiten de Orde* (BdO) verzorgen belangrijke diensten binnen de beweging die zowel leden als niet-leden vooruithelpen.

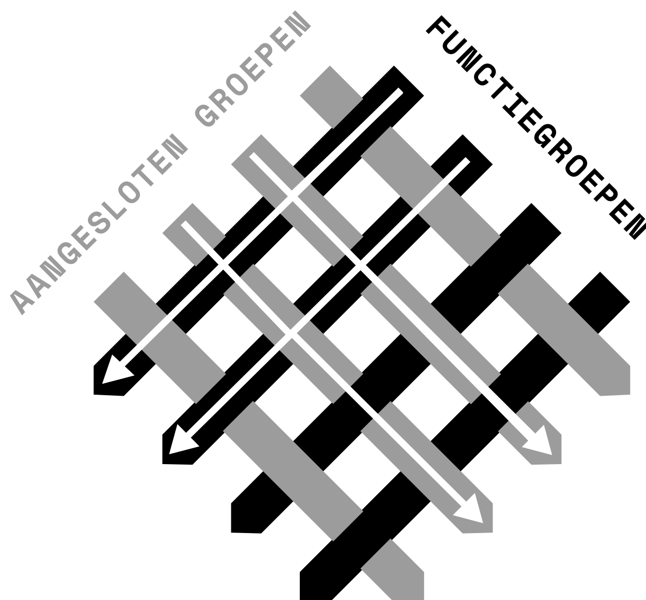
De functiegroepen hebben onderling een natuurlijke samenhang, omdat ze functies vervullen die elkaar aanvullen en in zekere mate van elkaar afhankelijk zijn. Net als bij een tapijt zie je dat er aan de randen een dikker stuk zit waar de draden die het tapijt bijeenhouden aan elkaar gevlochten zitten. Zo is het ook met de functiegroepen. De verspreiding van fysiek propagandamateriaal, dat tussen secretariaat, propaganda en webshop valt, en dat via hen ook door losse leden en aangesloten groepen verder wordt verspreid, helpt zowel de algemene VB als de groepen daarbinnen die eigen materiaal hebben. Het werk van de *BdO* en de Solkas produceert bijvoorbeeld materiaal dat op sociale media gebruikt kan worden om mensen te bereiken, en tegelijkertijd vergroot de sociale mediagroep weer de reikwijdte en het effect van het werk van deze functiegroepen.

We hebben als Vrije Bond de kans, middelen en ruimte om anarchisme vooruit te schuiven als alternatief voor de verschrikkingen om ons heen

De aangesloten groepen zijn vaak de meest actieve, georganiseerde leden, die georganiseerd zijn om op de actualiteit in te kunnen spelen en in de omgeving in te grijpen. In tegenstelling tot de functiegroepen hebben zij vaak meer de handen vrij om direct te participeren in allerlei politieke strijden. Het zijn vaak de eerste groepen waar nieuwe leden of mensen met een interesse in anarchisme in terechtkomen. Op dit moment zijn dit allemaal lokale groepen die op allerlei vlakken en rond een bepaalde plaats of regio actief zijn. Deze groepen zijn meestal bezig met een soort thuisbasis bieden aan anarchisten in hun buurt, en met allerlei acties en demonstraties, maar er kunnen ook aangesloten groepen komen die zich richten op een specifiek thema of een ander soort project.

Net als de functiegroepen kunnen aangesloten groepen elkaar ook van alles bieden. Dit type groepen lijkt onderling minder verbonden, vooral omdat ze zo lokaal bezig zijn. Maar toch is er een mogelijkheid voor deze groepen om samen veel verder te komen. Er zijn namelijk veel lessen en tactieken uit te wisselen tussen aangesloten groepen, bijvoorbeeld door de verschillende groepen gericht bij evenementen te betrekken. Ook zijn de aangesloten groepen bij uitstek de groepen die samen kunnen werken aan het organiseren van grotere anarchistische blokken, acties en demonstraties. Als drie of vier aangesloten groepen samenkomen om te mobiliseren voor dezelfde actie of hetzelfde evenement, en daarnaast verschillende onderdelen van het organisatiewerk op zich nemen, dan kunnen we veel meer dragen dan een losse groep zou kunnen. Als een aangesloten groep uit een andere regio wil helpen bij een evenement, dan kan de lokale groep zich meer richten op mensen ontvangen en organiseren!

Voor zulke samenwerking zijn twee dingen nodig: de deelnemende groepen moeten sterk genoeg zijn om elkaar dit soort hulp te kunnen bieden en daarnaast is er onderling contact en initiatief nodig. Het is belangrijk dat de nieuwe groepen helpen bij het opbouwen van die kracht, net als bij het sociale werk dat nodig is voor het versterken van de onderlinge banden en het uitwisselen van ideeën.

Figuur 2: interactie aangesloten en functiegroepen.

Functiegroepen en aangesloten groepen kunnen elkaar ook vooruithelpen. Zie figuur twee voor een voorbeeld waarin een functiegroep initiatief neemt en daarbij een aantal aangesloten groepen betrekt. Er zijn uiteraard talloze mogelijkheden. De functiegroepen bieden diensten, platforms en meer, die aangesloten groepen (en losse of niet-aangesloten leden) ook kunnen gebruiken. Functiegroepen kunnen aangesloten groepen en losse leden ook allerlei hulp bij hun politieke projecten bieden. Denk hierbij aan hulp met eigen propagandamateriaal maken en de verspreiding daarvan, online *outreach* of financiële ondersteuning enzovoorts. Bij figuur 2 kun je je bijvoorbeeld voorstellen dat de *BdO* een wedstrijd heeft uitgeschreven voor bijdragen rond een thema dat

speelt in de beweging, en dat er in samenwerking met een aantal lokale groepen bijeenkomsten rond dat thema worden georganiseerd. Als de propagandagroep initiatief neemt voor bijvoorbeeld een postercampagne, dan zijn de aangesloten groepen de eerste kandidaten om betrokken en goed bevoorraad te worden.

Maar andersom zijn er ook mogelijkheden. De aangesloten groepen kunnen met hun acties en evenementen een podium bieden aan functiegroepen, of functiegroepen bekender maken in lokale netwerken. Losse leden kunnen dit soort dingen uiteraard ook doen, maar de interactie helpt beide kanten. Aangesloten groepen krijgen namelijk ook iets: zij krijgen een evenement in een reeks waarvoor ze zelf minder van de inhoud hoeven in te vullen, en die mogelijk serieuzer overkomt omdat het als een tournee wordt gepresenteerd.

Als we naar figuur 2 kijken en het beeld omdraaien, zodat het initiatief komt vanuit een aangesloten groep die functiegroepen betrekt, dan kunnen we denken aan de volgende voorbeelden: een aangesloten groep kan aan een lokale campagne beginnen en daarvoor de hulp inroepen van de propaganda- en sociale mediagroep om posters, stickers en sociale mediacontent te maken (of te plaatsen en verspreiden) zodat de groep dit materiaal kan gebruiken, terwijl het ook breder bekend kan worden. Als de campagne leidt tot nieuwe leden in de regio, dan kan het secretariaat de nieuwe leden ook meteen betrekken door hen het materiaal van de campagne in hun welkomstpakket te sturen.

Bouwen met het oog op de toekomst en mogelijkheden

De Vrije Bond is nu veel groter dan vroeger, maar ik denk dat we nog veel werk te doen hebben om echt te verzilveren wat we nu in handen hebben. We moeten misschien intern nog een beetje wennen om goed in onze grote nieuwe jas te passen. Sowieso kan onze beweging, gezien de veranderingen die we teweeg willen brengen, nooit groot genoeg zijn en dus is het belangrijk om in alles wat we op politiek vlak doen in het oog te houden hoe het bijdraagt aan de ontwikkeling van onze beweging. Hierbij gaat het niet alleen om de resultaten die we willen behalen op het thema waar we actief zijn, maar ook juist om de kracht die we zelf opbouwen. Acties rond een bepaald thema kunnen directe resultaten behalen om de situatie rond dat thema te verbeteren, maar een ander resultaat is een groep die in staat is zulke acties te ondernemen. Dit is erg belangrijk. Als we externe doelen proberen te behalen zijn we vaak bezig met het inzetten van kracht die we al hebben georganiseerd (de motivatie en energie van onszelf en onze kameraden, budget en meer), maar soms kunnen deze projecten ook helpen bij het opbouwen van kracht die elders ingezet kan worden.* Hier hebben we, denk ik, vaak te weinig aandacht voor, en dat is een groot gemis want er zijn veel mensen die ons willen helpen om de wereld te veranderen!

Een aangesloten groep kan met een aantal leden moeite doen om lokaal acties te doen, maar als er niet gericht contact wordt gezocht met mensen om hen heen, om hen te betrekken en te motiveren om die last te helpen dragen, wordt zo'n groep vaak niet groter en is het moeilijk om verder te komen. Terwijl groepen die dit wel doen naderhand meerdere lopende projecten kunnen dragen, anderen bij kunnen staan, of zich kunnen opsplitsen in meerdere actieve groepen in een regio!

Voor functiegroepen geldt hetzelfde. Als er gericht wordt gebouwd aan infrastructuur die het werk makkelijker maakt en er dus makkelijker meer mensen betrokken kunnen worden in het werk, dan kan de functiegroep naderhand meer de handen vrij hebben om proactief te handelen, of om nieuwe taken op te pakken die ons verder brengen. Bijvoorbeeld, de functiegroep sociale media kan een groepje schrijvers, illustratoren en andere creatieve leden verzamelen die af en toe materiaal aanleveren, maar die niet per se vast betrokken zijn bij de functiegroep zelf. Dat is waardevol en helpt hen het werk te dragen. Zo wordt het sociale mediawerk lichter, duurzamer en zo hebben zij meer de ruimte om te reageren op actualiteit of om grotere projecten op te pakken.

Maar wat misschien nog interessanter is, is dat zo'n groepje zich door kan ontwikkelen tot iets dat op zichzelf ook een soort capaciteit ontwikkelt van waaruit weer andere groepen of projecten voortkomen, of waarmee andere groepen in hun creatieve werk ondersteund kunnen worden. Als we ons zo organiseren dat we vooruitkijken naar de mogelijkheden, kunnen we organiseren op een manier die ertoe leidt dat er meer kameraden en groepen om ons heen ontstaan! Zo kunnen we veel verder komen dan wanneer we alleen kijken naar de taak die voor ons ligt, of de meest recente verschrikking in de wereld. We werken uiteindelijk toe naar een revolutie en naar veel grotere veranderingen. Daarvoor moeten we in onze dagelijkse politiek toch zeker een half oog *on the prize* houden.

Als we ons zo organiseren dat we vooruitkijken naar de mogelijkheden, kunnen we ervoor zorgen dat er meer kameraden en groepen om ons heen ontstaan!

Om dit te doen is het belangrijk dat we de ruimte hebben om na te denken over de mogelijkheden. Dan is het belangrijk om niet per se vaak, maar wel regelmatig besprekingen of vergaderingen te houden, waarin expliciet ruimte is gemaakt om naar het grote plaatje te kijken. Het kan verhelderend zijn de volgende vragen te stellen: 'wat proberen we met deze groep te bereiken?', 'wat proberen we hier op te bouwen?', 'hoe willen we dat deze groep zich ontwikkelt?', 'hoe interacteren we met de rest van de Vrije Bond of de bredere anarchistische beweging, en hoe kunnen we daar verder aan bijdragen en andersom?', 'zijn er groepen of projecten om ons heen waarmee we op een of andere manier kunnen samenwerken?' Wanneer we hierover praten kunnen we tot concrete, haalbare stappen komen. Om daarmee verder te komen moeten deze concreet worden opgevolgd en ook dit is iets waar in vergaderingen tijd en aandacht voor moet zijn. Daarom is het belangrijk dat vergaderingen in onze groepen niet alleen gaan over de lopende taken voor deze demonstra-

tie of dat evenement, maar dat er ook ruimte is voor de lange termijn, voor de opbouwtaken. Dit soort aandacht loopt ook direct door in gesprekken over de werklast, de gesteldheid van de leden die er actief zijn, en meer. Zo draagt dit ook bij aan de duurzaamheid van de projecten en aan het welzijn van onze kameraden.

Die ruimte in onze vergaderingen moeten we bewust maken, anders raken deze onderwerpen ondergesneeuwd of vergeten we ze te bespreken. Voor sommige groepen kan het werken om hiervoor aparte bijeenkomsten in te lassen, die alleen hierover gaan. Voor andere groepen werkt het beter om de overkoepelende onderwerpen elke vergadering in een vast tijdsblok te plaatsen, bijvoorbeeld het eerste stuk van elke vergadering. Sommige groepen, zoals het secretariaat of de solkas, zullen op een vergadering nauwelijks de lopende taken hoeven te bespreken.

Zeker in een antiautoritaire beweging is het belangrijk dat de groepen waaruit die beweging is opgebouwd zelf meedenken over en bijdragen aan elkaars projecten, en elkaars visie helpen ontwikkelen. Niemand gaat voor iedereen bepalen hoe en wat, maar dat betekent wel dat daar een taak voor onszelf overblijft, ook als we die taak op een decentrale wijze oppakken. Vanuit die lokale plannen kunnen we samenkomen in meer overkoepelende plannen.

De derde lijn door het tapijt

Als we ons de Vrije Bond voorstellen als een tapijt, dan kunnen we allerlei samenwerkingen schetsmatig weergeven. Naast de twee soorten groepen die elkaar of de andere soort groepen kunnen benaderen voor steun, zijn er meer mogelijkheden. Ik wil deze hier schetsen als een vooruitzicht voor grotere verbanden en ambitieuzere projecten die we met de VB in haar nieuwe vorm op kunnen zetten. Sta me toe om je mee te nemen langs een schets van enkele ambitieuzere mogelijkheden. Als schrijver van dit artikel wil ik niet precies deze voorbeelden aanmoedigen. Ik wil vooral illustreren welke mogelijkheden er allemaal zijn ontstaan, of welke er op dit moment aan het opdoemen zijn aan de horizon van de VB. Want er is ruimte voor projecten die de krachten bundelen van zowel aangesloten groepen en functiegroepen als losse leden binnen de VB.

Dat soort overkoepelende projecten kunnen uit allerlei hoeken komen en allerlei vormen aannemen. Losse leden kunnen bijvoorbeeld een project beginnen en daarbij zowel functiegroepen als aangesloten groepen betrekken. Als een aantal leden bijvoorbeeld een politiek boek schrijft, of een politieke propagandacampagne initieert, en aangesloten groepen en functiegroepen betrekt in de productie, verspreiding en het bekendmaken ervan. Of als een aantal leden samen ingrijpt op een actueel thema met demonstraties en daarbij diezelfde groepen betrekt voor ondersteuning, mobilisering, of om meerdere acties op verschillende plaatsen te doen.

Een aangesloten groep, of een aantal aangesloten groepen met onderlinge affiniteit, kunnen ook zoiets initiëren. Zij kunnen daarin ook andere groepen of losse leden betrekken. Zo kunnen groepen die actief zijn in minder stedelijke regio's een campagne beginnen rond een radicale kritiek op het verdwijnen van zorg en andere infrastructuur buiten grotere steden, en daarmee proberen maatschappelijke onvrede een meer anarchistische kadering te geven en mensen in kleinere plaatsen te organiseren.

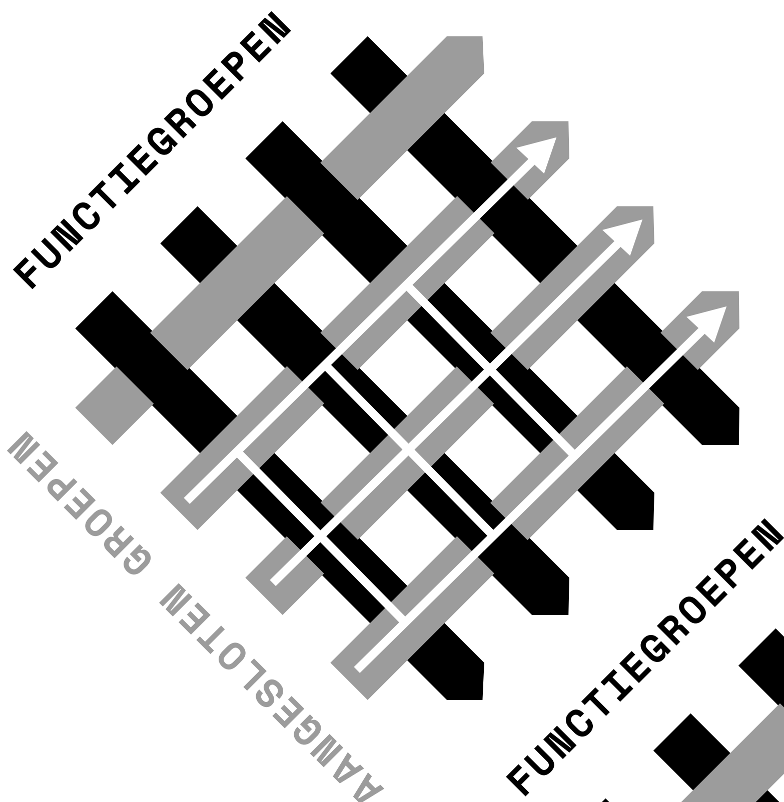
Ten derde zou zo'n initiatief voort kunnen komen uit een nieuwe groep die specifiek hiervoor is opgericht. Al de bovengenoemde mogelijkheden kunnen op het congres of de ALV worden voorgesteld en besproken, maar deze vorm moet op een ALV of congres worden gevormd. Het kan gaan om een groep leden die is opgericht om zo'n project of campagne te dragen en daar zelf groepen of leden bij te betrekken. De groep kan ook vertegenwoordigers van deelnemende aangesloten en functiegroepen bevatten, naast leden die vooral met de campagne zelf bezig zijn. Zo'n campagne heeft dan waarschijnlijk een mandaat nodig om vanuit de naam van de Vrije Bond publieke uitingen te doen rond het thema van de campagne, of het gebruikt alleen de naam van de campagne. Zo'n campagne hoeft alsnog niet alle aangesloten groepen te betrekken, als sommige hier geen interesse in hebben. Sommige groepen zullen pas later instappen wanneer zo'n campagne op stoom komt. Het is vooral belangrijk bij het beginnen van zo'n campagne te peilen waar de groepen interesse in hebben. Ook moet goed worden bedacht wat de campagne moet gaan bereiken, zowel voor het thema waarop het is gericht, als voor de VB en de groepen die deelnemen.

Het is belangrijk dat vergaderingen in onze groepen niet alleen gaan over de lopende taken, maar dat er ook ruimte is voor de lange termijn

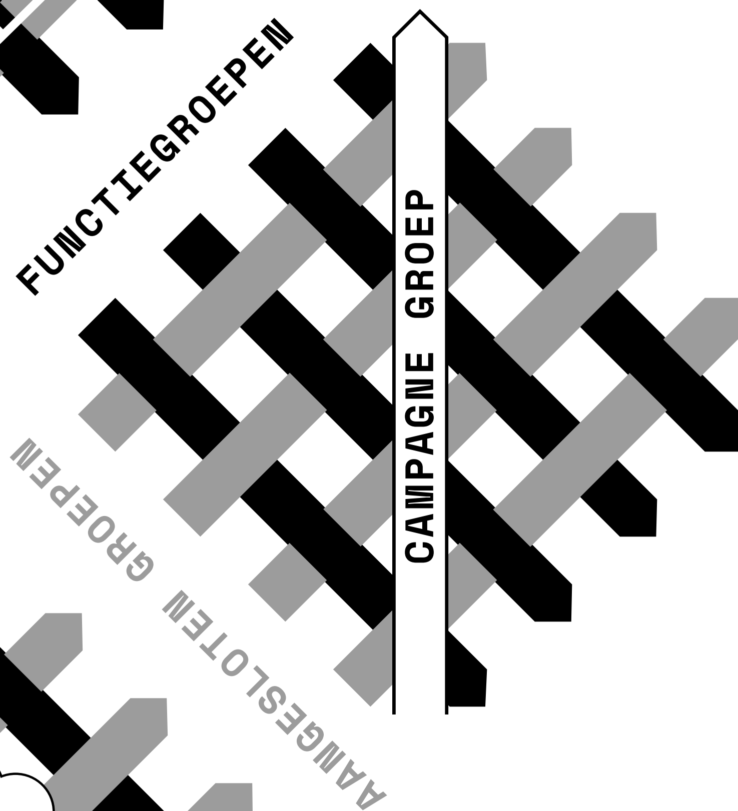
Ik denk dat dit soort bredere initiatieven, vooral van allerlei soorten campagnes, een waardevolle volgende stap is om de Vrije Bond verder te brengen. Daarvoor is het denk ik belangrijk om de functie- en aangesloten groepen verder te versterken, en meer ruimte en zelfvertrouwen te creëren voor initiatief. Uiteraard kost het energie om dergelijke campagnes op poten te zetten, en om leden en groepen te betrekken en hun te bieden wat ze nodig hebben om mee te doen. Daar zou een aantal leden de ruimte voor moeten hebben. Maar als dat gebeurt kan het de kracht, de relevantie, en het gevoel van thuishoren bij de Vrije Bond enorm vergroten. Wanneer er zo'n breder gedragen thema is waar veel van de leden zich voor inzetten, en waarin we kunnen laten zien wat voor ondersteuning we elkaar tegenwoordig allemaal kunnen bieden, komen we weer veel verder. Ⓐ

Noot

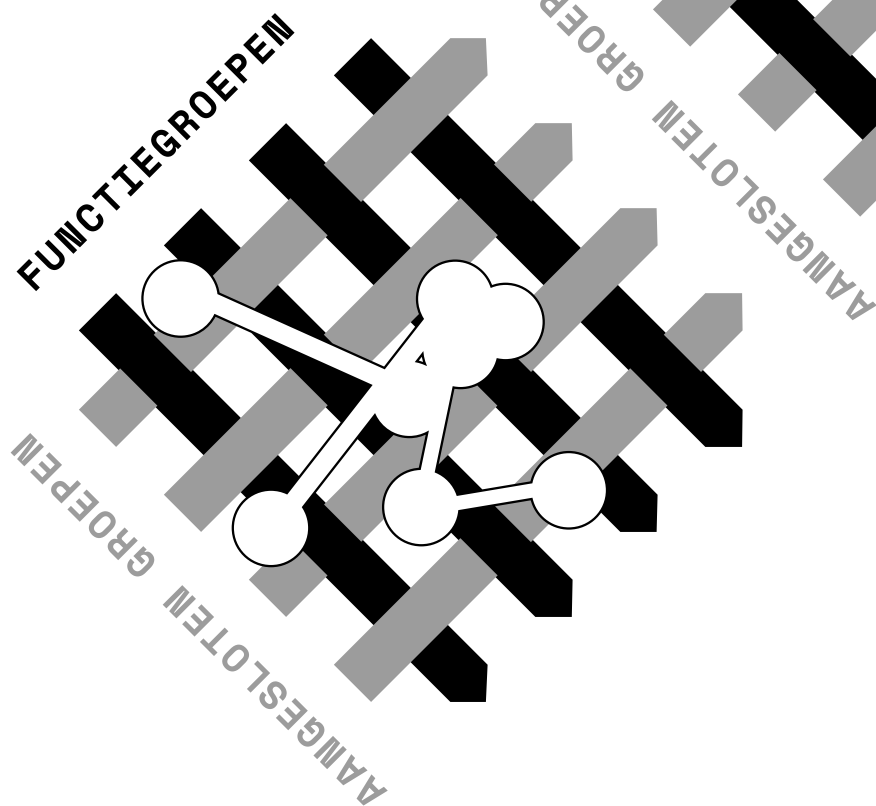
* Over opbouwen en inzetten heb ik ook een podcast opgenomen, check onderstroom.red/alle-afleveringen/opbouwen-en-inzetten

3B Breder initatief
vanuit aangesloten groepen

3C Breder initatief
vanuit een campagnegroep

3A Breder initatief
van losse leden

Figuur 3: enkele complexere constellaties van samenwerking binnen de Vrije Bond.

Hacklabs en kraken Deel 1

Technische tegenculturen in autonome ruimten

Rond de wisseling van het millennium vormden hacklabs een belangrijk deel van de anarchistische beweging. Hier werden computers en andere communicatietechnologieën beschikbaar gesteld voor de beweging en delen van de bevolking die doorgaans geen toegang hebben tot deze technologie. In dit artikel wordt een geschiedenis van deze hacklabs gepresenteerd en uitgelegd wat haar significantie voor de beweging was. Vanwege de lengte is dit artikel in twee delen opgedeeld. In deze uitgave vind je het verhaal van de opkomst en de hoogtijdagen van hackers in de anarchistische scene. De volgende uitgave zal het tweede deel bevatten waar wordt gereflecteerd op de ondergang van de hacklabs en de lessen die wij hier als beweging uit kunnen halen. Veel leesplezier! Tekst Maxigas

Chaos Computer Club, Hamburg, 1984

Kraken als sociale praxis heeft geleid tot specifieke levensstijlen en heeft een veelvoud van subculturen geproduceerd. Hacklabs zijn de plaatsen waar een technische subcultuur zich heeft ontwikkeld, veelal binnen gekraakte vrijplaatsen. Hacklabs waren een van de eerste scenes waar computercultuur en politieke bewegingen samensmolten, belichaamde gemeenschappen creëerden en alternatieve manieren bevorderden om met computers om te gaan. Hoewel de geschiedenis van het hacken cruciaal is om deze ontwikkelingen te begrijpen, focus ik hier op hoe deze specifieke technische subcultuur in haar sociale, politieke en fysieke omgeving paste. De heldere definitie van Yuill (2008) is een goed beginpunt om hacklabs te begrijpen:

> 'Hacklabs zijn ruimtes die voornamelijk door vrijwilligers onderhouden worden en die gratis publieke toegang tot computers en internet bieden. Ze maken veelal gebruik van gerecyclede apparaten waar GNU/Linux op draait en behalve het toegankelijk maken van computers worden in de meeste hacklabs workshops gegeven over onderwerpen van basale computerkennis en het installeren van GNU/Linux-software tot programmeren, elektronica en onafhankelijke (of piraten)radio-uitzendingen. De eerste hacklabs werden ontwikkeld in Europa, vaak vanuit de traditie van gekraakte sociale centra en gemeenschappelijke mediaruimtes. In Italië zijn ze verbonden aan autonomistische sociale centra en in Spanje, Duitsland en Nederland aan anarchistische kraakbewegingen.'

Opkomst

Hacklabs bestaan al sinds de eerste persoonlijke computer maar hun 'gouden tijdperk' was het decennium rond het nieuwe millennium. Ze zijn het meest populair geweest in Zuid-Europa (voornamelijk Spanje en Italië), en vergelijkbare ruimtes in Noord-Europa hadden vaak andere namen zoals 'gekraakte internetwerkplekken' of simpelweg cybercafés. Echter, gegeven de opvallende consistentie in hun activiteiten en sociale context, bespreek ik deze allemaal onder de naam 'hacklabs'. De claim dat hacklabs een valide eenheid zijn om te analyseren – bijvoorbeeld dat ze samenhangend genoeg zijn om als één enkel fenomeen bestudeerd te worden – moet zelf eerst bewezen worden. Ik beargumenteer dat hacklabs een technische cultuur en materiële praxis hebben die consistent genoeg zijn doordat ze zich in vergelijkbare sociale omstandigheden bevinden en een eigen scene hebben. Een scene bestaat uit zelfverwijzende circuits van culturele communicatie en heeft zowel online als offline componenten. Het is niet enkel een poel van gemeenschappelijke kennis, maar ook een gedeelde ervaring tussen mensen die elkaar grotendeels online zien en elkaar soms ook fysiek ontmoeten. Coleman identificeerde de 'hacker con' als centraal ritueel van hackers, waar solidariteit wordt opgebouwd en inspanningen in een gemeenschappelijke richting worden gestuurd (2010). Mijn observatie is dat mensen in hacklabs en hacker*spaces* duidelijk betrokken zijn bij de algemene hacker scene en grote aantallen op komen dagen bij hackerbijeenkomsten. Er wordt vaak benoemd dat het idee om een hacklab of hackerspace op te richten ontstond tijdens een inspirerend moment op een hackerbijeenkomst.

Voor de Zuid-Europese hackers worden deze bijeenkomsten jaarlijks in Italië georganiseerd sinds 1998 (Florence, CPA Fi-sud) en in Spanje sinds 2000 (Barcelona, CSOA les Naus); deze vormen de hartslag van de scene (anoniem, 2010; Ferrer, 2014). Een terugkerend gevoel uit interviews is dat de Italiaanse hackbijeenkomst meer prestigieus is dan de Iberische, aangezien praktijken en deelnemers vaker van Italië naar Spanje gaan dan andersom. Hoewel er geen hackbijeenkomsten zijn in Noord-Europa, zijn er zeer interessante tradities in het Spaanstalige Zuid-Amerika, maar deze kunnen in dit artikel niet behandeld worden. Noord-Europese hackers hebben een andere scene, grotendeels gebaseerd op hackerkampen en met twee polen net zoals hun zuidelijke tegenhangers. Er is een Duits kamp dat iets prestigieuzer is dan het Nederlandse. Het Duitse kamp wordt altijd het Chaos Communication Camp genoemd en het Nederlandse heeft ieder jaar een andere naam, en vaak ook andere organisatoren. Het schijnt dat het eerste hacklab opgericht werd in 1995 of 1996 in Catania (Sicilië) (Ana 2024). Freaknet en Poetry hacklab zijn een inspiratie geweest voor hackers door de decennia heen (en zijn nog steeds actief), maar wat interessanter is, is het punt waarop hacklabs een herkenbaar initiatief werden in de scene. Met behulp van geschreven en mondelinge bronnen kunnen we dit moment vinden in de slotdiscussies van de hackmeeting in Milaan in 1999 (Ana 2004; Anarchopedia, 2006; anoniem, 2010). Na deze hackmeeting gingen veel Italiaanse en Spaanse deelnemers naar huis met het idee dat ze een hacklab in hun stad moesten oprichten.

Empirische data op basis van domeinregistratie (Maxigas 2012) toont een constante stijging vanaf dit punt. De neergang van hacklabs werd veroorzaakt door veranderingen in de sociale, politieke en technische context en wordt in een andere sectie behandeld. Het is hier genoeg om te zeggen dat er na 2010 weinig hacklabs werden opgericht. We kunnen aannemen dat de meeste inmiddels gesloten zijn.

Hoogtijdagen

Hacklabs bevonden zich vaak in kraakpanden en bezette sociale centra en waren een standaard onderdeel van de autonome politieke *toolbox*, vergelijkbaar met bijvoorbeeld de veganistische keukens van Food Not Bombs, anarchistische infoshops en bibliotheken, *free shops* en punk concerthallen (Maxigas 2012). Zo had bijvoorbeeld het bezette sociale centrum Les Tanneries in Dijon al deze activiteiten onder één dak, net zoals RampArt in Londen, de Rimaia in Barcelona en Forte Prenestino in Rome. Het grootste netwerk van hacklabs bestond in Italië, waar invloedrijke hacklabs voortkwamen uit het hacklab LOA in Milaan, het voornoemde Forte en Bugslab in Rome, en Freaknet. Vandaag bestaan er bekende voorbeelden in Amsterdam (LAG) en in de buurt van Barcelona (Hackafou). Deze bestaan beide in de context van een grotere autonome ruimte: De Binnenpret in Amsterdam is een gelegaliseerd kraakpand met een anarchistische bibliotheek, de OCCII concertzaal, een volkskeuken en de geluidsstudio Revolutions Per Minute, naast appartementen; Calafou is een 'eco-industriële, postkapitalistische kolonie' gebaseerd op een coöperatief model met een sociaal centrum voor grotere evenementen en feesten, free shop, keuken, bibliotheek en andere 'productieve projecten'.

Freaknet ARCI, Catania, Italië, 1998

Het is opvallend dat geen van beide een illegale bezetting is, zoals de meeste huizen waar hacklabs georganiseerd werden in hun hoogtijdagen. Aangezien hacklabs zelf ruimtelijk verweven waren met bezette sociale centra en de meeste deelnemers in gekraakte huizen woonden, waren de hacklabs ook sociaal verweven met dit milieu. Deelnemers van hacklabs deden ook vaak mee aan andere activiteiten die in het sociaal centrum of de stad werden georganiseerd, zoals solidariteitsconcerten, het recyclen van eten uit markten en vuilnisbakken, bezettingen en andere directe acties. Omdat krakers vaak afval hergebruiken, is het in zekere zin onvermijdelijk dat computers en netwerkapparatuur door *grassroots* activisten in sociale centra gebruikt worden wanneer deze bij het vuilnis terechtkomen. Als vuistregel kun je stellen dat alle producten die gerecycled kunnen worden uit de vuilstort op creatieve wijze gebruikt zullen worden in gekraakte sociale centra. In het begin van de jaren negentig werden computers huishoudelijke producten en in het midden van het decennium waren de modulaire IBM-PC compatibele computers niet alleen alomtegenwoordig in de huizen van rijkere gezinnen uit de middenklasse, maar werden het al snel verbruiksproducten als gevolg van stapsgewijze hardware upgrades.

Toen persoonlijke computers nog niet beschikbaar waren voor de lagere middenklasse verzamelden leden van de collectieven computers uit het afval en herstelden deze (Wikipedia contributors 2014). Oude computers en weggegooide hardware kwamen vaak terecht in hacklabs en werden getransformeerd tot nuttige middelen – en als dat niet mogelijk was, tot kunstwerken en politieke statements. Blicero uit het LOA-hacklab in Milaan vertelt: 'Wij bouwden een klaslokaal met i486 PC's die we uit vuilnisbakken van banken en andere kantoren hadden gehaald.' (Anarchopedia 2006) In het decennium voordat GNU/Linux breed geadopteerd werd, was het een kunst om een *Free, Libre, Open Source* Software-besturingssysteem (FLOSS) te installeren, en niet zomaar een routinehandeling. In deze korte periode was gratis software nog geen winstgevend marktsegment, maar waren er veel ontwikkelaars actief in de hacklabs en ontstond er wel iets van een beweging. Softwareondersteuning was de hoofdactiviteit van de hacklabs, waarbij krakers, activisten en sommige mensen van het algemene publiek kwamen voor hulp, en hacklabs zoals LOA, cursussen voor beginners en gevorderde gebruikers organiseerden terwijl de experts zelf bijdroegen aan de software.

Terwijl hardware uit het afval kwam en er zich in de bezette sociale centra op de praktijk gerichte gemeenschappen vormden rondom technische vaardigheden, werden kennis en software gedeeld via elektronische communicatienetwerken. Toegang tot deze netwerken moest echter collaboratief opgezet worden en was verbonden aan een specifieke locatie. Toen modemconnecties nog als modern beschouwd werden, was het soms alleen mogelijk om toegang te krijgen tot het internet (of haar voorgangers, zoals prikbordsystemen en netwerken als FidoNet) door naar een hacklab in de buurt te gaan. Het bouwen en kraken van draadloze netwerken is een belangrijke vaardigheid van leden van hacklabs geweest en vergde vaak een substantiële hoeveelheid werk in de fysieke wereld. Hacklabs werden grassroots communicatiehotspots. In de tijd voor mobieltjes en lang voor de komst van populaire voice-over IP-diensten zoals Skype, zetten hackers van WH2001 in Madrid en bugslab in Rome telefooncellen op de straten waar immigranten gratis naar huis konden bellen. Op deze manier faciliteerden de 'gekraakte internetwerkplekken' – zoals ze soms in Noord-Europa werden genoemd – niet alleen connecties tussen mensen en machines, maar ook het ontstaan van fysieke *counter-computing* gemeenschappen. Ironisch genoeg bracht het internet mensen samen in fysieke ruimtes. Tegelijkertijd grepen media-activisten de kans die gecreëerd was door goedkope ICT-producten om propaganda en alternatieve netwerken te maken. Halleck (1998) benadrukt dat sommige activisten ICT meteen begonnen te gebruiken toen het beschikbaar werd. Desalniettemin was de toegang relatief beperkt – met name buiten educatieve en professionele plekken – waardoor autodidactische gebruikers elkaar moeilijk konden vinden.

Marion Hamm observeert dat fysieke en virtuele ruimtes met elkaar verbonden werden door het gebruik van elektronische communicatiemedia door (Indymedia)-activisten: 'Deze praktijk is niet een virtuele werkelijkheid zoals in de jaren tachtig werd voorgesteld, als een grafische simulatie van de werkelijkheid. Het vindt net zo veel plaats bij het toetsenbord als in de technische werkplaatsen (bijvoorbeeld hacklabs), op straat en in de tijdelijke mediacentra, in tenten, in socio-culturele centra en kraakpanden.' (2003) In de vroege jaren nul was het grootste media-activistennetwerk Indymedia (Halleck, 2003; Pickard, 2006a; Pickard 2006b), en volgens mijn ethnografische onderzoek waren de meeste hacklabs op een moment gebruikt door Indymedia-activisten. Buiten grote mobilisaties zoals de anti-WTO en -World Bank-demonstraties, boden hacklabs in 'vredestijd' de offline (en vaak online) infrastructuur en fysieke gemeenschappen die het Indymedianetwerk en vergelijkbare activiteiten ondersteunden.

Een voorbeeld van deze vier factoren (1. Afval, 2. FLOSS, 3. Netwerktoegang, en 4. Media-activisme) die samenkomen is het Ultralab in Forte Prenestino. Forte Prenestino is een gekraakt fort in het hart van Rome dat ook bekendstaat om zijn autonome politiek in Italië. Het Ultralab is volgens de website (Avana.net, 2005) een 'emergent patroon' en brengt verschillende technologische behoeftes bij elkaar van de gemeenschappen die door Forte worden ondersteund. De gebruikers van het sociale centrum

hebben een gedeelde behoefte aan een lokaal computernetwerk dat de verschillende ruimtes in het bezette fort verbindt, aan servercomputers die de websites en maillijsten van de lokale groepen *hosten*, aan het installeren en onderhouden van publiek toegankelijke *terminals*, aan kantoorruimtes voor media- en vormgevingsteams, en als laatste aan een sociale ruimte om kennis te delen.

Deze behoeftes vervullen is, zelfs voor grote bedrijven, geen makkelijke taak aangezien het gebied 16.500 vierkante meter beslaat met wrakgoed en projecten die zonder budget uitgevoerd worden. Het beginpunt voor het hacklab was de serverruimte van AvANa, wat in 1994 gestart was als *bulletin board system*: een inbelprikbord (Bazichelli, 2008). Videoactivist Agnese Trocchi herinnert zich het volgende:

> 'AvANa BBS verspreidde het concept van de subversieve thelematiek: het recht op anonimiteit, toegang voor allen en digitale democratie. AvANa BBS bevond zich in Forte Prenestino, het oudere en grotere kraakpand in Rome. Aan het eind van de jaren negentig was ik aan het werken met technologie en de fantasierijke ruimte die het opende in de jonge en boze geesten in de gemeenschappen van krakers, activisten en ravers.' (Bazichelli, 2008)

AvANa en Forte Prenestino sloten zich aan bij het European Counter Network, wat een aantal bezette sociale centra in Italië verbond, en bood veilige communicatiekanalen en robuuste elektronische publieke aanwezigheid aan antifascistische groepen, studentenorganisaties, vrije radiokanalen, de militante, sociale Tute Bianche-beweging, en andere groepen die verbonden waren aan de autonome en kraakbewegingen. Servers plaatsen in kraakpanden had zijn nadelen maar bood ook een zeker niveau van fysieke en politieke bescherming tegen de autoriteiten. Hoewel zulke installaties decennialang werkten, is het een teken van de aftakeling van hacklabs als infrastructuur voor sociale bewegingen dat zo een European Counter Network-server in 2012 in beslag werd genomen door de FBI, niet in een Italiaans bezet sociaal centrum maar in een professionele *server farm* in New York die gehost werd door een NGO die zich bezighoudt met sociale rechtvaardigheid (May First / People Link, 2012). Autonome serverprojecten zijn eigenlijk een van de weinige componenten van de scene die tegenwoordig nog voorkomen en zoals de ECN-zaak aantoont, bieden ze deze diensten nog steeds aan, maar op een professionelere manier.

De bovenstaande beschrijvingen geven aan hoe hacklabs groeiden vanuit de behoeftes en wensen van krakers, media-activisten, en tot op zekere hoogte andere gemarginaliseerde groepen of zelfs het algemene publiek. In brede zin kunnen deze activiteiten onder de categorie toegangsactivisme geschaard worden. Toegangsactivisme in hacklabs had een aantal eigenschappen die belangrijk zijn om duidelijk te benoemen. Ten eerste pasten de hacklabs op organische wijze in de anti-institutionele ethos die door mensen in de autonome ruimtes gecreëerd werd. Op dezelfde wijze dat free shops kleding hergebruiken om een alternatief voor commerciële modewinkels te bieden, hergebruikten hacklabs computers en deelden en ontwikkelden ze ICT-kennis als een alternatief voor computerwinkels, computercursussen, commercieel onderzoek en commerciële ontwikkeling. Dit deden ze zonder officiële institutionele ondersteuning of subsidiëring, en werd georganiseerd op een informele en horizontale manier met expliciet politieke doelen en principes.

Ten tweede waren ze verweven in het politieke regime van deze ruimtes en hadden ze dezelfde vormen van fragiele politieke soevereiniteit die dergelijke projecten ontwikkelen. Bezette sociale centra hebben vaak geschreven en ongeschreven gedragsregels die gebruikers dienen te volgen binnen en buiten het hacklab. Deze informele regels stelden bijvoorbeeld dat mensen die seksistisch, racistisch of autoritair gedrag vertonen, kunnen verwachten hierop aangesproken te worden en indien nodig buitengesloten kunnen worden. Zulke regels creëerden wat de activistengetto genoemd werd, waar veel mainstream houdingen effectief verboden waren, maar tegelijkertijd creëerden deze regels een veiligere plek voor groepen

AvANa.net

\# news # jet-net # forthnet # hacktivism # links # chi siamo # contattaci # mappa del sito

AvANa's news

- giovedì 7 aprile 2005. Il Kaos Tour sbarca al forte prenestino. AvANa.NET in collaborazione con il medialab del forte organizza una giornata per sostenere i server autogestiti. In questa occasione AvANa.NET ha tenuto un workshop sull'ecologia digitale, di cui si possono leggere le dispense on-line. Le dispense sono frutto del lavoro di preparazione del workshop e sono tutt'ora un work in progress, ogni tanto affacciatevi per vedere se ci sono aggiornamenti. ;>
- [2003-2005] AvANa.NET e' parte attiva nella costruzione di ultralab, il medialab del forteprenestino che raccoglie alcuni dei soggetti interessati a lavorare con/sulla comunicazione e sulle tecnologie. Il progetto va avanti ora siamo alla Ver. 0.0.4 è disponibile uno schema del nascente ultralab. E' per questo motivo che siamo virtualmente spariti per un po' :) ma ci stiamo provando, e ci riusciremo.
- 14/11/02 Jet-Net ver. 2.0 in diversi centri e strutture occupate e autogestite, sparse nel territorio di Roma, nasce e prende forma un calendario collettivo di incontri formativi, che portera' i partecipanti a diversi "stadi di consapevolezza" attraverso un percorso "dal consumatore al produttore" che, invertendo la logica del consumo, formera' nuovi produttori di contenuti digitali.
- 24 ottobre 2002: il ritorno del Jet-Net, un hackLab in chiapas, il racconto di

NO WAR ON DRUGS

BoicotSabotaggio

NO WAR SITE

hack meeting

ROR87.9FM

User Id:

Password:

Login

Restrict access to your IP address only (increased

AvANa BBS, 2005

Hackafou bijeenkomst in Vallbona d'Anoia, Spanje, 2012

met gelimiteerde toegang tot sociale ruimtes, zoals (illegale) immigranten of queer mensen.

Ten derde had de politieke dynamiek van het kraken, specifiek de ideologie achter het onteigeningsanarchisme, haar eigen consequentie. Een sociaal centrum is een publiek instituut wiens legitimiteit berust op het dienen van zijn publiek en de buurt, waar mogelijk beter dan de lokale autoriteiten dit kunnen, waardoor het risico op uitzetting enigszins wordt verminderd. Hierdoor was het opendeurbeleid van de hacklabs en de lage toegangsdrempel wat betreft diploma's of vaardigheden noodzakelijk.

Als laatste zorgt de bezetting voor een sfeer van medeplichtigheid. Hierdoor worden bepaalde vormen van illegaliteit op z'n minst gezien als noodzakelijk en soms zelfs als gewenst. Deze factoren zijn cruciaal om het verschil tussen hacklabs en andere plekken met gedeelde machines, zoals hackerspaces te begrijpen. In het laatste geval is illegaliteit veel minder verweven in de sociale context van de ruimte (omdat het gehuurd en beheerd wordt door een stichting), wat bepaalde projecten mogelijk maakt (zoals *spin-off* bedrijven) die onmogelijk zouden zijn in hacklabs en waardoor sommige praktijken die normaal zijn in hacklabs (zoals het stelen van draadloos internet van de buren) als verdacht worden gezien.

Hacklabs combineerden naadloos drie functies: het verstrekken van een sociale werkruimte voor mensen die enthousiast zijn over (clandestiene) technologie om te leren en experimenteren; het ondersteunen van en deelnemen aan sociale bewegingen; het verstrekken van vrije toegang tot informatie- en communicatietechnologie voor het brede publiek. In cyberspace was alles nog fluïde en bestond er een overweldigende intuïtie, paradoxaal genoeg geïnspireerd door cyberpunkliteratuur, dat als de verliezers van de geschiedenis maar snel genoeg van hun lessen leerden, ze uitendelijk 'het systeem' van achteren zouden kunnen aanvallen. Paradoxaal, aangezien alle grote cyberpunkverhalen een dystopie beschrijven waar bedrijfsmacht de staatsmacht had geïncorporeerd en losgeslagen technologie een plaag was in de samenleving zonder enige suggesties dat er echte verandering was door technologische ontwikkeling of sociale bewegingen. Zo'n techno-optimisme was echter niet geheel uit de lucht gegrepen. Het is belangrijk te onthouden dat voor de *dot com boom* staat noch kapitaal serieuze aandacht besteedde aan het internet, maar het leek onbegrensde mogelijkheden te bieden voor ieder jong persoon die bekend was met sci-fi. Terwijl de autonome beweging in het algemeen aan het wegebben was, had cyberpunk een gouden tijdperk.

Om samen te vatten, hacklabs waren politieke projecten die technologie toe-eigenden als onderdeel van de bredere autonome (kraak)beweging om alle onderdelen van het leven te transformeren en zelf te organiseren. Ⓐ

De voetnoten zijn op te vragen bij de redactie.

Door de omvang van dit artikel heeft de redactie besloten dit over twee nummers van *Buiten de Orde* te verdelen. Het volgende deel verschijnt in de derde *BdO*-uitgave van dit jaar.

De komende aanval van een radicaal-rechts kabinet op de sociale beweging

Een nieuw radicaal-rechts kabinet is een feit: het regeerakkoord staat vol aanvallen op mensen die vluchten, mensenrechten, natuur, klimaatbeleid, migranten, vrouwen, trans- en queer mensen. Tegelijkertijd belooft het meer geld voor grote bedrijven en minder bestaanszekerheid voor wie dat nu al te weinig heeft. De huurverhoging gaat door, maar het minimumloon wordt niet verhoogd. De benoeming van ex-AIVD-baas Dick Schoof als premier maakt het er niet beter op. Hij maakte carrière bij de inlichtingendiensten die activisten vooral als veiligheidsprobleem zien. En hij staat erom bekend de grenzen van de wet op te zoeken. De kranten hebben vol gestaan met bezorgde columnisten die wijzen op de gevolgen voor democratie, persvrijheid en onze grondrechten. En actiegroepen benoemen terecht het racisme achter deze politiek.

Tekst Peter Kodde

Wat onderbelicht blijft, is de aanval die dit kabinet plant op de sociale bewegingen zelf. Het aanvallen van instituties die tegenmacht van onderop kunnen organiseren is, naast zondebokpolitiek, het volk versus de elite en desinformatie, het andere prominente hoofdstuk in het radicaal-rechtse draaiboek. Zulke zondebokpolitiek is alleen mogelijk als er geen weerstand komt vanuit media, rechtbanken en georganiseerde groepen burgers. Dus overal waar radicaal-rechts de macht grijpt, wordt de aanval geopend op actiegroepen, ngo's en vakbonden. Radicaal-rechts weet dat deze groepen weerstand zullen organiseren en zal er alles aan doen om de positie van de sociale beweging te ondermijnen.

Deze aanval op andersdenkenden en op het recht je te organiseren en je mening te uiten, is alleen te stoppen als activistenorganisaties onder ogen zien dat het niet slechts gaat om retoriek en spontane slechte plannen van rechtse politici. Het is een draaiboek. Een draaiboek dat niet alleen in Nederland uitgevoerd wordt, maar dat we ook terugzien in andere landen waar radicaal-rechtse of autoritaire politici de macht hebben gegrepen.

Grotere ngo's krijgen met de radicaal-rechtse aanval te maken als het gaat om bijvoorbeeld het afschaffen van subsidies en het inperken van mogelijkheden om namens de achterban rechtszaken te voeren. Wat kunnen actiegroepen verwachten van dit kabinet? Om deze vraag te beantwoorden heb ik een lijst gemaakt van mogelijke

manieren waarop deze aanval vorm kan krijgen op basis van het regeerakkoord en op basis van de uitspraken, moties en Kamervragen van NSC, BBB, VVD en PVV van de afgelopen jaren. Ook heb ik gekeken naar wat radicaal-rechtse partijen met macht in andere delen van Europa deden. Of ze gaan slagen in hun plannen hangt af van hoe goed actiegroepen weerstand kunnen bieden en specifiek een strategie ontwikkelen om zich tegen deze aanval te verdedigen.

Zelfs zonder aanpassing van de wet is de ervaring dat de politie sneller en gewelddadiger ingrijpt als ze denken politieke rugdekking te hebben

1. **Het recht op demonstreren gaat ingeperkt worden.** Tijdens de formatie stemden BBB, VVD, NSC en PVV in met een 'onderzoek' naar 'ontwrichtende demonstraties', en demonstraties die inbreken in de grondrechten van anderen, of die een gevaar vormen voor de 'nationale veiligheid'. In het regeerakkoord wordt dit overgenomen, en staat een aantal voorstellen dat hierop voortbouwt. Demonstreren wordt daarmee nog meer aangemerkt als 'onrust' en als een 'veiligheidsissue': dit is een hele gevaarlijke ontwikkeling.

   Dit kabinet wil een onderscheid gaan maken tussen 'vreedzaam' demonstreren en 'ordeverstorende' acties. Juridisch gezien mag een demonstratie nu alleen verboden worden bij de vrees voor ernstige wanordelijkheden. Die lat wil dit kabinet omlaag brengen. In het regeerakkoord staat het voornemen OM, politie en burgemeesters aan te gaan sporen harder op te treden tegen activisten. Het vorige kabinet probeerde dat ook, met wisselend succes. De vraag wordt hoe lang deze instituten deze druk kunnen weer staan. Als reactie op de golf aan studentenprotesten voor Gaza vroeg de kamer om een ID-plicht voor studenten en het intrekken van visa van buitenlandse studenten die bij de demonstraties betrokken waren. Dit zijn voorstellen die worden overgenomen in het regeerakkoord, inclusief het plan om 'notoire relschoppers' (een onduidelijke term die in deze context tot misbruik van wettelijke bevoegdheden uitnodigt) via het strafrecht aan te pakken. Zelfs zonder aanpassing van de wet is de ervaring dat de politie sneller en gewelddadiger ingrijpt als ze denken daar politieke rugdekking voor te hebben. De regelmatig disproportionele reactie op pro-Palestijnse demonstranten lijkt daar een voorbeeld van te zijn.

   Dit heeft vaak een tegengesteld effect. Minder de-escalatie vertaalt zich juist vaker in meer demonstraties die onnodig uit de hand lopen. Dat zagen we al gebeuren rond pro-Palestijnse demonstraties en de blokkades van Extinction Rebellion (XR). Wat dit in de praktijk betekent, zie je in Groot-Brittannië, waar een populistisch rechts kabinet de aanval inzette op de demonstratievrijheid: twee jaar cel voor het ophangen van een spandoek, huiszoekingen, en retoriek van politici die leidt tot omstanders die activisten fysiek aanvallen.

2. **Activisten gaan meer last hebben van terreurwetgeving.** Deze coalitie wil de terreurwetgeving aanscherpen. De Wet op de Inlichtingendiensten gaat aangepast worden en het OM, de politie en de inlichtingendiensten krijgen driehonderd miljoen euro extra en meer bevoegdheden. Dit vindt plaats in een context van politieke partijen die proberen de scheidslijn tussen wat activisme is en wat als terreur aangemerkt moet worden te verschuiven. Verschillende fracties uit deze coalitie bestempelden activisten in Kamerdebatten als crimineel of terroristen. Een van de in het regeerakkoord genoemde voorstellen is het strafbaar maken van openlijke steunbetuigingen aan terroristische organisaties. Hier kleven grote risico's aan voor elke organisatie die werkt met sociale bewegingen in conflictgebieden. De vrijheidsstrijder van de een, is de terrorist van de ander. Terreurwetgeving vertaalt zich ook vaak in de eerdergenoemde regeldruk op maatschappelijke organisaties, in het bijzonder voor organisaties voor en door migrantengemeenschappen.

3. **Het 'strengste asielbeleid ooit' is een risico voor politieke vluchtelingen, organisaties die opkomen voor mensen die vluchten en migrantenorganisaties.** Dit regeerakkoord is doorspekt met racistische hondenfluitjes. En de retoriek van deze partijen maakt het werk van iedereen die opkomt voor mensen die vluchten risicovoller. Daarbinnen is er een aantal maatregelen dat voor politieke vluchtelingen die naar Nederland komen bedreigend is. Zeker als vluchtelingen zich op een meer activistische wijze verzetten tegen de nog verder verslechterde leefomstandigheden in de opvangcentra. Dat gaat onder andere om het uitlezen van telefoons en strafmaatregelen tegen 'verzet tegen uitzetting'. Niet expliciet vermeld in het regeerakkoord is het strafbaar stellen van de hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning. Omdat deze regering het 'niet meewerken aan uitzetting' wel strafbaar gaat stellen, is dat een te verwachten volgende stap. Komt het zo ver dat hulpverleners celstraf kunnen verwachten? Dit is een reëel scenario.

   Politieke vluchtelingen die hierheen komen, zijn deels afkomstig uit de landen waar dit kabinet vluchtelingendeals mee wil sluiten. Een risico is dat zij het wisselgeld worden voor de samenwerking met deze regimes. Zie bijvoorbeeld de druk die Turkije zette op Zweden: Turkije wilde in ruil voor het Zweedse NAVO-lidmaatschap Koerdische activisten die naar Zweden zijn gevlucht uitgeleverd krijgen. Ook de gebrekkige hulp aan vluchtelingen uit Rwanda die hier door hun eigen regering worden lastiggevallen, is hier een voorbeeld van.

   In andere delen van het regeerakkoord staan voorstellen die algemeen beleid lijken, maar

waarschijnlijk vooral tegen Nederlandse burgers met een migratieachtergrond en hun maatschappelijke organisaties ingezet gaan worden. Zoals een vergunning voor versterkte gebedsoproepen en beperkingen voor weekendscholen. Iedereen weet dat dit kabinet hiermee de aanval opent op moslims, niet op gereformeerden in de Bijbelgordel.

4. **Dit kabinet gaat haar politiek opleggen aan het onderwijs.** Een aspect hiervan wordt het beknotten van de vrijheid van meningsuiting in het onderwijs. Onderwijs moet 'politiek neutraal' zijn, zegt het regeerakkoord. Een vage term die ingevuld lijkt te worden om lesmateriaal of leraren met kritiek op dit kabinet onder druk te zetten, en waarmee leraren met kritiek op de maatschappij – binnen of buiten de klas – risico lopen. Het is potentieel ook wetgeving die misbruikt kan worden tegen belangenorganisaties binnen het onderwijs. In dezelfde vage termen wordt educatie rond seksualiteit en gender ingeperkt. Dit zou ook impact kunnen gaan hebben op lespakketten rondom bijvoorbeeld klimaat en mensenrechten. Het regeerakkoord zegt ook educatie buiten onderwijsinstellingen aan te willen pakken.

Tot zover concrete maatregelen die in het beknopte regeerakkoord terug te vinden zijn of daarmee samenhangen. Er is een aantal risico's voor sociale bewegingen dat niet zo zeer voortkomt uit beleid, maar uit de manier van politiek bedrijven van radicaal-rechts. Daarbij zijn er voorstellen van coalitiepartijen over het beleid richting maatschappelijke organisaties die niet vermeld staan in het regeerakkoord, maar wel weer opnieuw voorgelegd kunnen worden aan de Tweede Kamer.

5. **Dit kabinet gaat breken met het 'polderen'. Organisaties die alleen lobbyen staan met lege handen.** De politieke cultuur van PVV, BBB, NSC en VVD is er een van het grote eigen gelijk en harde woorden voor iedereen die daar kritiek op heeft. Zie bijvoorbeeld de twitterfittie tussen Yesilgöz en journalist Tim Hofman, en het door de PVV wegzetten van iedereen die kritiek heeft op Israël als 'Hamasvrienden'. De meerderheid die de verzameling van rechtse en radicaal-rechtse politieke partijen in de Tweede Kamer heeft, maakt het doen van concessies aan 'links' ook onnodig. Dat gaat betekenen dat PVV, NSC, BBB en nu ook de VVD nog meer dan nu de deur gesloten zullen houden voor maatschappelijke organisaties. Maatschappelijke organisaties die gewend waren via lobby en overleg met overheid en politiek invloed uit te oefenen op hun manier van werken, zullen zich moeten aanpassen of ze zullen niet langer relevant zijn. Het betekent ook dat het nog moeilijker wordt om met acties concessies van de overheid los te peuteren.

> Verdeeldheid tussen groepen werknemers is in de geschiedenis al vaak ingezet als een strategie om vakbonden klein te houden

6. **Deze politieke partijen gaan moddergooien en desinformatie verspreiden over actiegroepen, ngo's en vakbonden.** Dat deden verschillende politieke partijen al voordat ze in dit kabinet zaten. We zagen al: XR beschrijven als criminele organisatie (BBB), de niet aflatende propaganda over de 'linkse elite als zondebok voor alles' (PVV), VVD-minister Eric van der Burg die in het debat over de demonstratie bij het Holocaustmuseum pocht dat hij zich als agent niet zou kunnen inhouden en activisten zou slaan, en desinformatie over de transgenderwet en seksuele voorlichting (NSC en BBB). En natuurlijk de constante valse beschuldiging van antisemitisme aan iedereen die oproept tot een staakt-het-vuren in Gaza. Een positie als minister of fractievoorzitter van een regeringspartij geeft deze politici een nog groter podium en meer invloed op de publieke opinie. En woorden hebben grote gevolgen: van het ondergraven van de publieke steun voor activisten en minder mainstream bondgenoten voor actiegroepen tot en met mensen die zich door deze retoriek aangemoedigd voelen om activisten fysiek geweld aan te doen.

7. **Dit kabinet gaat het werk van vakbonden bemoeilijken, wat invloed kan gaan hebben op de rechten van werknemers.** De relatie van PVV en VVD met de vakbonden is al slecht. Hoewel er geen directe aanvallen op vakbondsmacht in het regeerakkoord staan, zijn die plannen er in de politiek wel, bijvoorbeeld door het ondermijnen van de collectieve arbeidsovereenkomst (CAO). Het was in 1927 een overwinning van de vakbonden: voortaan zou de overheid het onderhandelingsresultaat tussen georganiseerde arbeiders en georganiseerde bazen algemeen geldend verklaren voor een hele sector. Dat voorkwam dat elke werknemer het zelf moest gaan uitvechten met zijn baas, of dat bedrijven elkaar kapot zouden concurreren door personeel minder dan het CAO-loon te betalen. En precies daar wil de PVV vanaf. In 2016 dienden ze een motie in die geen steun kreeg, maar het is niet ondenkbaar dat de VVD – die nooit een fan is geweest van georganiseerde werknemers – hier nu wel in mee gaat wanneer het gesprek op dit onderwerp heropend wordt. Een diep verdeelde samenleving en de normalisatie van racisme is slecht nieuws voor iedereen die op de werkvloer werknemers bij elkaar wil krijgen om samen op te trekken voor betere arbeidsomstandigheden. Verdeeldheid tussen groepen werknemers is in de geschiedenis al vaak ingezet als een strategie van werkgevers om vakbonden klein te houden. De plannen om arbeidsmigranten het leven zuur te maken zijn daar een voorbeeld van.

8. **Dit kabinet gaat manieren zoeken om met geld en samenwerking conservatieve en extreemrechtse organisaties te steunen.** Radicaal-rechtse regeringen in Europa ondersteunen organisaties met wie ze zich ideologisch verwant voelen of gebruiken deze organisaties voor het behalen van politieke doelen. In Italië zijn dat antiabortusorganisaties die toegang krijgen tot abortusklinieken. Hongarije ondersteunde het oprichten van de extreemrechtse

denktank Mathias Corvinus Collegium (MCC) in Brussel. Die denktank bracht radicaal-rechtse boerenorganisaties als de Farmers Defence Force (FDF) samen met extreemrechtse activisten en ondersteunde daarmee een serie gewelddadige boerenacties in Brussel. Die acties leidden tot het schrappen van tal van klimaat- en natuurwetgeving in de Europese Unie. Klimaat- en natuurorganisaties konden alleen gefrustreerd toekijken. Ook in het Nederlandse bestel hebben ministers tal van mogelijkheden om maatschappelijke organisaties die in hun politieke straatje passen een podium te verschaffen of financieel te steunen. CDA-minister Joop Atsma deed het ze al eens voor door een prominente klimaatscepticus een onderzoeksopdracht te geven. Het is te verwachten dat BBB op zoek gaat naar het ondersteunen van organisaties als FDF en Agractie, en dat PVV diezelfde kans grijpt bij bijvoorbeeld antimigratieorganisaties. Dat kan door overheidsopdrachten en subsidie, maar ook door ze te vragen als spreker in de Tweede Kamer en ze toegang te verlenen tot beleidsambtenaren. Dit gevaar komt bovenop de toenemende steun van radicaal-rechtse miljardairs voor dit soort organisaties.

9. **De zondebokpolitiek van het komende kabinet zal het belangrijke werk van buurtwerkers, vakbonden en actiegroepen bemoeilijken, wanneer zij mensen proberen te verenigen rond een gezamenlijk belang.** De racistische hondenfluitjes en radicaal-rechtse framing van deze politici zetten groepen in de maatschappij tegen elkaar op. Zondebokpolitiek tast ook het onderlinge vertrouwen in buurten en op werkvloeren aan. Dat onderlinge vertrouwen is cruciaal als je op werkvloeren en in woonwijken mensen wilt laten samenwerken om problemen op te lossen. En dat maakt het aankaarten en oplossen van problemen rond bijvoorbeeld de toeslagenaffaire, slechte arbeidsomstandigheden, schimmelwoningen en armoede lastiger.

10. **Mainstream organisaties verzwakken hun boodschap en hun eisen om aan te sluiten bij een nieuw politiek klimaat.** Mainstream organisaties zijn logischerwijs altijd gevoelig voor de tijdsgeest en zoeken aansluiting bij de publieke opinie. Ze zijn daardoor bewust of onbewust geneigd om – zowel in hun communicatie als in hun inhoudelijke doelen – gedeeltelijk mee te gaan in de verdeel-en-heers-retoriek en radicaal-rechtse framing die steeds meer genormaliseerd wordt. Het risico is dat ze hiermee een radicaal-rechts wereldbeeld nóg verder normaliseren, wat op de lange termijn in hun nadeel is. De gevolgen van het overnemen van meer conservatieve en nationalistische framing door maatschappelijke organisaties is het verder isoleren van mensen die het doelwit zijn van radicaal-rechtse politiek. Precies op het moment dat solidariteit zo belangrijk is. De strategie om de inhoudelijke eisen naar beneden bij te stellen en op te komen voor een beperktere groep mensen om de organisatie te beschermen, is kortetermijndenken. Maatschappelijke organisaties uit Polen en Hongarije waarschuwen hiervoor. Juist nu is het de tijd om vast te houden aan je idealen. Door alleen op te komen voor een beperkte eigen achterban kunnen radicaal-rechtse politici, op volgorde naar keuze, de aanval openen op groepen mensen zonder bang te hoeven zijn voor een brede maatschappelijke tegenmacht. Solidariteit bereikt op de lange termijn meer dan meebewegen.

Solidariteit over de grenzen van je eigen thema of doelgroep heen is de beste bescherming tegen radicaal-rechtse politiek

Aanbevelingen aan sociale bewegingen

De formatie zit nu in een afrondende fase en het hoofdlijnenakkoord moet op veel punten nog verder worden uitgewerkt. Deze coalitie is instabiel en zal vaak tegen wettelijke en praktische grenzen aanlopen. Het is begrijpelijk om te 'hopen dat het allemaal mee gaat vallen'. Voorbeelden uit het buitenland laten zien dat vals optimisme of wegkijken ertoe kunnen leiden dat organisaties onvoldoende weerbaar zijn, en verrast worden door de snelheid waarmee de omstandigheden waarin hun organisaties opereren kunnen verslechteren.

Ons advies aan activisten en actiegroepen is om zich voor te bereiden op een worstcasescenario zonder door te slaan in verlammende paranoia.* Maak een gedegen risicoanalyse en pas op basis daarvan de structuur van je actiegroep en de strategie aan. Zoek de samenwerking en onderlinge solidariteit op, ook met die gematigde organisatie die nu doelwit is geworden. Honderden maatschappelijke organisaties staan voor dezelfde uitdaging. Solidariteit over de grenzen van je eigen thema of doelgroep heen is de beste bescherming tegen radicaal-rechtse politiek. Samen kunnen we zondebokpolitiek ineffectief maken, en het vermogen om verzet te organiseren intact houden. Ⓐ

Noot

* Stroomversnellers is een non-profitorganisatie die maatschappelijke organisaties zoals actiegroepen, ngo's en vakbonden ondersteunt met training en advies over strategie, bewegingsopbouw en organisatiestructuur. Heb je vragen over deze analyse, of hulp nodig bij het herijken van je organisatiestrategie, neem dan vooral contact op via info@stroomversnellers.org of bekijk de website stroomversnellers.org.

KRONIEK MIGRATIESTRIJD

Protesten voor het verblijfsrecht van derdelanders uit Oekraïne

5 EN 7 APRIL
Op 5 april protesteren zo'n vijfentwintig mensen in Dordrecht in solidariteit met vluchtelingen uit Oekraïne die geen Oekraïense nationaliteit hebben. De regering probeert al geruime tijd deze groep mensen uit de opvang te zetten en te dwingen terug te keren naar hun landen van herkomst. Twee dagen later vindt op de Dam in Amsterdam een tentenprotest plaats. Nadat rechters al eerder soortgelijke plannen van de regering bevroren, leggen zij de rechtsvraag nu voor aan het Europese Hof van Justitie. Totdat daar een beslissing valt, mogen derdelanders weer in de opvang verblijven.

Demonstratie voor een AZC in Terneuzen

21 MEI
Voorafgaand aan een raadsvergadering over de komst van een asielzoekerscentrum in Terneuzen vindt een protest voor deze komst – '*Refugees welcome here*' – plaats, lijnrecht tegenover een protest tegen de komst van een opvang voor vluchtelingen. Een week eerder werd een spandoek 'Nee, hier geen AZC' beklad met blauwe graffiti. De raad stelde het besluit uit, vooral in de hoop nog helemaal onder de vestiging van een AZC uit te komen als de nieuwe regering de Spreidingswet intrekt. Later werd het hetzelfde spandoek versneden tot de tekst 'hier een AZC'.

Verfbommen tegen vestiging Damen in Amsterdam

24 MEI
's Nachts wordt de Damen Repair Shipyard in Amsterdam door Sink Damen met verfbommen bestookt. 'Damen is een van de grootste wapenbedrijven van Nederland en verantwoordelijk voor dood en verderf. Het bedrijf produceert militaire en grenspatrouillevaartuigen die worden geëxporteerd om overal ter wereld geweld te veroorzaken. Op deze manier is het een sleutelspeler in de steeds actuelere militarisering van de samenleving en de opbouw van muren van Fort Europa,' aldus een verklaring.

Demonstratie in solidariteit met opstand in detentiecentrum Rotterdam

27 MEI
Op donderdag 23 mei vechten tientallen gedetineerde vluchtelingen tijdens een drugscontrole terug tegen de bewaking nadat er verzet ontstaat tegen de inzet van een drugshond. Zeven personeelsleden raken gewond, aldus het ministerie van Justitie en Veiligheid. Kort daarvoor kwamen er voor de zoveelste maal verhalen over racisme en geweld in het detentiecentrum naar buiten. Op maandag 27 mei begeven zich enkele tientallen mensen naar het detentiecentrum om de opgesloten vluchtelingen te ondersteunen met leuzen en lawaai, tijdens een ad hoc georganiseerde supportdemonstratie.

Protest Soedanese vluchtelingen tegen uitstelbeleid IND

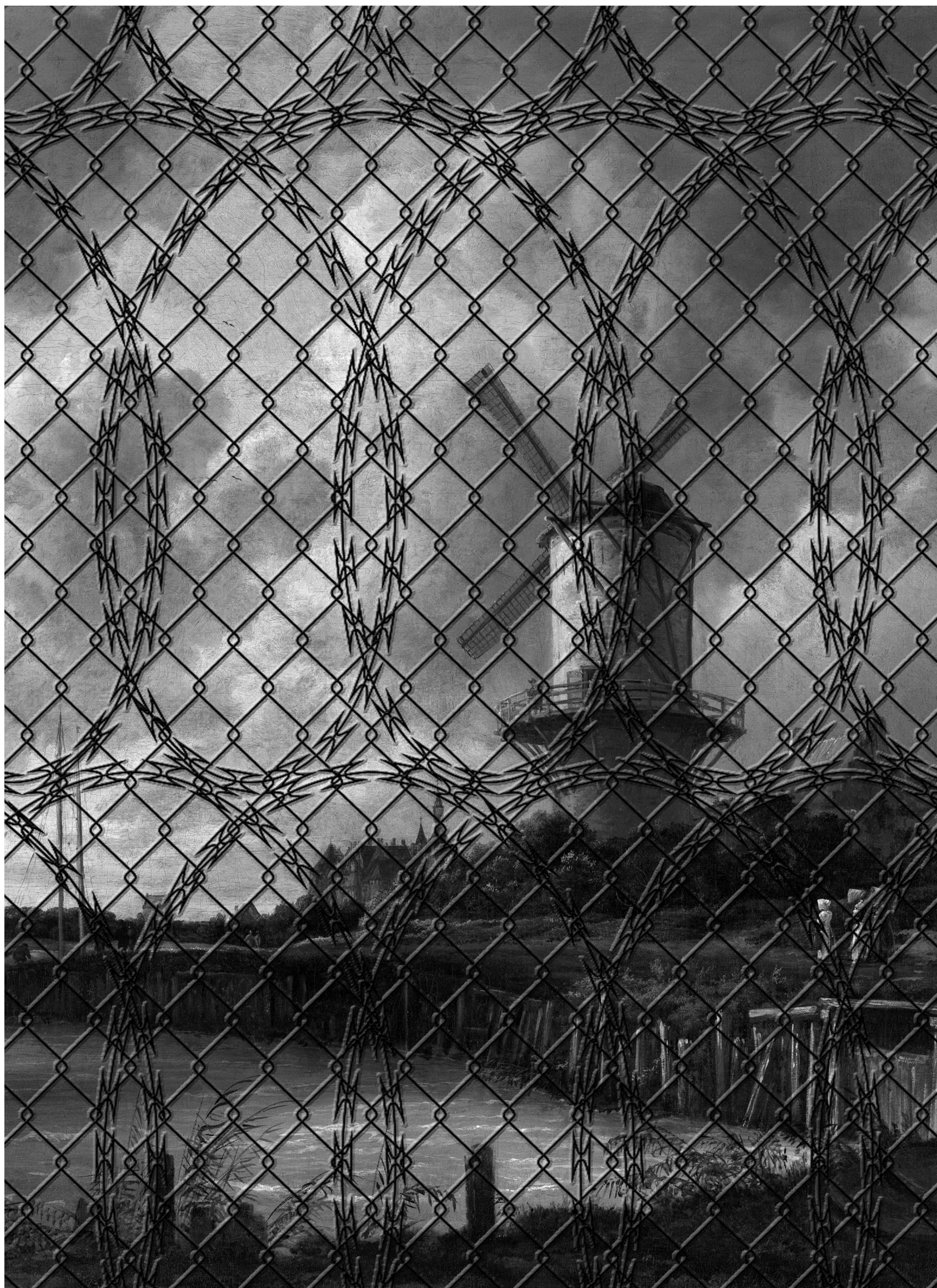
7 JUNI
Terwijl de oorlog tussen twee rivaliserende militaire fracties in Soedan steeds verder escaleert, met talloze doden en ontheemden en een hongersnood tot gevolg, laat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) Soedanese vluchtelingen langdurig in onzekerheid verkeren. Door een beslismoratorium worden al hun asielaanvragen voor onbepaalde tijd vooruitgeschoven, waardoor er geen enkele duidelijkheid over hun toekomst bestaat. In Den Haag, bij het hoofdkantoor van de IND in het ministerie van Justitie en Veiligheid, organiseert de Sudanese Refugees Organization opnieuw een protestactie tegen dit beleid, en voor vrede in Soedan.

Demonstratie MOVE in Amsterdam

15 JUNI
Honderden mensen nemen deel aan de door MiGreat georganiseerde tweede nationale MOVE-demonstratie – 'voor het afbreken van grenzen, voor vrije beweging en gelijke rechten. Voor ieder mens, overal' – in Amsterdam. Diverse sprekers belichten onderwerpen als de arbeidsmigratie, de situatie voor ongedocumenteerde mensen, dekolonisatie, Palestina en Soedan.

Protest 'Vluchtelingen Welkom' in Tilburg

20 JUNI
In het kader van Wereldvluchtelingendag vindt bij het station in Tilburg een klein protest met spandoeken, leuzen en gezang plaats, georganiseerd door Vrije Bond Tilburg. Een teken van solidariteit met vluchtelingen, die zeker nu met de nieuwe regering weer extra onder druk komen te staan. Wat moeilijkdoenerij van de kant van de autoriteiten ten spijt zijn de actievoerders een uur lang goed zicht- en hoorbaar voor voorbijgangers.

Nieuwe extreemrechtse aanval op vluchtelingen vraagt om verzet

Het Hoofdlijnenakkoord 2024-2028 dat de beoogde regeringspartijen PVV, VVD, NSC en BBB in mei presenteerden, leest in de eerste plaats als een onsamenhangend, bij elkaar geraapte verzameling punten van extreemrechtse signatuur. Terwijl allerlei beleidsterreinen genegeerd worden of worden afgeserveerd met platitudes, komen de eigen hobby's van de partijen uitgebreid aan bod. De rancune druipt van het geheel af. In een column in het NRC Handelsblad schreef Hassnae Bouazza treffend: ‘We gaan richting de democratische afgrond met een coalitie die met fanfare en al oorlog voert tegen kennis, kunst, cultuur, literatuur, wetenschap, het vrije woord, media, biculturele Nederlanders, moslims en de lhbti-gemeenschap.’ Tekst Mark Akkerman

Het langste hoofdstuk van het akkoord is gewijd aan hét punt van overeenstemming: ‘Het strengste toelatingsregime voor asiel en het omvangrijkste pakket voor grip op migratie ooit.’ Het is gevuld met een lange rij voornemens om vluchtelingen het leven zuur te maken. De reacties hierop zijn in de meeste gevallen opvallend mat; het al jarenlang aanhoudende gehamer op het aambeeld van xenofobie heeft een steeds strenger migratiebeleid, en extreemrechts in het algemeen, allang genormaliseerd. Parlementair links sputtert hier en daar wat over de meest extreme punten; grotere ngo's spreken zich weliswaar duidelijker uit, maar hebben zich in de praktijk al neergelegd bij een koers die alleen gericht is op het afschaven van de scherpste randjes. Er zal hard gewerkt moeten gaan worden aan serieuzer, meer fundamenteel verzet tegen de concrete plannen van dit nieuwe kabinet én tegen het antimigratiediscours dat politiek en maatschappelijk veel breder gedeeld wordt.

Crisis creëren

De basis van het kabinetsbeleid moet gelegd worden door het uitroepen van een acute noodtoestand, met het activeren van een uitzonderingsbepaling van de Vreemdelingenwet en het in het leven roepen van een Asielcrisiswet. Onderdeel daarvan is het intrekken van de Spreidingswet, zodat vluchtelingen in Ter Apel met de tekortschietende opvang- en registratiemogelijkheden weer tot een verblijf voor de poorten zullen worden gedwongen. Beelden die de zo gecreëerde crisissituatie luister bij moeten zetten om nog strenger beleid door te voeren. Noodmaatregelen moeten het makkelijker maken om bestaande procedures en rechtsbescherming buiten werking te stellen en nieuwe bevoegdheden in te stellen, zoals het opschorten van de behandeling van asielaanvragen, het afschaffen van asielvergunningen voor onbepaalde tijd en verdere versobering van de opvang. Voor vluchtelingen betekent dit een leven in langdurige onzekerheid in slechte omstandigheden. Een reeks aanvullende voornemens moet hen het verder moeilijk maken: aanpassing van de bewijslastverdeling, uitlezen van mobiele telefoons, beperking van de rechtsbijstand, verkorten van de beroepstermijn, afschaffen van de mogelijkheid tot hoger beroep en het geheimhouden van ambtsberichten.

Strafbeleid

Daarnaast worden strafmaatregelen een nog prominenter aspect van het hele beleid. Zogenaamde ‘kansarme asielzoekers’ worden in een ‘zo veel mogelijk versoberd en deels gesloten regime’ gezet. Hierin klinkt de echo door van het Europese migratie- en asielpact, waar opsluiting aan de grenzen de standaard wordt voor de categorie 'kansarm'. Steeds verder versoberde opvang wordt ook het credo bij mensen die herhaald asiel aanvragen, wat neerkomt op gestraft worden voor het gebruiken van juridische mogelijkheden. Sowieso zullen meer vluchtelingen opgesloten gaan worden – geen nieuw voornemen, ook het afgetreden kabinet was het hier al over eens – en moet meer gedeporteerd gaan worden. Niet meewerken aan deportatie wordt strafbaar gesteld. De mogelijkheden voor het afgeven van ongewenstverklaringen worden uitgebreid en het moet eerder mogelijk worden asielprocedures stop te zetten en verblijfstitels vervallen te verklaren.

Afsluiten

Veel onderdelen van het migratiebeleid krijgen steeds meer vorm op Europees niveau, zeker als het gaat om grensbewaking en -controle, samenwerking met derde landen en deportaties, waarbij het EU-grensbewakingsagentschap Frontex een steeds grotere rol speelt. Het hoofdlijnenakkoord besteedt hier relatief weinig aandacht aan. De nieuwe regering zet in op verdere aanscherpingen in de EU-regelgeving en wil met andere EU-lidstaten werken aan opvang en behandeling van

asielaanvragen in landen buiten de EU. Ook dit is niet nieuw: in navolging van de Britse plannen om asielprocedures uit te besteden aan Rwanda uitten verschillende EU-landen, waaronder Duitsland, Oostenrijk en Nederland, al de wens dit ook te gaan doen. Italië heeft inmiddels een deal gesloten met Albanië met dezelfde strekking. En in mei stuurden vijftien EU-leden, waaronder Nederland, een brandbrief aan de Europese Commissie met de oproep voortvarender te werken aan afspraken over het buiten Europa afhandelen van asielaanvragen.

De nieuwe regering zet zich echter in meer gevallen af tegen de EU, in de zin dat het overal een schepje bovenop wil doen. Een *opt out*-clausule voor het EU-migratiebeleid moet dit mede mogelijk maken, hoewel de kans dat dit zal lukken zeer klein wordt geacht, omdat alle EU-lidstaten akkoord moeten gaan met het verlenen van zo'n uitzonderingspositie. Hoe dan ook moet vooral duidelijk worden dat Nederland een strenger-dan-streng-beleid wil: inwilligingspercentages moeten omlaag, meer landen (of delen daarvan) moeten als veilig voor terugkeer bestempeld worden, minder mogelijkheden voor gezinshereniging, bewaking aan de nationale grenzen met direct terugsturen van mensen naar Duitsland en België, deportatie van vluchtelingen die in een andere EU-lidstaat zijn afgewezen enzovoort.

Vluchtelingen zijn de vijand

Ook in veel andere kabinetsplannen klinkt xenofobie en racisme door. Het is duidelijk dat vluchtelingen als de vijand gezien worden met 'migratie, die hard drukt op wonen, zorg, onderwijs en financiële middelen, en op de sociale samenhang in ons land.' Zo blijven zij de zondebokken die door de ware schuldigen verantwoordelijk gesteld worden voor de gevolgen van het kapitalisme, zodat die zelf ongestoord macht en geld kunnen blijven accumuleren.

Juist de hele kapitalistische, nationalistische insteek die de rode draad vormt voor de voornemens in het hoofdlijnenakkoord op internationaal vlak, in het algemeen een ondergeschoven kindje van een zich achter stijgende muren opsluitende coalitie, zal alleen maar bijdragen aan het voeden van redenen die mensen elders op de vlucht dwingen. Een sterke westerse militarisering, meer wapenexporten, afbreken van internationaal klimaatbeleid en bezuinigen op ontwikkelingssamenwerking – met alle kritiek die je op het beleid dienaangaande sowieso kunt hebben – vormen de hoofdpunten hiervan. Alleen als het gaat om het binnenhalen van kapitaal wordt de nationalistische benepenheid even afgeschud: 'Bedrijven moeten zich in Nederland willen vestigen en willen blijven,' dus 'verbetering van het vestigingsklimaat staat voorop.' Daarbij 'wordt ook gekeken naar fiscale maatregelen.' Het kabinet dat vluchtelingen liever aan de grenzen ziet sterven dan ze op te vangen gooit de deuren wederom wagenwijd open voor belastingontwijkende multinationals.

Risico verdere verrechtsing

In reactie op het hoofdlijnenakkoord wordt veel gesproken over de vermeende juridische onhaalbaarheid van veel van de plannen met betrekking tot migratie. Hoewel het inderdaad praktisch gezien te hopen valt dat enige mate van rechtsbescherming de aanval op vaak wanhopige mensen wat kan temperen, biedt dit geen soelaas. Recht buigt vaak makkelijk mee met de heersende politieke wind, en ook plannen die nog niet uitvoerbaar blijken, hebben op z'n minst een belangrijke signaalfunctie door het beleid maximaal de extreemrechtse kant op te trekken.

Voor de coalitie dreigt zo een win-winsituatie te ontstaan. Elk voornemen dat z'n beslag kan krijgen draagt bij aan de uitvoering van de racistische agenda, terwijl met elk obstakel voor de plannen de verwijten en beschuldigingen richting degenen die uitvoering onmogelijk zouden maken – rechters, de EU, links – zullen toenemen. Zo kan falend beleid bij volgende verkiezingen gemobiliseerd worden om de koers nog verder naar rechts te verleggen.

> **Zo blijven vluchtelingen de zondebokken die door de ware schuldigen verantwoordelijk gesteld worden voor de gevolgen van het kapitalisme**

Verzet

Van parlementair links, dat op zoveel vlakken vooral een beetje achter rechts aanhobbelt, en grote ngo's zal geen fundamenteel verzet tegen de extreemrechtse antimigratiekoers komen. Hassnae Bouazza stelde in haar column: 'Progressieven hebben zich laten gijzelen door rechtse frames, want ze willen het netjes en volgens de regels doen, maar deze constructieve opstelling resulteert inmiddels te vaak in het geven van een respectabel gezicht aan mensonterend beleid. Beschaving vraagt soms ook wat sloopwerk.'

Er zijn in dit kader soms hoopgevende berichten van vluchtelingen die zelf terugvechten, tijdens hun reis, aan de grenzen of binnen Nederland. Maar er ligt hier ook een grote verantwoordelijkheid voor (witte) mensen die het privilege van de 'juiste' verblijfspapieren hebben. De *no border*-strijd is sterk verbonden met de anarchistische beweging en zal de komende jaren een speerpunt van verzet tegen dit extreemrechtse kabinet moeten zijn.

Het No Border Camp dat in augustus in het midden van het land plaatsvindt, hoopt hier een katalyserende functie voor te hebben, met duidelijk zichtbare acties en mogelijkheden om samen te discussiëren, verbonden te sluiten en plannen te smeden. Verschillende organisaties en groepen zullen zich nadrukkelijk profileren tijdens het kamp. Zij kunnen meer steun en aansluiting goed gebruiken voor de taaie strijd die voor ons ligt. Ⓐ

OPROEP TOT SOLIDARITEIT MET INFOPUNT UPUPA

Tekst Progetto20k   Vertaling Mark

Het infopunt Upupa – vernoemd naar een trekvogel, drager van prachtige betekenissen van wedergeboorte en vrede in veel culturen – is een ruimte van steun, solidariteit, verbinding en wederzijdse hulp voor alle mensen uit Ventimiglia (Italië) en op doorreis. Het project wordt zelf gefinancierd door Progetto20k, met de steun en inzet van andere solidariteitsgroepen en -organisaties. Progetto20k is een politiek, horizontaal georganiseerd en zelfbeheerd collectief dat sinds 2016 strijdt tegen het systeem van racistisch, kapitalistisch en patriarchaal geweld, belichaamd door het grensapparaat op het grondgebied van Ventimiglia. De ruimte blijft open dankzij het werk van talrijke activisten en sympathisanten die hun tijd ter beschikking stellen om constante aanwezigheid te garanderen.

Het infopunt Upupa ontstond in het voorjaar van 2022, na maanden zoeken naar een ruimte en het bedenken van het project. Het doel is een veilig en gastvrij contactpunt te zijn met en voor migranten, maar ook een ontmoetingspunt voor inwoners van de stad en de mensen die er doorheen trekken. Het project is tot leven gekomen in een onafhankelijke ruimte, waar men meertalige informatie kan vinden over diensten in het gebied en over internationale bescherming in Italië en Europa. Daarnaast biedt het mogelijkheden om mobiele telefoons op te laden, verbinding te maken met wifi, een kopje thee of koffie te drinken, naar het toilet te gaan, deel te nemen aan taalcursussen, bijeenkomsten en momenten van politieke zelforganisatie en workshops voor artistieke expressie te organiseren.

Politieke en sociale veranderingen op het grondgebied
Het in stand houden van deze ruimte van solidariteit in een stad als Ventimiglia, vol problemen en tegenstellingen, is moeilijk en een voortdurende uitdaging. De laatste verkiezingen hebben dit bewezen en brachten Flavio Di Muro (Lega Nord, rechtse partij in Italië) aan de macht. Zijn allereerste actie was het ontruimen van de enige plek waar mensen konden slapen: onder een brug, in totale verlatenheid. Bovendien plaatste hij gewapende bewakers voor de begraafplaats, zodat mensen die onderweg waren geen toegang hadden tot hun enige drinkwatervoorziening. Uiteraard was het ook zijn actie het politiekorps uit te breiden, door vaste aanwezigheid van agenten in te stellen voor het infopunt, de voedseldistributie, op het strand en in de stadstuinen. Daarom is het bestaan en het verzet hier niet gemakkelijk en onderhe-

vig aan voortdurende repressie en agressie van zowel de politie als de rechtse inwoners van Ventimiglia. Tegelijkertijd is de eigenaar van de ruimte van het infopunt een juridische procedure gestart om de huur, à vijfhonderd euro per maand, op te zeggen; de volgende hoorzitting bij de rechtbank van Imperia is in juni.

Steun acties in Ventimiglia en omgeving
Ondanks alles denken we na over toekomstplannen, en vooral over hoe om te gaan met de kou, het slechte weer en de problemen die dit met zich meebrengt voor degenen die op straat slapen. We proberen allerlei warme kleding te verzamelen en hout te vinden om vuurtjes te maken onder de ijskoude brug. Dit alles vergt organisatie, materiaal en energie, maar helaas ook geld. We werken aan het opzetten van een juridisch kantoor met vrienden uit Genua, om mensen te ondersteunen die erover denken zich in Italië te vestigen nadat ze hun migratietraject hebben heroverwogen vanwege het systematische geweld en de Franse ongastvrijheid die mensen, waaronder minderjarigen, dagelijks weert.

Daarnaast zijn we ook fysiek aanwezig aan de grens, waar mensen die door de grenspolitie worden teruggedrongen een warm drankje, eten, emotionele en juridische ondersteuning, vervoer terug naar Ventimiglia en informatie over de in de stad aanwezige diensten kunnen krijgen. Op deze manier zijn we ook in staat om *pushbacks*, politiegedrag en hun voortdurend veranderende methoden te monitoren, met de hulp van andere solidaire mensen die in het gebied aanwezig zijn.

Onze aanwezigheid in Genua
Met twee groepen – Progetto20k, dat nu zeven jaar in Ventimiglia is gevestigd, en 20k Genova, een project dat in 2023 ontstond met de wil om te strijden tegen andere vormen van grenzen: de grenzen die aanwezig zijn in de steden, die vorm krijgen in de departementen, het hoofdbureau van politie of in de verschillende opvangcentra – zijn we een fondsenwerving gestart. Het idee is om mensen te ondersteunen in hun administratieve procedures, om emotionele en materiële steun te geven aan degenen die de lange en complexe reis maken van het aanvragen van asiel en integratie in Italië. Ondersteund door Aut Aut, een sociaal centrum in het centrum van Genua, is de 20k Genova-vergadering elke week actief bezig om iedereen in nood uit te nodigen om het gewicht te delen dat de Italiaanse regering op de schouders legt van degenen die zich hier een toekomst voorstellen, maar niet de 'juiste' papieren zouden hebben.

Deze fondsenwerving zal het ook mogelijk maken om de juridische kosten voor Upupa's proces te dekken, evenals dat van kameraden die het afgelopen jaar het doelwit waren van repressie vanwege hun acties ter ondersteuning van mensen die op de vlucht waren.

Met jouw bijdrage help je ons om:
- De ruimte open te houden en de kosten van huur en nutsvoorzieningen te dekken;
- Een aantal basishulpmiddelen aan te schaffen dat nodig is om het infopunt te laten werken: laptops, briefpapier, beltegoed, opladers, mobiele telefoons, computers enzovoort;
- Meertalig informatiemateriaal te drukken;
- Ervoor te zorgen dat er een fonds beschikbaar is om de juridische kosten van registratie, rechtszaken en reizen te dekken;
- Geld beschikbaar te hebben voor het schrijven, publiceren en promoten van belangenbehartigingsrapporten, het organiseren van openbare evenementen om het bewustzijn met betrekking tot de situatie aan de grens te vergroten, en het bevorderen van belangenbehartigingsactiviteiten binnen de infopuntruimte;
- Culturele en informatieve evenementen te organiseren om een goed samenleven tussen inwoners van de stad en mensen op doorreis te vergemakkelijken. Ⓐ

Doneren kan op gofundme.com/f/infopoint-upupa

Bedankt voor je ondersteuning!

Liefde en strijd!

Queer piraten en moordenaressen

Podcasts over misdadige vrouwen

Een bank overvallen vond ik stoer. Toen ik als jongvolwassene een boek over de geschiedenis van bankovervallen (*Va banque!*) las, was ik helemaal weg van de verhalen over bankovervallen, vooral als het over vrouwen zoals Margrit Czenki ging. Zij overviel banken omdat ze tegen het kapitalisme was. Dubbel stoer. Sindsdien is de fascinatie voor vrouwelijke boeven gebleven. Door podcasts te luisteren ben ik inmiddels meer te weten gekomen over vrouwelijke piraten, zoals Zheng Shi, Anne Bonny en Mary Read. Dat er ook vrouwen waren die aan piraterij deden, was nieuw voor mij. Tekst Ronja Beeld Mashab

Tijdens de geschiedenislessen op school hoorde ik bijna nooit iets over vrouwen. Zij speelden geen rol in de geschiedenisboeken. Ik was dan ook bijzonder geïntrigeerd toen ik de verhalen hoorde over moordende en revolterende, tot slaaf gemaakte vrouwen zoals Harriet Tubman, Margaret Garner en 'Negro Fiend'. Ook de verhalen over de vrouwen tijdens de Tweede Wereldoorlog boeiden me. Ook al wist ik dat vrouwen actief waren in het verzet, toch verbaasde het me hoeveel het er eigenlijk waren. De verhalen over Hannie Schaft en al die andere vrouwen kende ik nog niet.

Vrouwen kwamen overigens wel voor in romans en andere fictieve verhalen die ik las. In veel van die boeken werden de vrouwelijke personages echter onderschat. Vrouwen hadden vaak slechts een bijrol en werden als minnaressen of slachtoffers gepresenteerd, die gered moeten worden. Dit beeld wordt gelukkig niet in alle boeken gereproduceerd. Hoop geven de talrijke queer bibliotheken die boeken met een ander vrouwenbeeld in hun collectie hebben.

Ook in opvallend veel films hebben vrouwen alleen een bestaansrecht als het om een man gaat. Probeer eens de bekende Bechdeltest: kies een film, tel de vrouwelijke personages, noteer hun namen en let op waarover zij praten. De film is 'geslaagd' als er minstens twee vrouwen waarvan de namen bekend zijn met elkaar praten over een ander onderwerp dan mannen.

Het beeld dat werd en deels nog steeds wordt geschetst in sommige (geschiedenis)boeken en films stoort me enorm, omdat het uitgaat van een patriarchaal denkbeeld: de onzichtbare of hulpeloze vrouw die door de man moet worden gered. Ik weet trouwens niet wat ik erger vind: vergeten te worden door de geschiedenis of verhalen waarin je permanent als kwetsbaar en hulpbehoevend wordt neergezet.

Ik had in elk geval behoefte aan verhalen over sterke vrouwen en was daarom begonnen podcasts over vrouwen te verzamelen die niet worden gered, maar die bedriegen, roven en moorden. En het zijn er veel! Voor deze podcastbespreking luisterde ik naar verschillende waargebeurde verhalen over piraten, moordenaressen, verzetsheldinnen, oplichters en bankovervalsters.
Het gaat om daden die volgens de (toen geldende) wet strafbaar waren. Sommige van die daden zou ik echter als noodzakelijk beschouwen. Noodzakelijke daden zijn bijvoorbeeld daden van vrouwen die zich verzetten tegen een onderdrukkend regime, zoals gewelddadige echtgenoten, slavenhouders en nazi's. In de volgende podcasts hebben overigens niet alle vrouwen alleen maar nobele bedoelingen. Ze doen wat dat betreft niet onder aan de mannen. Sommigen zijn gewoonweg *badass*.
Veel luisterplezier!

1. Queer piraten: *The Ballad of Anne & Mary*

Podcastmusical uit 2022, van Long Cat Media, in vijf delen, in het Engels.

De oudste vrouwelijke boeven die ik in mijn zoektocht naar stoere vrouwen ben tegengekomen, zijn piraten. De verhalen over vrouwelijke piraten doen me altijd wegdromen in een lang verleden tijd en deze geweldig goed gemaakte productie neemt je mee in deze tijd. Het verhaal begint bij het einde. Anne Bonny en Mary Read zitten in een gevangenis in Londen. Anne en Mary waren niet alleen verbonden met elkaar door de piraterij, maar ook door de liefde. Anne en Mary Read, die ook lang als Mark Read door het leven ging, hadden een liefdesrelatie met elkaar. Een journalist interviewt de twee in de gevangenis om zo hun visie op hun 'misdaden' te kunnen optekenen.

2. Moord en verzet tegen ongelijkheid in het Victoriaans tijdperk: *Lady Killers*

True Crime-podcast uit 2022, van de BBC met Lucy Worsley, dertig afleveringen, in het Engels.

In deze podcast gaat het over misdaden van vrouwen uit de negentiende en twintigste eeuw vanuit een hedendaags, feministisch perspectief. Dit zijn vaak biografieën van vrouwen die zich verzet hebben en/of uit een noodsituatie zijn gaan moorden. Het loont om alle dertig afleveringen van begin af aan te luisteren omdat er een rode draad in zit. Telkens na een paar afleveringen vat Lucy Worsley de verhalen samen en gaat ze in gesprek met een expert om de misdaden te duiden. Alle verhalen vormen een geheel, maar aan de aflevering over Margaret Garner moet ik regelmatig terugdenken. Garner was een tot slaaf gemaakte vrouw die probeerde te vluchten en een ongelooflijke wanhoopsdaad beging.

3. Moord en strijd tegen racisme in de Verenigde Staten (VS): *Sistas Who Kill: A true crime podcast*

True Crime-podcast sinds 2021, van en met MaRah en Taz, in het Engels.

De twee vrienden MaRah en Taz onderzoeken en vertellen verhalen van zwarte vrouwen die moorden. Ze bespreken de misdaden en hoe deze zwarte vrouwen door het (rechts)systeem anders worden behandeld dan hun witte misdaadcollega's. Ik heb een aantal van de inmiddels meer dan honderddertig afleveringen geluisterd en de episode over Assata Shakur is me erg bijgebleven. MaRah en Taz vertellen in chronologische volgorde over het leven van Assata Shakur. Tussendoor leggen ze ook de link met het heden. In de VS blijkt het te zijn verboden om op scholen *Critical Race Theory* te onderwijzen. Het helpt overigens als je een beetje vertrouwd bent met *black history*. De maaksters leggen niet alles uit.

4. Verzet tijdens WOII in Nederland: *Vrouwen in verzet*

Verhalende podcast uit 2022, van Quinta Rodijk, vijfentwintig afleveringen, in het Nederlands.

Een podcast waarbij je meteen de diepte in wordt gegooid. Geen context of uitleg over de biografieën van de Nederlandse vrouwen. Nee, deze podcast windt er geen doekjes om en laat meteen horen wat de verzetsdaden tijdens de Tweede Wereldoorlog waren en hoe het met de vrouwen is vergaan. Het zijn fragmenten uit de levens van Hannie Schaft, Janny en Lien Brilleslijper, Freddie en Truus Oversteegen, Jacoba van Tongeren en Truus Wijsmuller. Het lijkt deels voorgelezen uit brieven of dagboekaantekeningen. Dit maakt het authentiek.

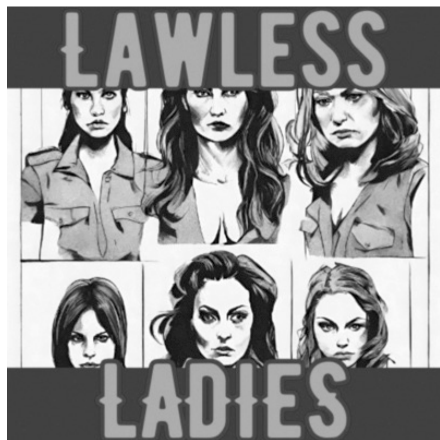

5. Hedendaags verzet tegen fascisme in Duitsland: *Die Fascho-Jägerin?! – Der Fall Lina E. und seine Folgen*

Documentairepodcast van de Mitteldeutsche Rundfunk, uit 2023, zes afleveringen, in het Duits.

De Duitse Lina E. werd in 2023 veroordeeld voor onder andere het lidmaatschap van een criminele organisatie. Met deze zogenaam-

de criminele organisatie wordt de antifascistische actie (antifa) bedoeld. In deze podcast gaat het om de reconstructie van de rechtszaak tegen Lina en wat eraan voorafging.
Ik had lang nodig om deze podcast daadwerkelijk te luisteren omdat ik de steden en wijken die in deze podcast worden genoemd uit de jaren negentig ken. Uiteindelijk heb ik het wel beluisterd. Tijdens het luisteren had ik helaas het gevoel dat de makers vooral gedreven waren door een soort van sensatielust of fascinatie voor Lina. De journalisten bevestigen dit ook. Deze zaak heeft hun aandacht getrokken omdat het om een vrouw gaat die geweld gebruikt.
De podcast is alsnog de moeite waard om te luisteren omdat je zo meer te weten komt over een hedendaagse jonge antifasciste. Voor mij zijn vrouwelijke antifascisten in Duitsland overigens geen onbekend fenomeen en zij hebben zeker geen mannen nodig om een eigen mening en strategie te ontwikkelen. Het doet wel pijn om te realiseren dat elke generatie telkens opnieuw moet opstaan tegen het nogal hardnekkige fascisme en er daarbij alleen voor staat. Het citaat van Esther Bejarano, dat vaker in de podcast voorkomt, is helaas meer dan juist: *'Wer gegen Nazis kämpft, braucht sich auf den Staat nicht zu verlassen,'* oftewel: Wie tegen nazi's strijdt, hoeft niet op de staat te rekenen.

6. Badass women in de VS: *Lawless Ladies*

True Crime-podcast, sinds 2023, van de Rebel Queens, in het Engels.

Er zijn best veel *true crime*-podcasts over misdadige vrouwen. *Lawless Ladies* is een relatief nieuwe podcast en het enthousiasme over vrouwelijke boeven spettert er bij de twee bevriende moderatoren van af. Ze proberen niet eens hun sensatielust te verbergen. Zij praten op een bijna opgewonden en vrolijke manier over 'wetteloze vrouwen'. Ik moet toegeven dat ik het leuk vind om naar hen te luisteren. Ook zijn de verhalen soms best heftig. Een waarschuwing is hier wel op zijn plaats. Lees eerst de beschrijving voordat je een aflevering gaat luisteren, want niet alle vrouwen die in deze podcast worden besproken, zijn heldinnen of slachtoffers die zich verzetten. Sommige vrouwen zijn gewoonweg gewelddadig.

7. Een van de hedendaagse Nederlandse misdadige vrouwen: *In de ban van Rian*

Waargebeurde misdaadpodcast uit 2022, van Tubantia en het AD, negen afleveringen, in het Nederlands.

Wat Rian van Rijbroek doet en heeft gedaan, vind ik persoonlijk echt niet stoer. Ze richt veel schade aan, en dat puur uit hebzucht. Interessant is het verhaal van Rian van Rijbroek wel, omdat zij gebruikmaakt van stereotypen. Stereotypen komen echter ook terug in de interviews die Angelique Kunst voert met verschillende mensen over Van Rijbroek. Ben benieuwd wat mensen ervan vinden die meer verstand hebben van gender- en mediastudies.

8. Van gegijzelde tot overvalster: *Patty Hearst – Princess and Terrorist*

Musicalpodcast van Stereo Total, 53 minuten, in het Duits en Engels.

Deze laatste podcast is een bijzondere podcast. Bijzonder om meerdere redenen: het verhaal van de Symbionese Liberation Army (SLA), het gedrag van Patty Hearst, de podcast zelf en de makers van de podcast. In de podcast gaat het om de steenrijke Patty Hearst die als 19-jarige door de guerrillagroep SLA wordt ontvoerd. SLA staat voluit voor United Federated Forces of the Symbionese Liberation Army. Na haar ontvoering sluit Hearst zich bij de SLA aan en doet ze ook mee aan bankovervallen. Ze wordt zo tot een boegbeeld van de beweging tegen de Vietnamoorlog in de VS. Na haar arrestatie zegt ze ter verdediging dat ze was gehersenspoeld. De manier waarop haar verhaal wordt verteld, vind ik fantastisch. Het is een mix van een verhalende podcast en een musical. Te horen zijn interviews met Patty Hearst, die worden afgewisseld met liedjes die het verhaal verder vertellen. Echt een prachtige podcast van de band Stereo Total.
Ⓐ

Dialoogje

Het geluid van een omvallende boom

door Mirka

Wat heb jij gedaan vanmiddag?

Rondje gelopen.

Oh, hoeveel kilometer?

Geen idee, daar ging het niet om.

Vogels gezien dan?

Niet één eerlijk gezegd. Geen meerkoet, geen meeuw, zelfs geen mus.

Plantjes?

Misschien. Maar ik kan me geen boom, geen sprietje gras herinneren.

Gebouwen dan.

Ja!

Interessante gebouwen, mooie oude, of moderne architectuur?

Alles gloednieuw, huiveringwekkend saai en groot, beangstigend. Of voor wie zich niet bang laat maken, slaapverwekkend. Kale muren. Met ramen waarachter je eerder robots dan mensen zou verwachten.

Nogal dystopisch.

Raad waar ik was!

Het klinkt als de Zuidas.

In één keer raak. En ik was bepaald niet de enige die daar liep. Maar waar was jij? Je wist toch dat er een klimaatdemo was?

En jij wist toch wel dat er een manifest was van groepen die daar niet aan mee wilden doen?

Ja, op de vorige klimaatdemo in november 2023 ging het goed mis.

Antikolonialisme, antiracisme, antikapitalisme, antimilitarisme, die kwesties horen er allemaal bij.

Klimaatrechtvaardigheid, ja. En zo'n manifest is goed omdat het anderen hopelijk aan het denken zet. Maar is dat een reden om er dan maar niet meer aan mee te doen? Ik zag trouwens wel pro-Palestijnse demonstranten, er waren wel degelijk mensen gekomen die dat manifest ondertekend hadden. Sommigen deelden folders uit, hoorde ik. Maar natuurlijk zit in zo'n grote demonstratie lang niet iedereen op één lijn.

Ik ben liever trouw aan mijn eigen ideeën. Er zijn genoeg andere protesten waaraan je mee kunt doen, en die uiteindelijk misschien meer gewicht in de schaal leggen.

Dat is vaak de keus: een beperktere boodschap waarvoor een groot aantal mensen op de been komt, of een radicaler en inclusiever verhaal waarvoor je veel minder mensen vindt, omdat veel mensen niet achter al die aspecten staan. Laten we hoopvol zijn: daar nóg niet achter staan.

Nou ja, een hoop mensen hebben weer een gezellige middag gehad.

Dat is nogal cynisch. Massale protesten zijn hard nodig. Iemand vertelde me dat het gros van de wetenschappers nu zegt dat het echt helemaal misgaat, dat er minstens tweeënhalve graad opwarming komt, terwijl de klimaatchaos in kwetsbare gebieden nu al rampzalig is. De meeste mensen beseffen het niet. We moeten alles op alles zetten om nog erger te voorkomen.

Ja, dus? Denk je dat ook maar iemand op de Zuidas nu zegt: goh, toch maar eens van baan veranderen.

Dat weet je nooit.

Het doet me denken aan die filosofische vraag of er geluid is als er een boom omvalt terwijl er niemand is die het hoort.

Ik heb daar geen boom gezien.

Je moet niet overdrijven, er staan daar heus wel bomen. Ze vallen alleen in het niet bij de rest.

Wie weet was het effect groter geweest als de radicalere groepen wél hadden meegedaan. Die felheid en die kwaadheid kun je beter richten op de extreem rijke en de extreemrechtse mensen en de mensen die ontkennen dat er een klimaatprobleem is.

Doe ik ook, natuurlijk. Maar van die mensen verwacht ik niet veel.

Je bent dus teleurgesteld in mensen met wie je al een aantal ideeën deelt. En je verwacht ook dat je bij deze mensen meer gehoor vindt.

Ja… Het is dus eigenlijk een teken van hoop dat ik kwaad word.

Ⓐ

Over honderd jaar surrealistische beweging

Van 11 mei tot 30 juni wordt dit jaar door een tentoonstelling in galerie ARTTRA* en een reeks andere manifestaties herdacht dat honderd jaar geleden het Manifest van het Surrealisme werd opgesteld. Dit manifest verscheen op 15 oktober 1924 en werd ondertekend door een groep dichters en kunstenaars, meestal voortkomend uit de Dada-beweging, die zonder nieuwe inspiratie in een zich herhalend ritualisme dreigde te vervallen.

Tekst Jan Bervoets

Met behulp van de dieptepsychologie van Freud en spiritistische trance probeerden zij de grenzen van de rede te overschrijden en een nieuwe conversatie te creëren. Zij riepen de mensheid op de verbeelding te bevrijden en zo alle frustraties van het menselijk bestaan van zich af te werpen. Het leven werd door sleets geraakte morele begrippen als rede en moraal en allerlei kapitalistische of politieke ideologieën aan banden gelegd. Het doel van het manifest was iedereen surrealist te maken: het leven zal op revolutionaire manier gaan veranderen en de maatschappij door poëzie en directe actie worden omgevormd. De beweging is solidair met elke poging om de samenleving radicaal omver te werpen.

Middelen daartoe zullen worden verstrekt door de verbeelding, die zich richt op de regels van de bestaande beschaving. De strijd tegen deze regels komt grotendeels voort uit het onderbewuste dat door activering van de verbeelding alles geoorloofd stelt. 'De verbeelding is alles wat ernaar streeft werkelijkheid te worden.' Het gaat erom dat iedereen als activist deze nieuwe werkelijkheid zichtbaar maakt door spontaan onbestaande denkbeelden of figuren op papier, op het doek of in de ruimte af te beelden of te projecteren. Het eerste communicatiemiddel is hierbij de poëzie: door middel van *écriture automatique* (automatisch schrijven, noot van de redactie) zoeken woorden nieuwe betrekkingen en dus nieuwe betekenissen, met eigen vruchtbare betekenissen ('de woorden zijn verliefd, zij gaan met elkaar naar bed'). Dit keert zich rechtstreeks tegen de bestaande maatschappij van regels en gedragsstructuren en een visie op de creativiteit als een revolte die deze revolutie moet bewerkstelligen.

Met deze aanval op het geregelde denken bereiken de dichters en visualisatoren twee resultaten: verandering van het leven (*changer la vie*, volgens Rimbaud) en de omvorming van de maatschappij (*transformer le monde*, in de zin van Marx). Daardoor is het manifest van de groep surrealisten niet alleen een artistiek manifest van een stroming met een nieuwe esthetische traditie of nieuwe rituelen, zoals dat bij Dada-rituelen lijkt. Het is vooral een sociaal manifest dat in de menselijke geest en de maatschappij een beweging moet veroorzaken die gelijkstaat met de Russische Revolutie van 1917. De leden van de groep wilden in 1924 met het manifest een politieke boodschap brengen die de verbeelding, als een collectief belang van alle individuen, aan de macht zou moeten brengen. Tegelijk met het manifest verscheen een eerste tijdschrift, *La révolution surréaliste*, waarin naast opvattingen over écriture automatique en collages ook politieke verklaringen werden opgenomen, zoals vrijspraak voor de anarchiste Germaine Berton, die op dat moment een bestuurslid van Action Française had doodgeschoten, of steun aan de Sovjet-Unie.

Belangrijke manifestanten waren onder meer André Breton als redacteur van het manifest, Max Ernst als beeldend kunstenaar, Benjamin Péret, dichter en revolutionair politicus, en Antonin Artaud als schepper van een nieuw soort 'theater van de wreedheid'. Breton en vooral Marcel Duchamp verklaarden verzamelde 'gevonden voorwerpen' tot *readymades* en stelden die als kunstwerk tentoon: onsterfelijk zijn de urinoir en het fietswiel van Duchamp geworden als gevolg van hun historische confrontatie. Aan de tegenwoordige museale verhevenheid van dit soort producten van 'het objectieve toeval' en de herhalingen die daaruit voortkomen, kunnen surrealisten zich alleen maar ergeren. Buiten deze beweging hield zich George Bataille, die de oorlog aanging met elke vorm van 'beschaving' maar met een werk als *L'histoire de l'œil* (de Nederlandse vertaling heet *Het oog*) wel degelijk teksten schreef die als surrealistisch werden erkend.

De surrealistische groep van 1924 is geen constante gebleven. In 1929 verscheen een tweede

De surrealistische beweging is solidair met elke poging om de samenleving radicaal omver te werpen

manifest, waarin diverse leden werden uitgestoten. Breton en zijn vrienden zochten contact met literaire organisaties in de Sovjet-Unie en hoopten een rol te spelen in het internationale schrijverscongres dat op stapel stond. Daarmee stelden zij zich voor als een voorhoede die de Russische revolutionairen zouden kunnen inspireren, maar namen zij ook het imago van een partij in leninistische zin aan. Dat moest wel tot selectie en uitsluitingen leiden. Het is bij die gelegenheid dat Robert Desnos Breton 'de paus van het surrealisme' noemde en een andere meer individualistische richting koos. Desnos en enkele anderen sloten zich aan bij de redactie van *Documents*, een tijdschrift van Georges Bataille, waarvoor ook Pablo Picasso tekende. Breton voerde voortaan de redactie over *Le Surréalisme au service de la Révolution*. Op dat moment sloot juist Salvador Dali zich bij de beweging aan, die in die partijachtige sfeer zijn uit 'kritische paranoia' vervormde beelden in de richting van een eigen wereldvisie stuurde. Voorlopig leverde hij bijdragen aan Bretons nieuwe tijdschrift *Le surréalisme au service de la Révolution*, maar toen hij binnen zijn technisch geacheveerde fantasieën naast smeltende horloges ook portretten van Lenin plaatste, werd hij uit het tijdschrift geweerd.

Aan de steun van de surrealisten aan de communisten kwam een gewelddadig einde toen in juni 1935 op initiatief van de Sovjet-Unie in Parijs het Internationale Schrijverscongres ter Verdediging van de Beschaving werd gehouden als een antifascistische mobilisatie. Gepropageerd als verzet tegen het fascisme bleek het vooral een manifestatie ter verdediging van het socialistisch realisme in stalinistische lijn te zijn, waartegen de surrealisten zich zodanig verweerden dat het op een vuistgevecht tussen André Breton en Ilja Ehrenburg uitliep. Aragon en uiteindelijk ook Éluard verdwenen uit de groep omdat zij lid van de partij werden of waren geworden. Dat partijlidmaatschap maakte later ook een mogelijke verzoening tussen Breton en Tzara onmogelijk. Breton bevond zich in 1937 in Mexico, waar hij met Trotski een manifest 'voor een vrije en onafhankelijke kunst' opstelde.

Na de oorlog hebben de surrealisten afstand genomen van marxistische partijopvattingen. In 1947 publiceert André Breton een *Ode à Charles Fourier* en zijn aanhangers wegens hun beschrijvingen van een collectieve maatschappijorganisatie zonder hiërarchie. In het manifest van 1924 schreef Breton al '*le seul mot de liberté est tout de ce qui m'exalte encore*' ('enkel het woord vrijheid is alles wat me nog in vuur en vlam brengt'). Zijn nu anarchistische vrienden leverden aan *Le Libertaire*, het orgaan van de Franse anarchistische federatie, met als belangrijkste bijdrage een artikelenserie tegen de vakbondsbureaucratieën van Benjamin Péret. Een van de oorzaken van het uiteenvallen van de Franse federatie is de kritiek die Albert Camus op de surrealisten heeft losgelaten in zijn boek *L'Homme Révolté* (in het Nederlands vertaald als *De mens in opstand*). Fontenis, die partij kiest voor Breton, heeft bij hem ondergedoken gezeten toen hij als redacteur van het gedecimeerde *Le Libertaire* in 1954 tot een gevangenisstraf werd veroordeeld wegens artikelen voor een Algerijnse verzetsorganisatie. In dat jaar werd ook Enrico Baj surrealist. Daarmee begonnen de jaren zestig en de opstanden die ook langs andere wegen 'de verbeelding aan de macht' propageerden. Tegenwoordig beschouwen de meeste surrealistische groeperingen zich als anarchisten en verklaren zij zich solidair met basisacties die tot de verbeelding spreken.

Tijdens de herdenking van het eeuwfeest in ARTTRA werd een herdenkingsnummer van het Nederlandse surrealistische blad *Brumes Blondes* uitgebracht, waarin Laurens Vancrevel het internationale manifest van een nieuwe internationale surrealistische groep in het Nederlands heeft vertaald. Daarin werd een oproep gedaan tot de menselijke verbeelding om zich te verzetten tegen de werking van de kunstmatige intelligentie en zijn reproduceerbaarheid, die de mensheid met anonieme boodschappen in een *cloud* van objectieve 'waarheden' probeert te overwoekeren en te smoren. 'Het is tijd dat de spontane verbeelding van hopelijk tal van reactieve individuen een massaal antwoord daarop geeft. Dat moet een revolutie zijn tegen alles wat ons decreteert.' Ⓐ

Noot
* ARTTRA, cultureel organisatiebureau, Tweede Boomdwarsstraat 4,1015 LK Amsterdam, arttra.com/galerie/

LEZEN OVER ANARCHISME: DOELEN EN MIDDELEN IN EEN THEORIE VOL PRAKTIJK

Een boekbespreking

Over het anarchisme zijn ladingen boeken geschreven. Memoires en autobiografieën geschreven door anarchisten zelf. Biografieën van anarchistische kopstukken. Geschiedenissen van anarchistische bewegingen, van revoluties waarin het anarchisme een rol speelde. Deelstudies over aspecten van de anarchistische theorievorming, tactieken, strategieën en praktijken. Heel veel teksten vooral ook van anarchisten zelf, waarin ze uiteenzetten waarom anarchisme een goed idee is, hoe dat kan werken, hoe allerlei stelsels van onderdrukking in elkaar zitten, hoe we die kunnen bestrijden. Voor wie nieuw is in het anarchisme, kan het zijn alsof je een emmer leeggooit, die voorraad geschriften. In die emmer bevindt zich sinds kort een nieuw boek dat echt iets toevoegt en zeer de moeite waard is. Ik doel op *Means and Ends: The Revolutionary Practice of Anarchism in Europe and the United States*, geschreven door Zoe Baker en verschenen in 2023. Het boek is een uitvoerig overzichtswerk, het zet uiteen hoe anarchistische theorie in elkaar steekt en hoe dat zich in een praktijk vertaalt.

Tekst Peter Storm

Daniel Guérin

Zulke werken zijn vaak wat onbevredigend. Neem bijvoorbeeld Daniel Guérins *Het anarchisme: theorie en praktijk*. Daarin presenteert de auteur het anarchisme als de antiautoritaire – oftewel libertaire – variant van het socialisme. Hij geeft daarvan een overzicht aan de hand van zeer uitgebreide, thematisch gegroepeerde citaten van anarchistische kopstukken, met veelal nogal summier commentaar. De kracht ervan is vooral de zeggingskracht van die citaten: de lezer wordt meegenomen in de redeneringen van Proudhon, Bakoenin en Stirner. De beperking is dat je wel erg in het diepe wordt gegooid. Ook is het armetierig om bijvoorbeeld Kropotkin nauwelijks aan het woord te zien komen. En waar is Emma Goldman?

Het theoretische deel wordt gevolgd door een meer historisch deel waarin de rol van anarchisten in de arbeidersbeweging wordt besproken. We krijgen daar de strijd in de Eerste Internationale, met de polemieken tussen Bakoenin en Marx, de tegenstelling tussen een antiautoritaire stroming die zich tot anarchisme ontwikkelde enerzijds, en de meer centralistische stromingen die voorboden zijn van wat later sociaaldemocratie werd, in haar parlementaire en haar autoritair-revolutionaire varianten (leninisten zijn gewoon sociaaldemocraten met een paar extra versnellingen). Vervolgens bespreekt Guérin hoe in de Russische en Spaanse revoluties anarchisten een flinke impact hadden, in Spanje zelfs een hoofdrol speelden, maar door autoritaire socialisten en communisten werden uitgerangeerd en onderdrukt. Informatief en prikkelend, maar er wordt naar zaken verwezen die kennelijk als bekend worden verondersteld. Voor het publiek waar Guérin voor schreef, linkse studenten, academici en activisten in de jaren zestig in Frankrijk, zullen veel van die zaken ook inderdaad bekend zijn geweest. Voor mensen van latere generaties is de bekendheid met revolutionaire geschiedenis veel minder.

Het boek sluit af met een vrij gedateerd aandoend hoofdstuk waarin arbeiderszelfbestuur in de context van eenpartijstaten wordt besproken. Guérin ziet er een hoopvolle erkenning in van anarchistische principes die

het gevestigde socialisme uit haar autoritaire verstarring zouden kunnen halen. Alsof je anarchisme via de staat en de Partij de wereld kunt binnensmokkelen. De voorbeelden die hij bespreekt komen uit Joegoslavië en Algerije, hij spreekt de hoop uit dat zoiets ook in de Sovjet-Unie op gang zal komen. We weten hoe het allemaal is afgelopen: er is niets van over. Veel meer dan wat we in Nederland kennen als ondernemingsraden was het toch al niet.

Hoe dan ook, het is wel degelijk een nuttig boek, dat werk van Guérin. Maar het is ook vrij beperkt, alsof er buiten de revolutionaire arbeidersbeweging geen anarchisme bestaat. De anarchisten die Guérin aan het woord laat, breken echter door die beperkingen heen en weten de lezer wel degelijk te raken.

Peter Marshall

Waar Guérin een smalle kijk op het anarchisme hanteert, daar biedt Peter Marshall een hele brede. Zijn *Demanding the Impossible* presenteert het anarchisme als een tijdloos fenomeen. Door de geschiedenis heen ziet hij stemmen die opkomen voor vrijheid en solidariteit, stemmen die zich keren tegen opgelegde macht en de tirannie van hogerhand. Dat levert een prachtige ontdekkingsreis op, door China waar in boeddhisme en taoïsme vrijheidslievende stemmen klinken, door het oude Griekenland, middeleeuws Europa met haar 'ketterse' religieuze stromingen, en ga zo maar door. Beslist leuk en leerzaam om te lezen! De vrijheidslievende inspiratie is zo oud als de onderdrukking van de vrijheid, er is niets mis mee om die inspiratie voor het voetlicht te brengen. Maar naarmate hij dichter bij de moderne tijd komt, zie je dat hij het anarchistische terrein wel ruim afbakent. Gandhi krijgt een hoofdstuk, en alhoewel het waar is dat die zich door het religieuze anarchisme van Leo Tolstoj liet inspireren, was hij toch vooral een nationalist, een bouwer van een staat, en een moralist die mensen tot een sobere levensstijl probeerde te bewegen.

Marshall wijdt zelfs een stuk hoofdstuk aan het anarchokapitalisme! Alsof dat 'anarcho' in dat anarchokapitalisme iets anders is dan begripsvervalsing en bedrog. Deze stroming is feitelijk een doorgeslagen liberalisme waarin de staat wel verregaand – maar veelal slechts ogenschijnlijk – wordt ontkend, maar nadrukkelijk niet het gezag, de autoriteit. De macht van de particuliere eigendom – over dingen, maar ook over mensen – wordt in deze stroming op de troon gehesen. We weten inmiddels hoe dat er in de praktijk uit ziet. Javier Milei, de huidige president van Argentinië stelt zich expliciet op in de anarchokapitalistische traditie. Hij laat, ultraliberaal die hij is, de markt en de ondernemersmacht los op de arbeiders. Hij stuurt de oproerpolitie – een staatsorgaan – op de arbeiders af, die zich tegen die neoliberale aanvallen proberen te verweren. Een anarchisme dat politie op arbeiders loslaat is geen anarchisme. Het anarchokapitalisme hoort niet in een serieus overzichtswerk over anarchisme thuis, behalve als voorbeeld van pseudo-anarchistische oplichterij.

George Woodcock

Een derde overzichtswerk dat ik graag noem is *Anarchism: A History of Libertarian Ideas and Movements* van de hand van George Woodcock. Net als Marshall kijkt hij breder dan enkel het anarchisme als revolutionaire arbeidersbeweging. Maar hij begaat niet de fout om allerlei personen als min of meer anarchistisch te presenteren die behalve het woordje 'vrijheid' vrijwel niets met anarchisme te maken hebben. Hij bakent beter af. Elders, in een inleiding van The Anarchist Reader*, biedt hij ook een mooi handvat om anarchistische opvattingen te bespreken door drie dimensies te onderkennen: kritiek op de bestaande orde; een visie van een alternatieve, vrije maatschappij; en een idee hoe we van de bestaande orde naar die vrije samenleving kunnen komen.

Woodcock is historicus, en dat zullen we weten ook. Hij biedt een chronologisch verhaal, met eerst een hoofdstuk over allerhande voorlopers, waarin een mooie bespreking van Gerrard Winstanley en zijn fameuze groep van anarchocommunistische landkrakers in het Engeland van de zeventiende eeuw eruit springt. Dan volgt er een vijftal portretten van invloedrijke anarchisten: Godwin, Proudhon, Bakoenin, Kropotkin en Tolstoj. Die Godwin is extra interessant omdat je die naam relatief weinig tegenkomt, terwijl hij wel een belangwekkende figuur is in de geschiedenis van de anarchistische ideeënwereld. Het betreft een Britse verlichtingsfilosoof die het principe van de redelijkheid meedogenloos doorredeneert en daarbij kalm en analytisch iedere pretentie dat autoriteit zeggenschap hoort te hebben over mensen, aan flarden argumenteert.

Vervolgens schetst Woodcock een beeld van het anarchisme in vooral Frankrijk, Italië, Rusland en Spanje. De geschiedenis loopt door tot 1939, het einde van de Spaanse Burgeroorlog en daarmee de ondergang van de anarchistische massabeweging in Spanje. Elders was het anarchisme al verslagen dan wel uitgerangeerd. Maar niet helemaal, zo laat Woodcock zien. Na de Tweede Wereldoorlog duikt het anarchisme weer op, niet zozeer als revolutionaire arbeidersbeweging maar wel als factor in avant-garde kunst en als radicale impuls in de pacifistische bewegingen, in de studentenstrijd van de jaren zestig en in allerlei initiatieven voor democratisering, milieubehoud en leefbaarheid. Het anarchisme als revolutionair project heeft gefaald, het anarchisme als inspiratiebron om tegenwicht te helpen bieden tegen bureaucratisering, schaalvergroting en staatsalmacht blijft relevantie houden, zo probeert Woodcock aannemelijk te maken.

De toon hierbij is bij vlagen wat weemoedig. Dit wordt wellicht weerspiegeld in de biografie van Woodcock, ooit zelf een actieve anarchist, later vooral literatuurhistoricus maar zonder de vrijheidslievende impuls helemaal kwijt te raken. Anarchisten vandaag de dag kunnen nog altijd hun voordeel doen met het boek. Maar dat betreft dan vooral de informatie die hij toegankelijk maakt, niet Woodcocks tamelijk beperkte visie op de rol die het anarchisme vandaag en morgen te spelen heeft.

...en Zoe Baker!

Means and Ends, dat boek van Zoe Baker biedt veel van wat de genoemde boeken ook bieden, maar zonder veel van de tekortkomingen van die boeken. Een grote aanwinst in de literatuur van het anarchisme! Baker hanteert een heldere afbakening van het onderwerp, een analytische, degelijke aanpak in de uiteenzetting ervan, een heldere schrijfstijl en redeneertrant. De auteur doet dit

alles vanuit de overtuiging dat het anarchisme ertoe doet vandaag de dag, in de strijd voor een betere wereld. Ze kijkt naar de strijd en naar de toekomst. Juist dat maakt haar boek een wapen.

Om te beginnen de afbakening. Het anarchisme waar Baker over schrijft is een stroming binnen de arbeidersbeweging die in de negentiende eeuw opkwam. Het is niet iets van alle plaatsen en van alle tijden in de geschiedenis. Ze kiest voor wat zij een historicistische aanpak noemt, een aanpak waarin het anarchisme een specifiek historisch fenomeen is. Tegenover die historicistische aanpak staat volgens haar een transhistoricistische aanpak, een kijk waarin het anarchisme niet tot een specifiek historisch tijdvak hoort maar van alle tijden is. Zelf hou ik wel van een transhistoricistische aanpak. Maar de manier waarop zij de historicistische aanpak hanteert, leidt tot een prachtig boek dat ook voor anarchisten die daar anders in staan dan zij veel goeds biedt.

Het anarchisme dat ze bespreekt is ‘een vorm van revolutionair antistaatssocialisme dat voor het eerst verscheen in het laat negentiende-eeuwse Europa binnen de Internationale Werklieden Associatie tussen 1864 en 1872 en de St. Imier Internationale tussen 1872 en 1878. Tijdens en na de geboorte ervan als een sociale beweging verspreidde het zich naar Noord-Amerika, Zuid-Amerika, Azië, Oceanië, en delen van Afrika door transnationale netwerken, gedrukte media en migratiegolven.’ (pagina 1-2) Zoe ontkent niet dat er hierbuiten ook vormen van anarchisme bestaan: ‘Ik claim niet dat dit de ene ware vorm van anarchisme is. Het is alleen het soort van anarchisme waar ik me op richt.’ (2) Een verdere inperking, is een ‘kunstmatige constructie’ volgens de schrijfster: het gaat in het boek om anarchisme in Europa en de VS, niet in al die andere continenten. En de schets betreft het verleden, tot 1939.

Baker bespreekt anarchistische opvattingen aan de hand van wat ze ‘rationele reconstructie’ noemt: ‘een reorganisatie van een reeks ideeën dat de logische relaties tussen de verschillende elementen ervan laat zien.’ Rationele reconstructie beoogt de samenhang binnen een stelsel van opvattingen te laten zien, en legt bloot hoe bijvoorbeeld opvattingen over de staat, over sociale verandering en over het beoogde alternatief met elkaar samenhangen.

Baker hanteert een vijftal uitgangspunten om het anarchisme te belichten. Er is een theorie over hoe mensen en de samenleving werken. Er zijn principes, er is een anarchistisch waardenstelsel. Er is kritiek op de maatschappij, die gezien wordt als strijdig met dat waardenstelsel. Er is een kijk op een alternatieve, vrije samenleving die wel aan anarchistische waarden tegemoetkomt. Tot slot zijn er strategische inzichten om de huidige verhoudingen te vervangen door die alternatieve vrije samenlevingsvormen. (2-3) Essentieel in de strategische opvattingen die in het boek tevoorschijn komen, is wat Baker aanduidt als de ‘theorie van de praktijk’, waarmee ze bedoelt ‘dat, als mensen actief zijn, ze tegelijkertijd de wereld én zichzelf veranderen. Dit theoretische raamwerk was het fundament voor de anarchistische toewijding aan de eenheid van doelen en middelen: de middelen die revolutionairen voorstelden om sociale verandering te bereiken, moesten samengesteld zijn uit vormen van activiteit waardoor mensen ontwikkeld werden tot het soort van individuen die in staat en gemotiveerd waren om (a) het kapitalisme en de staat omver te werpen en (b) het einddoel van een anarchistische maatschappij op te bouwen en te reproduceren.’ (10-11). Middelen en doel hangen samen. De titel van het boek geeft al aan hoe belangrijk dit inzicht is volgens de auteur. Ze heeft hier absoluut gelijk.

Ik ga niet het hele boek verder samenvatten, maar nu heb je enig idee van de werkwijze die ze hanteert. Het leidt tot een heel overzichtelijk werk, waarin de redeneringen goed te volgen zijn. Het gaat van citaat naar welsprekend en verhelderend citaat, net als bij Guérin, maar je verzuipt er veel minder in door die heldere redeneertrant. Het boek is trouwens begonnen als proefschrift aan een universiteit. Het laat maar zien dat aan zulke instellingen soms ook al relevante dingen gebeurden voordat studenten in groten getale en zeer terecht tenten op gingen zetten om tegen genocide te protesteren. Het werk is gedegen, de onderbouwing solide. De taal is gelukkig door de universiteit niet bedorven, want het boek is verademend vrij van academisch taalgebruik.

Heel sterk vond ik de manier waarop ze argument voor argument uiteenzet waarom je als revolutionair de staat niet kunt gebruiken om je anarchistische doelen binnen bereik te krijgen, waarom bijvoorbeeld parlementarisme niet werkt. (144-152) Zelfs met een linkse parlementaire meerderheid laten machthebbers, kapitalisten, grootgrondbezitters, zich niet uit de macht stemmen. Voor verbeteringen binnen het kapitalisme is directe actie nodig, stakingsstrijd en dergelijke. Veel effectiever en betrouwbaarder. Stemmen op kandidaten traint arbeiders ook niet om zichzelf als initiatiefnemer en organisator te zien en zich zo te ontwikkelen. Tenslotte: je kunt als socialist de staat niet veranderen door eraan deel te nemen. In werkelijkheid verandert de staat zo’n socialist, niet andersom. Socialistische politici passen zich aan, raken gecorrumpeerd, ontwikkelen belangen die tegenover die van arbeiders staan, gaan zich met de staat en de natie identificeren, en worden dus deel van het probleem waartegenover arbeiders staan die zich vrij willen vechten.

Je kunt als socialist de staat niet veranderen door eraan deel te nemen. In werkelijkheid verandert de staat zo’n socialist, niet andersom

Baker bespreekt verschillende methoden die het anarchisme als revolutionair antiautoritair socialisme kenmerken. Ze onderscheidt twee stromingen. Een insurrectionaire stroming waar ze minder mee heeft, maar die ze terecht niet negeert. Daartegenover staat dan het ‘massa-anarchisme’ waar ze zich meer thuis voelt. Daar vloeit een syndicalistische strategie uit voort: een aanpak waarin arbeidersbonden hefbomen van sociale verandering zijn en de kiem van een libertair socialistische, anarchistische maatschappij in zich dragen. Dan bespreekt ze het zogeheten organisatorisch dualisme: in de vorm van anarchisme die ze uiteenzet voor revolutionaire

strijd verschijnen twee soorten van organisatie. Enerzijds de organisatie van bonden die mensen op basis van gemeenschappelijke belangen organiseren tegen bazen en staat. Bonden van arbeiders, huurdersbonden, bonden van landloze boeren, noem maar op. Anderzijds organisaties van anarchisten op basis van gemeenschappelijke opvattingen. Die kunnen binnen de bredere bonden hun ideeën verspreiden en vooral een werkwijze bepleiten en aanmoedigen waarin betrokkenen zelf het initiatief en de zeggenschap houden over hun strijd, tegenover bureaucratische bondsbestuurders en politici die de strijd een *top-down* draai eraan dreigen te geven.

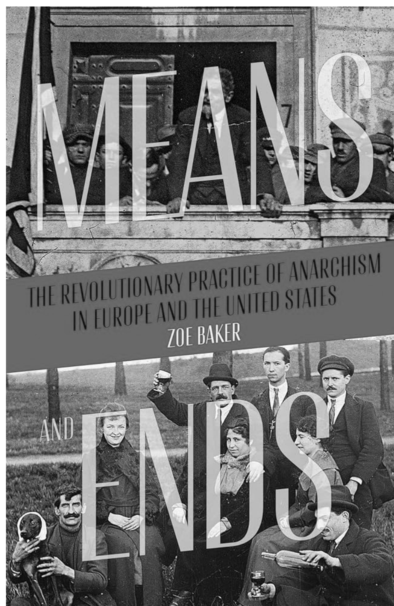
Het slothoofdstuk, 'Conclusion', is een hoogtepunt! Dat lezende denk je wellicht eerst: dat is een samenvatting, dat heb ik al gelezen. Maar gaandeweg zie je hoe krachtig die samenvatting is. Het hoofdstuk gaat ook in op de dag van vandaag, waarin thema's die in de historische anarchistische beweging van voor de Tweede Wereldoorlog te weinig aandacht kregen: de strijd tegen patriarchaat, tegen racisme, tegen *settler*-kolonialisme, om er maar een paar te noemen. We dienen tekortkomingen onder ogen te zien en aan te pakken, maar daarbij kunnen we het punt oppikken dat anarchisten zelf naar voren brachten: 'Ze herhaalden consistent het punt dat anarchistische theorie en praktijk ontwikkeld dienden te worden in antwoord op specifieke concrete situaties en dat mensen in de toekomst ideeën zouden, en ook moesten, ontwikkelen die ze zich, gezien hun positie, eerst niet voor hadden kunnen stellen.'(356)

Het is dus *work in progress*, dat anarchisme

Het is dus *work in progress*, dat anarchisme. Het gaat niet aan om oude opvattingen simpelweg te herhalen en te herkauwen. Maar: 'Hoewel de historische anarchistische theorie geüpdatet dient te worden, dient ze niet verlaten of weggegooid te worden,' aldus Baker. Daar ben ik het mee eens. Het boek van Baker laat glashelder de kracht van die ideeën zien. Wat mij betreft geldt die kracht ook breder dan alleen de klassenstrijdversie van het anarchisme waartoe ze zich heeft beperkt. Veel van de uiteengezette principes zijn herkenbaar aanwezig en relevant voor andere takken van anarchisme: ecoanarchisme, queer anarchisme, anarchafeminisme. Met name de onverbrekelijke band tussen doel en middelen heeft geldingskracht in elke serieuze vorm van anarchisme die zich laat indenken. Het boek verdient wijde verbreiding in meer talen. Dat slothoofdstuk zou sowieso van mij als afzonderlijke brochure mogen worden uitgebracht. Hoe dan ook, een aanrader, dat boek van Zoe Baker.Ⓐ

Noot:
* George Woodcock, *The Anarchist Reader* (Sussex: Harvester Press, 1977), pagina 16. Ik heb dit handvat veelvuldig gebruikt in mijn lezingen en in mijn kleine werkje: Peter Storm, *Het anarchisme: ideeën, concepten, praktijken* (2021).

Verder lezen:
Daniel Guérin, *Het Anarchisme* (Utrecht: Bruna Uitgevers, 1970/Amsterdam: Uitgeverij Van Gennep, 1976) vertaling van *L'Anarchisme* (Parijs: Gallimard, 1965).
George Woodcock, *Anarchism: A History of Libertarian Ideas and Movements* (New York: The World Publishing Company, 1962).
Peter Marshall, *Demanding the Impossible – a History of Anarchism* (Londen: Harper Perennial, 2008).
Zoe Baker, *Means and Ends: The Revolutionary Practice of Anarchism in Europe and the United States* (Chico/Edinburgh: AK Press, 2023).

Zoe Baker, *Means and Ends: The Revolutionary Practice of Anarchism in Europe and the United States*, AK Press, 2023

Toekomstpaden

Waar zullen we eten?

Tekst Hadrian

Beeld Asia Bordowa

Volgens Mark Fisher leven we in een ideologie van kapitalistisch realisme. Hiermee bedoelt hij dat wij ons geen uitweg meer kunnen indenken want 'er is geen alternatief'. De kapitalisten hebben onze collectieve verbeelding omheind en vermarkt. Dat we in een apocalyptisch tijdperk leven is zeer duidelijk te merken aan de *blockbusters* die uit de Amerikaanse propagandamachine, beter bekend als Hollywood, komen. Het einde van de wereld en wat daarna komt, zijn al lang populaire genres, maar zijn in deze eeuw in een stroomversnelling geraakt. Wil je wat anders? Dan is er nagenoeg alleen die 'sterke-man-der-historie'-bagger van Marvel te vinden. Maar als mensen zich alleen nog Mad Max-achtige dystopiën kunnen inbeelden, en om ons heen de voortschrijdende desertificatie zien, wordt het ons onmogelijk gemaakt om iets te zien waar we voor kunnen strijden. Op links manifesteert zich dat als een breed 'strijden voor de status quo' tegen de sloopballen[1] van rechts. In die strijd wint rechts, want zo geweldig is de status quo niet. Hoog tijd om daar een revolutionaire verbeelding tegenover te zetten. Laat het de Armageddon van de staat zijn, niet van ons allemaal.

Hieronder de tweede in een serie van pogingen om zoiets te doen. De tekst is incompleet, geen *road map*, mogelijk voor sommigen een verafschuwing… Aan hen die er iets op hebben aan te merken of toe te voegen (en iedereen die ideeën heeft) de oproep: doe mee! Stuur je eigen verbeelding in over hoe de anarchie er uit kan zien. Doe dat in welke vorm je het beste schikt. Fictie? Graag! Schilderijen? Scannen en opsturen! Gedichten? Hebben we lang niet genoeg!

In veel culturen zijn er diepgewortelde tradities en sociale structuren rondom eten. In de meest geavanceerde kapitalistische maatschappijen zien wij hier juist een groot verval. In plaats van de complexe culturele activiteit die het dineren in veel culturen is, wordt het in die maatschappijen als een last, een noodzaak gezien. We schranzen ons eten zo snel mogelijk op zodat we snel door kunnen naar de orde van de dag. Zo heb je tegenwoordig ook de term *al desko*, een woord voor aan je bureau lunchen terwijl je doorwerkt. Vervolgens kijken mensen thuis vaak tv tijdens het avondeten, omdat we te moe zijn van ons werk. Een dieptepunt vind je in vooral wat oudere, Nederlandse huizen, waar de keuken een soort bijzaak is en dermate klein is dat er amper een kookstel in past.

Een anarchistische oplossing

In een anarchistische samenleving zullen de meesten van ons veel minder werken. Een zekere hoeveelheid werk zal altijd noodzakelijk blijven. Sommige graansoorten groeien ook zonder onze hulp nog wel, maar we zullen het bewust moeten verbouwen om genoeg brood te kunnen bakken.[2] Veel banen die nu bestaan hebben echter weinig met het vervullen van onze basisbehoeften te maken, en bestaan eigenlijk alleen maar om het kapitalisme draaiende te houden. Dit werk, dat gelijkstaat aan weggegooide tijd, zal dan ook niet meer nodig zijn. Anarchie is veel efficiënter. Miljarden mensuren zullen zo per week vrijgemaakt worden. Op die manier kunnen wij het noodzakelijke werk over meer mensen verdelen, en blijft er voor iedereen meer tijd over om zich bezig te houden met activiteiten die ze daadwerkelijk waardevol en leuk vinden. Dit maakt het mogelijk om voedselcultuur een veel belangrijker onderdeel van het gemeenschappelijk leven te maken.

Op dit moment koken de meeste mensen voor zichzelf en eventueel voor hun partner(s) en kind(eren). Zo nu en dan hebben mensen wel dinergasten, maar over het algemeen is het voorbereiden van voedsel iets wat we voor een zeer select gezelschap doen. Vaak wordt die taak ook neergelegd bij één persoon in het huishouden, meestal de vrouw, waardoor het al snel meer een sleur wordt dan iets anders. Verder is het ook nog eens niet bepaald efficiënt. Voor sommige taken van het koken is er een lineair verband tussen de hoeveelheid tijd die je kwijt bent en de hoeveelheid porties, maar veel andere taken liggen veel meer in buurt van een constante tijdsbesteding. Het snijden van groenten en fruit zal, naarmate er meer mensen mee-eten, langer duren. Het koken van verschillende onderdelen duurt echter ongeveer net zo lang, of kost naar verhouding slechts marginaal meer tijd. Een pot pasta voor twintig mensen kost dus meer tijd dan een pot pasta voor twee personen, maar bij lange na niet tien keer zoveel. Het koken voor grotere groepen kost dus sowieso minder tijd.

Het is echter niet alleen tijd die we kunnen besparen door voor grotere groepen te koken. Mensen zullen ook sneller in groepen gaan koken. Dit verheft koken tot een sociale activiteit, in plaats van een sleur. Verder kan men veel beter kennis met elkaar delen om koken efficiënter en makkelijker te maken.

Daarnaast zorgt koken voor grotere groepen voor een efficiënter gebruik van grondstoffen. Nu heeft elk huis een fornuis en een reeks aan gereedschappen om mee te koken. Wanneer

voor grotere groepen gekookt wordt, is natuurlijk een groter fornuis nodig dat meer energie zal verbruiken dan een kookstel in een familiekeuken. Maar wanneer je op een groter fornuis voor vijftig mensen kookt, is het energieverbruik relatief gezien veel lager dan wanneer je in vijfentwintig kleine keukens voor twee mensen kookt. Een kleinere groep kan dus voor een grotere groep mensen koken, waarbij het werk wekelijks makkelijk gerouleerd kan worden.

In onze huidige maatschappij zijn mensen die niet kunnen koken, bijvoorbeeld omdat ze niet genoeg *spoons*[3] hebben, aangewezen op bezorging of kant-en-klaar-maaltijden. Beide zijn vaak duur en voedingskundig niet van hoge kwaliteit. Wanneer het de norm is geworden om als gemeenschap het eten te verzorgen en te eten, wordt het een stuk makkelijker voor deze mensen om goed voedsel te eten. Wanneer de noodzaak tot werk verdwenen is, komen er misschien ook genoeg spoons vrij om ook te helpen als iemand dat wil.

Wel is het misschien lastiger om bij een grotere groep rekening te houden met mensen die een erg gespecialiseerd dieet nodig hebben. Daarmee bedoel ik niet rekening houden met iemand die koriander naar zeep vindt smaken, genoeg lekkere gerechten die geen koriander bevatten. Hiermee bedoel ik mensen die bijvoorbeeld complexe gevoeligheden hebben. Er kan natuurlijk altijd een aangepast gerecht gekookt worden, maar dan moet er goed worden gelet op kruisbestuiving. Bij de bouw van centrale keukens moet hier dan ook rekening mee gehouden worden. Wanneer het wenselijk is, is het natuurlijk altijd mogelijk voor mensen met soortgelijke dieeteisen om een eigen keuken te draaien voor elkaar. Desalniettemin is ook dit een belangrijk onderdeel van rechtvaardigheid.[4]

Een van de belangrijkste elementen van een anarchistische samenleving zal, vermoed ik, het opzetten van gemeenschappelijke keukens worden. Mensen die aan dezelfde straat, of zelfs op hetzelfde blok wonen, komen dan samen om het koken en distribueren gezamenlijk te organiseren. Het zal een belangrijke plek worden om samen te komen en de dagelijkse gebeurtenissen in de buurt te bespreken. Gemeenschappen kunnen daar kracht vinden door samenwerking en het delen van het eten.

Conclusie

Iedereen eet, dat is iets wat we met zijn allen gemeen hebben. In een anarchistische samenleving zal het normaal worden dat we ook de ervaring van het eten met elkaar delen. De verschillende voordelen van het eten met groepen liggen voor de hand. Zelfs nu, gebukt gaande onder het kapitalisme, is het een mogelijke verbetering. Het zou ons tijd, energie, en geld schelen. Wie heeft niet opgemerkt dat kleine potjes groenten in verhouding duurder zijn dan grote potten, om nog maar niet te beginnen over de nog lagere kosten van bulk.[5] In de kraakbeweging is er al een sterke traditie van groepseten. Veel krakers organiseren voku's, waar mensen eten kunnen halen waar meestal alleen een vrijwillige donatie voor wordt gevraagd. Ongetwijfeld is het moeilijk om met een straat samen te komen en zoiets als dit op poten te zetten. Als het lukt zijn de voordelen eindeloos, aangezien tijdens het gezamenlijk eten ook gezamenlijk kan worden gedroomd over betere toekomsten. Ⓐ

Noten

1 Als woordspeling bedoeld.

2 En veel gewassen kunnen zonder ons niet meer groeien: maïs, avocado's, enzovoorts. Maar landbouw is een onderwerp voor een toekomstig artikel.

3 Een term binnen de *disability justice movement* die gebruikt wordt als metafoor van fysieke en mentale energie. Iemand heeft bijvoorbeeld tien spoons per dag om te verdelen, en als die op zijn, kan de persoon vrijwel niets meer doen. Als die lepels al op gaan aan aankleden, douchen, en werk (mits mogelijk) dan zijn er geen lepels meer over om te koken. Voor een geschiedenis van de term, zie butyoudontlooksick.com/articles/written-by-christine/the-spoon-theory/

4 In de zin van het Engelse *justice* zoals dit vaker wordt gebruikt, in dit geval zouden we dus kunnen zeggen: *food justice*.

5 Een doosje AH pandanrijst van 400 gram is € 1,55, een zak van 4,5 kilo zou dus € 17,44 moeten kosten maar kost in werkelijkheid € 8,95. Een pot AH bruine bonen van 360 gram is € 0,85, een pot van 680 gram is € 1,05. Dit soort absurde prijsverschillen vind je overal op de kapitalistische markt. Nu zijn gedroogde bonen en rijst op zich nog best lang houdbaar, maar daar zit een limiet en ook een risico aan. Wanneer je denkt tien euro uit te sparen en vervolgens een muis twintig euro aan rijst opeet, ben je tien euro kwijt. Je kunt dan ook gerust spreken van een alleenstaandebelasting. (Prijzen opgezocht op website AH op 25-05-2024).

Soundtrack voor de revolutie

Interview met Jos Houtveen

Tekst Christiaan Verweij

In deze aflevering van soundtrack voor de revolutie is Jos Houtveen aan het woord. Hij is 59 jaar en gelukkig getrouwd met Gerard. Hij begon als leerkracht en is achttien jaar geleden verdergegaan als directeur, en heeft sinds die tijd op verschillende scholen gewerkt. Veel lezers van de *Buiten de Orde* kennen hem waarschijnlijk als bassist van bands als Lärm en Seein' Red.

Muziek heeft altijd een belangrijke rol in jouw leven gespeeld. Hoe heeft dit zich ontwikkeld?
Toen ik zestien was leerde ik de broers Paul en Olav kennen. Dit was in een tijd dat de DIY-beweging opkwam. In Rotterdam had je bijvoorbeeld het Red Rock Collective van de bands de Sovjets, de Rondos, de Rode Wig en de Tändstickorshocks. Voor ons dichter bij huis in Utrecht had je Rock Against Records. Zij brachten muziek uit van bands als Lullabies, the Nixe, Noxious en the Bizon Kids. In onze punkjaren zijn we daar heel veel geweest en is het vuur aangewakkerd om ook zelf muziek te gaan maken. We zijn toen aan de slag gegaan met een toenmalige vriend van mij, Alex uit Achterveld. Hij had net een basversterker gekocht en Paul een klein gitaarversterkertje. Olav had nog geen drumstel, maar kon wel geluid produceren met hamers en stokken. Voor mij bleef de zang over. Dit bandje kreeg de naam the Sextons. We hebben slechts één optreden op onze naam staan en helaas zijn enkel vier nummers op tape bewaard gebleven. Een demotape met zo'n twintig nummers is zoekgeraakt. De band heeft ook maar kort bestaan, omdat de bassist op het laatst meer interesse had in drugs dan muziek. Met andere mensen zijn we the Disturbers begonnen. Deze band heeft ook maar een aantal maanden bestaan. Toen begonnen we met Total Chaoz en Olav, Paul en ik begonnen het tapelabel Er Is Hoop. In bladen als *Sounds* en *New Musical Express* plaatsten we advertenties van de tapes die we uitbrachten en zo raakten we steeds meer bekend. Op die manier kwamen we steeds meer in contact met buitenlandse bands. Na ongeveer een jaar stopten we met Total Chaoz en begonnen we met Lärm. Het netwerk dat we hadden opgebouwd hielp ons om verder te komen met deze band. Paul was toen heel actief met *tape traden* en had daardoor heel veel contacten. We traden steeds vaker op in allerlei kraakpanden en al snel hadden we zoiets van, dit moeten wij ook gaan doen. Toen is er een pand in Amersfoort gekraakt en zijn we het Kippenhok begonnen, waar we concerten organiseerden. Na de legalisering is dit de Kelder geworden. Later is dit weer verhuisd en nu heet het de Fluor. Het Kippenhok was een prachtige tijd en vormend voor onze jeugd. Geld hadden we niet. We konden per maand hooguit een of twee platen kopen. Wij zorgden ervoor dat we allemaal wat anders kochten, zodat we van elkaar konden kopiëren. Tja, als ik mijn jeugd over zou moeten doen, dan zou ik het precies weer zo doen.

Je bent dus niet jaloers op de nieuwe generatie?
Nee, zeker niet. De huidige generatie gaat een ontzettend onzekere tijd tegemoet. Afgelopen weekend kwam ik in de trein op weg naar Londen in gesprek met een wat oudere dame. Ze was een gepensioneerde violiste van het Nederlands Philharmonisch Orkest. Met haar orkest had ze onder andere in Japan opgetreden. Toen ik vertelde dat ik daar met een punkband getourd heb, moest ze wel lachen. Ook kwam de Tweede Wereldoorlog ter sprake. Zij heeft, net als mijn ouders, de oorlog meegemaakt en uiteraard de wederopbouw. Volgens haar zijn wij opgegroeid in de schatkamer van het leven. Ze heeft leren waarderen wat er is. Tijdens haar jeugd zag de toekomst er redelijk stabiel uit. Dit in tegenstelling tot het huidige wereldwijde politieke klimaat. Dat is echt beangstigend. Zo heb je bijvoorbeeld de klimaatontkenning en de opkomst van extreemrechts. Dit merk ik ook in mijn werk en in mijn vriendenkring. Van een aantal mensen begrijp ik hun politieke keuzes niet. En ze kunnen mij ook niet duidelijk maken waarom ze die keuzes maken. In mijn ogen worden we door angst en onzekerheid geleefd. En ik maak me hier steeds meer zorgen om. Ik word bijna zestig en mijn oude dag is ook niet zeker. Ik mag natuurlijk van geluk spreken. Ik woon in een mooi huis en heb het prima voor elkaar. Kinderen heb ik niet, dus daar hoef ik me gelukkig geen zorgen over te maken. Ik ben het onderwijs ingegaan om mijn denkbeelden over te dragen aan nieuwe generaties. Het is een poging de wereld wat mooier te maken. In al die jaren heb ik honderden kinderen voorbij zien komen. Op die manier heb ik misschien nog wel meer invloed gehad dan een ouder van twee of drie kinderen. Regelmatig kom ik oud-leerlingen tegen. En zo af en toe krijg ik te horen dat ik een belangrijk persoon geweest ben in iemands leven. Zo krijg ik herhaaldelijk de opmerking dat iemand ben die eindelijk echt kan luisteren en de leerlingen serieus neemt.

Hoe combineer je het leven van een punker met die van een directeur van een basisschool?
In alle oprechtheid kan ik zeggen dat ik tijdens mijn werk geen ander persoon ben dan dat ik privé ben. Uiteraard ben ik me ervan bewust dat je je aan een aantal zaken moet houden als directeur van een school. Maar dat kan ik prima combineren met bijvoorbeeld mijn muzieklabel Auto Reverse, waarmee ik maatschappijkritische muziek uitbreng. Van onder andere bands als Dead Loyalty, Under Attack, Nuclear Cult en Burning Kross. Daarnaast ben ik openlijk homoseksueel en dat zegt ook wel wat over de school waar ik werkzaam ben. Het is namelijk geen issue. Als ik gesprekken heb met ouders die hun kind bij ons willen aanmelden, vertel ik altijd over onze visie. We willen heel graag kinderen helpen te worden wie ze willen zijn. Ook leg ik altijd uit dat er verschillen kunnen zijn en dat dit oké is. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn. We trekken uiteraard wel de grens wanneer dit negatief uitpakt voor anderen. Ik vertel dan ook altijd dat er in mijn ogen een aantal dingen is waar je nooit op afgerekend mag worden. Dat zijn dingen waar je geen keuze in hebt. Zo kies je niet voor je huidskleur, niet voor waar je geboren bent, niet voor je lichaam en niet voor je geaardheid. Met een duidelijke politieke ideologie of een geloofsovertuiging, zie ik dit anders. Daar kan je voor kiezen. Zo kan je er ook voor kiezen om een hufter te zijn. Wat ik hier eigenlijk mee wil zeggen, is dat je anderen nooit mag afrekenen op dingen waar ze geen keuze in hebben. En ja, we zijn een katholieke school, maar dan wel eentje in het midden van het land. Dat is toch wat anders dan een katholieke school in het zuiden van Nederland, waar iedereen elkaar in de gaten houdt of ze wel vaak genoeg naar de kerk gaan. Op mijn school is denk ik zo'n vijf procent

Foto @wilde_concerts

van de leerkrachten praktiserend katholiek. Hetzelfde geldt voor de gezinnen waar onze leerlingen in opgroeien. We hebben ook wel eens de discussie gevoerd of we ons als stichting en school nog wel katholiek moeten noemen. Voorlopig houden we het zo.

Seein' Red staat bekend als een communistische band. Hoe kijken jullie tegen anarchisme aan?
Nou, ik denk dat ik het minst communistisch van de band ben. Zelf zeg ik altijd dat anarchisme de meest pure vorm van communisme en directe democratie is. Maar ik wil mezelf geen etiket opplakken. Ik ben gewoon Jos. Wel blijf ik het interessant vinden om met mensen in gesprek te gaan die een hele andere mening of overtuiging hebben. Uiteraard trek ik daar wel mijn grenzen in. Met neonazi's ga ik bijvoorbeeld niet in gesprek. Al helemaal niet als ze wat ouder zijn. Dan zijn ze inmiddels zo overtuigd van hun foute denkbeelden. Met mijn twee neefjes ben ik wel in gesprek gegaan toen zij op Forum voor Democratie (FvD) hadden gestemd. Ik was daar namelijk behoorlijk van geschrokken. Mijn uitleg was dan ook dat ze op een partij gestemd hadden die mij en mijn man niet in hun buurt willen hebben. Ze hadden dan wel om andere redenen op FvD gestemd, maar ik vind het belangrijk om te benadrukken dat dat deze denkbeelden ook bij de partij horen.

Is de bandnaam van Seein' Red vernoemd naar een nummer van Minor Threat?
Nee, het is vernoemd naar een Amerikaanse film over de communistenjacht. De film heet ook *Seeing Red*. En het betekent natuurlijk dat je boos bent. Het is het moment dat de stier de rode lap ziet. We hebben er bewust voor gekozen om geen 'g' in de naam te hebben, maar een mooie driehoekskomma. Ik snap wel dat mensen de associatie maken met Minor Threat. We zijn van dezelfde generatie en ten tijde van Lärm stonden we ook duidelijk sympathiek tegenover de *straight edge*-beweging. Op een gegeven moment had ik dat voor mijn gevoel niet meer nodig. Ik drink af en toe wel eens een borreltje, maar ik heb nooit de neiging om dronken te worden. Beheersen kan ik me probleemloos. Vanaf mijn achttiende eet ik geen vlees en vis meer. Paul en Olav zijn in principe nog altijd straight edge, drinken en roken hebben ze nooit gedaan. Maar je zult geen X meer op hun hand zien. Binnenkort vindt de boekpresentatie van *We Could Not Do Any Better* plaats. Het gaat over straight edge in Europa. Het is een ontzettend dik boek geworden en ik begreep dat er alleen al zo'n honderd pagina's aan Lärm worden besteed.

Hoe staat het met jouw boek?
Tja, goede vraag. Op dit moment ligt dat stil. Mijn partner wordt over tweeënhalf jaar 67 en ik hoop dan met vervroegd pensioen te gaan. Naast dat we dan meer tijd samen door willen brengen, wil ik andere dingen oppakken, waaronder het schrijven van mijn boek. Ik heb talloze mensen geïnterviewd. Alle research heb ik gedaan. Ik hoef het alleen nog maar uit te werken, een bijzonder tijdrovende klus. En weet je, als ik iets doe, wil ik het ook goed doen. Ik wil geen halfbakken boek afleveren. Een mooi en leuk karwei dus, voor als ik met pensioen ben. Met het boek, wat de titel gaat krijgen *Punk in de provincie, pogoën op klompen*, wil ik graag laten zien dat er buiten de hoofdstad ook heel veel leuks gebeurd is. Er valt over zoveel bands en belangrijke kraakpanden te schrijven. Of over bladen die gemaakt zijn en mensen die actief zijn geweest en veel hebben betekend voor de muziekscene.

De laatste jaren is Nederlandstalige protestmuziek weer in opkomst. Vooral punk. Heb je daar wat mee?
Toevallig had ik het hier laatst nog over met Marcel, een vriend van mij. Hij runde vroeger Coalition Records. We waren het er al snel over eens dat er anno 2024 heel veel leuke dingen gebeuren op het gebied van punk, maar dat het lang niet meer zo politiek is. Het protest is er grotendeels vanaf. Het is meer een soort van cultuur of concept geworden. Soms heb je er leuke bands tussen zitten, zoals Stresssysteem uit Groningen, met de zangeres van het vroegere Makiladoras. En Seein' Red uiteraard. Binnenkort wil ik een lp uitbrengen met vier Nederlandse protestbands. Hiervoor heb ik Oust gevraagd, Azijnpissers, wij zullen met Seein' Red een bijdrage leveren en ik ben nog op zoek naar een geschikte vierde band. Hang Youth zal ik zeker niet vragen. Met hun manier van doen heb ik wel problemen. Boekingsbureaus die behoorlijk wat aan hun verdienen, de veel te hoge entrees voor hun shows, voor mij is het meer *lifestyle* anarchisme. Een aantal mensen noemt ons ook een *sellout* omdat we met Lärm

SEEIN▽RED

het voorprogramma van Napalm Death hebben verzorgd in Tivoli in Utrecht. Nou, we hebben geen cent voor dit optreden gekregen, het was een vriendendienst. Het was wel wat om voor zo'n duizend man publiek te spelen. En als er maar twee of drie onder de indruk waren van onze politieke boodschap dan hebben we weer wat bereikt.

Op wat voor manier speelt verzet een rol in jouw leven?
Ik ben voorzitter van de stichting Keiroze. Wij komen op voor de rechten van de LHBTQ-gemeenschap in Amersfoort. Daarnaast ben ik in deze stad ook lid van de Regenbooggemeente. Wij proberen onze gemeente scherp te houden en ervoor te zorgen dat ze zich aan hun woord houden. Je als LHBTQ'er veilig voelen is bijvoorbeeld een actueel onderwerp. Hier houden zich vooral jongeren mee bezig. En het is wel leuk om te zien hoe ze dat doen. Toen ik een jaar of zestien was ageerde ik ook op die manier. Nu ben ik voor de generatie jongeren een oude lul. Daarnaast verzet ik me uiteraard tegen het opkomend racisme. En zet ik me steeds meer in voor Palestijnen nu het conflict tussen Israël en Gaza speelt. Tot vrij recentelijk heb ik altijd gedacht dat je niet tussen goed en slecht kan kiezen. Nu denk ik hier anders over. Wat er nu gebeurt is niet te rechtvaardigen. Ik ben zeker niet voor Hamas, maar wel voor het Palestijnse volk. Toen Oekraine binnengevallen werd door Rusland kwam er van alle kanten steun. Ook op de school waar ik werkzaam ben. Toen in oktober vorig jaar het conflict tussen Israël en Gaza losbarstte, bracht ik naar voren dat het Palestijnse volk onze steun hard nodig heeft. Ondanks dat ik aangaf dat ik niets tegen het Joodse volk heb en geen partij wil kiezen, is dit voor veel mensen een te moeilijk onderwerp. Ik merk wel dat ik steeds meer de kant van de Palestijnen kies. Zo ga ik af en toe wel eens naar een demonstratie en steun ik mensen of organisaties die zich inzetten voor de vluchtelingen in de Gazastrook. Want wat nu gebeurt kan echt niet. Zionisme is voor mij de Joodse vorm van fascisme. Ik weet dat ik door deze uitspraak vrienden en kennissen ga verliezen. Hoe dan ook blijf ik uitdragen dat ik niets tegen Joodse mensen heb. Maar Netanyahu is en blijft een fascist. Punt. En met hem zijn hele regering. Of iemand nu een Joodse achtergrond heeft of een Afrikaanse of Europese, dat maakt mij niet uit. Een fascist is een fascist. Daar moet je tegen in verzet gaan. Mijn vader heeft tijdens de Tweede Wereldoorlog in Kamp Amersfoort gezeten. Ik heb geen idee of ik ook het lef zou hebben om in het verzet te gaan tijdens een oorlog. Gevoelsmatig denk ik van wel, maar of ik in staat zou zijn om iemand te vermoorden betwijfel ik ten zeerste. Misschien een rare vergelijking, maar dit is ook een van de reden dat ik geen vlees eet. Ik zou nooit een dier kunnen doden. En dat iemand vlees koopt in de winkel vind ik onbegrijpelijk. Misschien zou ik er meer begrip voor hebben als mensen zelf op hun prooi jagen en het eigenhandig slachten.

Fascisme komt weer op in Nederland, wat zou je de anarchistische beweging willen adviseren?
Wat we vooral niet moeten doen, is mensen die rechts hebben gestemd wegzetten als domme mensen. Wel moeten we zien te achterhalen waarom iemand zo gestemd heeft. Veel mensen zijn de weg kwijt en laten zich verleiden door wat anderen vinden. De Covid-periode is hier debet aan geweest. Met al het *fake news* moet je zelf op zoek gaan naar de waarheid. En de huidige generatie is compleet van God los. Door zaken als de avondklok was de Covid-periode een vreselijke tijd voor ze en hebben ze wat gemist in hun jeugd. Maar we moeten elkaar weer zien te vinden. Nu is er helaas sprake van steeds meer polarisatie. De extremen komen nooit bij elkaar. Maar binnen de grote middengroep zijn er nog genoeg mensen die wel voor rede vatbaar zijn. Daar moeten we op inzetten. En als er dingen zijn die echt niet door de beugel kunnen, moet je natuurlijk in actie komen. Voor de rest is het vooral zoeken naar de raakvlakken. Als je kijkt naar de linkse beweging in Nederland dan heb je het over een brede groep mensen en organisaties. In 1933 was links in Duitsland ook totaal versplinterd. Ze waren elkaar alleen maar aan het bevechten. Hitler en consorten hebben hier dankbaar gebruik van gemaakt. Eigenlijk precies wat er nu ook weer gebeurt. Ik kan er met mijn hoofd niet bij. Altijd ben ik bang geweest voor het moment dat er sprake is van een generatie mensen die de Tweede Wereldoorlog nog maar enkel uit de geschiedenisboeken kent. Met mijn ouders heb ik het hier vroeger nog over gehad. Ooggetuigen hebben we bijna niet meer. Het wordt nu steeds makkelijker om verhalen in twijfel te trekken. In oktober afgelopen jaar waren we in Berlijn. We hebben onder andere Sachsenhausen bezocht. Wat een geschiedenis! En het enge is dat het zomaar weer kan gebeuren, gezien de huidige ontwikkelingen en het opkomend fascisme. Blijkbaar zit de mens zo in elkaar. Helaas heb ik het antwoord hier niet op.

Wat er ook gebeurt, blijf trouw aan je idealen: niet met alle winden meewaaien, maar blijven vasthouden aan je idealen.

Welke muzikale bijdrage wil je toevoegen aan de soundtrack voor de revolutie?
Ik kan gelijk twee nummers bedenken. Allereerst de Rondos met 'Which side will you be on'. En de Redskins met 'Keep on keeping on'. Dus wat er ook gebeurt, je moet trouw blijven aan je idealen: niet met alle winden meewaaien, maar als een kompas aan je idealen blijven vasthouden. En dan wil ik ook nog wel 'Waar sta jij' van Seein' Red toevoegen. Shit, terwijl ik dit vertel schieten er ineens heel veel nummers door mijn hoofd. Hoe lang mag de soundtrack duren? Ⓐ

Graai uit de kast

Tekst Christiaan Verweij

Eind jaren tachtig kwam er een brute golf van spannende muziek uit Engeland overgewaaid. Het was de opkomst van grindcore: een combinatie van (hardcore)punk en metal. De kunst was om in zo'n kort mogelijke tijd de max aan herrie te maken. Albums van bands als Generic, Elektro Hippies, Mortal Terror, Napalm Death, Sore Throat en Extreme Noise Terror bestelde ik bij iemand in Dordrecht. Hoe zijn postorderbedrijfje heette weet ik niet meer, maar ik kan me wel herinneren dat de persoon erachter heel kritisch was. Zo bekritiseerde hij Napalm Death vanwege de hoge entrees voor hun concerten. Hij vond ze te commercieel. En dat al in de jaren tachtig, toen ze net hun eerste lp *Scum* hadden uitgebracht. Ik was een jaar of veertien toen ik er voor het eerst lp's en singles scoorde. Zo kocht ik hier ook de legendarische single 'Nothing Is Hard in This World if You Dare to Scale the Heights' van Lärm.

Toen ik vijftien jaar was begon ik onder het pseudoniem Pneumatic Slaughter een *fanzine* en bracht ik verzamelcassettes uit onder de naam Slaughter Terror. Wereldwijd heb ik hier honderden van verkocht. En het hoesje van mijn eerste verzamelcassette is ontworpen door de persoon van het postorderbedrijf. Zonder hierom gevraagd te hebben, had hij mij het ontwerp opgestuurd. Het was in de tijd van het DIY, maar ook het elkaar helpen zonder daar geld voor te vragen. Dat was uit den boze. *Money stinks*, was het credo. En de meeste bands hadden ook radicale boodschappen te verkondigen. Kapitalisme moest het ontgelden, het systeem moest om, Thatcher en Reagan waren duivelse figuren en de bio-industrie een hel. En of ze het ook echt meenden wat ze zongen, daar hoefde je niet aan te twijfelen: de muziek was zo intens en agressief opgenomen dat dit wel duidelijk was.

Ik heb goede herinneringen aan die tijd. Spotify en YouTube bestonden nog niet en je moest het maar doen met de tips van muziekvrienden verspreid over het land. Of je kocht gewoon wat op de gok omdat de naam je wel aanstond. En de prijzen werden bewust laag gehouden. Ondanks dat ik heel weinig geld had te besteden, kon ik in die tijd toch aardig wat pareltjes aanschaffen op mijn muzikale zoektocht. Hier zitten heel veel geschikte liedjes tussen voor de soundtrack voor de revolutie.

Mijn pseudoniem, Pneumatic Slaughter, had ik ontleend aan het nummer 'Murder' van Extreme Noise Terror. Ⓐ

Murder

450 millions animals are murdered
in Britain every year
To be shoved down your throat
and shat out of your arse

Murdaaaargh

450 millions animals are murdered
in Britain every year
To be shoved down your throat and
shat out of your arse
Animals to be killed for pleasure
Murdered at the consumers leisure
Slaughtered for meat in their fucking abattoirs

Murdaaaargh

Pneumatic bolt shot deep in the head
Splittering bones and gushing blood
Yet you still support this insane slaughter
Brainwashing adverts on TV
Cover up the reality
and never shown the pain and torture

– Extreme Noise Terror

DE OPMARS VAN MORELE AFGUNST

Over hypocrisie, drogredenen, schuldgevoel en wat eraan te doen

Tekst Hector Reban

Op rechts worden veganisten of actievoerders die voor een hoger belang opkomen doorgaans voor 'deugers' en hypocrieten uitgemaakt. Het lijkt hier meer om psychologie te gaan – bijvoorbeeld morele afgunst – dan om inzichten uit een rationeel debat. Heeft het zin om tegenargumenten in stelling te brengen en die psychologie te deconstrueren? Of moet radicaal-links ook gewoon retorisch worden en leren te nemen?

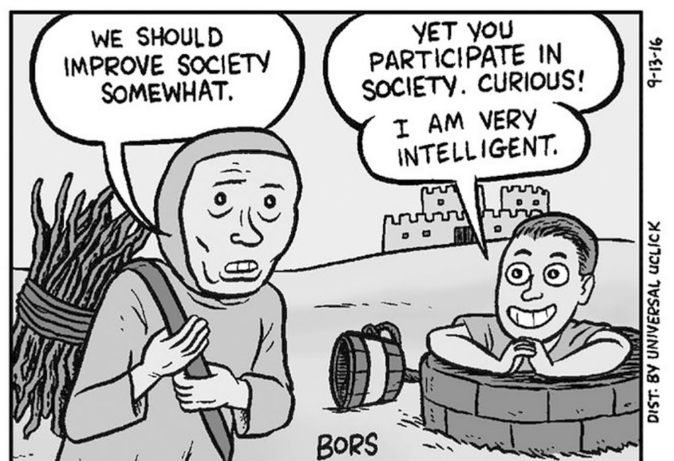
Dat zou wel wat dieperliggende zaken onbelicht laten. Gedrag wordt mede aangemoedigd door de structurele, institutionele setting waarbinnen mensen functioneren. Dezelfde machine die collectieve problemen veroorzaakt – van milieuvernietiging tot democratische tekorten – creëert ook dergelijke gedragsmatige verdedigingsmechanismen tegen verandering. Laten we altijd goed in de gaten blijven houden dat een ander politiek systeem met meer besluitvormingsrechten voor de burger ook ander gedrag kan initiëren.

Meningen en machteloosheid

Iedereen kent deze uit het Engelse taalgebied overgenomen uitdrukking wel: 'Meningen zijn als konten; iedereen heeft er één.' In het tijdperk van sociale media barst het inderdaad volop van de meningen, maar aan deugdelijke redeneringen is dan weer een schrijnend gebrek. Des te minder politieke invloed de burgers hebben, des te ongenuanceerder de stroom meningen lijkt te zijn die de virtuele ruimte ingeblazen wordt.

Volgens antropoloog David Graeber is dat het democratische tekort van de laatkapitalistische maatschappij. Mensen met macht hebben niet zoveel aan een mening, die handelen, doen aan besluitvorming, voeren 'beleid'. Ook Hannah Arendt filosofeert dat vrijheid equivalent is aan politiek handelen. Duidelijker kun je onze aristocratie niet typeren. Sommigen zijn vrij en handelen, anderen hebben slechts een mening.

Iedereen kan dus maar wat raak brallen, maar haast niemand kan redeneren – laat staan met een steekhoudend argument meedoen aan een redelijk en collectief te nemen besluit. Het is gewoonweg niet voorradig in ons politieke model en de burger wordt er dus ook niet op getraind. Nu de virtuele kanalen voor losse flodders wel wagenwijd open staan, staan populisten en demagogen bij de sporadische electorale momenten klaar het ressentiment van de machtelozen op te vangen.

Er bestaan natuurlijk mensen die wel een gefundeerde politieke mening hebben. Vaak is dat er eentje die ook een beroep doet op politiek handelen en opteert voor collectieve besluitvorming in plaats van hard en vals

schreeuwen in de vage hoop dat een sterke man jouw mening zal oppikken. Dat zijn dan vaak ideeën die ook een 'hoger' gezamenlijk doel nastreven en daarvoor een beroep doen op redelijkheid en collectiviteit. Aanpak van milieuvervuiling, dierenleed en snelle klimaatveranderingen zijn natuurlijk bekende voorbeelden.

De 'reaguurder' heeft genoeg retorische trucs tot zijn beschikking om dat soort ideeën aan te vallen. Voor een collectief belang opkomen kan eenvoudig worden weggezet als 'willen deugen'. We zijn allemaal zondige en diep egoïstische wezens, dus als jij je voordoet als iemand met een doel dat je eigen kleinburgerlijke belang overstijgt, dan ben je direct verdacht en moet je wel een oplichter zijn.

> Die politiek passieve houding is precies wat in een neoliberale samenleving van een mens wordt gevraagd

Na deze valse aannamen komen de stereotyperingen die stelselmatig het standpunt van de ander verkeerd representeren: Jullie vinden dat jullie deugen; jullie zeggen dat wij niet meer mogen vliegen, maar jullie vliegen zelf wel; jullie zeggen dat we allemaal veganist moeten worden, maar jullie dragen zelf leren schoenen, enzovoort. Uiteindelijk komen deze drogredeneringen allemaal op hetzelfde neer: de deugers zijn hypocrieten. Als jij beleid wenst om vervuiling door vliegbewegingen te beperken, is dat om regels voor anderen te stellen, maar natuurlijk ook om uitzonderingen voor jezelf te maken. De reaguurder die zijn eigen cynisme projecteert op de ander, is heilig van zijn waanidee overtuigd.

Persoonlijke betrouwbaarheid aanvallen mist dus volledig het inhoudelijke punt dat wordt gemaakt. Mij lijkt eigenlijk dat moeten meedoen aan iets dat nood (of gewetensnood) veroorzaakt, juist een motivatie kan zijn verandering te willen. Je kunt tegen de fabrieksarbeider die het nu eenmaal moest doen met de krimpende ruimte die het systeem hem bood en daardoor vermalen wordt, zeggen: 'Je bent tegen kapitalisme, maar werkt zelf wel in een kapitalistisch bedrijf.' Maar hoe vreemd klinkt dat eigenlijk? Toch is dat precies het type non-argument dat steeds in stelling wordt gebracht.

Het echte argument is bijvoorbeeld dat op collectief niveau een middel gevonden moet worden om het aantal vliegbewegingen – én de verdeling daarvan over de behoeftigen – in overeenstemming te brengen met de draagkracht van het milieu. Natuurlijk is de deuger in werkelijkheid bereid gezamenlijk tot oplossingen te komen die ook het eigen gedrag beperken en is men ook bereid zelf iets op te geven voor een collectief doel.

Morele afgunst

Gek genoeg wordt 'deugend links' dus vaak verweten dat zij eigenlijk rechts zijn, omdat zij zichzelf ook zouden laven aan ondeugdelijk gedrag. Als je gewoon volkomen pretentieloos en cynisch je zakken vult, is dat prima. Je kunt als Trump zelfs ongegeneerd oplichten en bedriegen, het wordt hem door zijn volgers niet kwalijk genomen. Maar wees niet al te mondig als je een 'hypocriete deuger' bent, want dan hanteert men de zeis van de grote gelijkmaker om je kop boven het maaiveld af te hakken.

De machteloosheid die Graeber bespeurt, doet vanuit het perspectief van de status quo heel effectief zijn destructieve werk. In het cynische universum van het ongefundeerde gebral regeert zogenaamd de 'linkse kerk', ondanks dat links in Nederland nooit echt vaste voet aan de grond heeft gekregen. Links wordt voorgesteld als de macht, want wie niet hulpeloos, klein en cynisch is, moet wel onderdeel zijn van de kliek die pure macht kan uitoefenen. De werkelijke macht, die uiteraard in ons hyperkapitalistische landje op rechts zit, doet daarmee goede zaken en ook *wannabe's* en zichzelf miskend voelende genieën zoals Thierry Baudet, kunnen op dat sentiment een prima verdienmodel bouwen.

Anderen deugers noemen legt wel iets heel interessants bloot en, als je het goed beschouwt, eigenlijk ook iets hoopvols. Kennelijk vindt men het eigen gedrag niet deugen, gezien het feit dat men zo sterk in de verdediging schiet tegen een aanklacht die niet eens door anderen gegeven wordt. Elke vegetariër of veganist die aan een familiediner zit, weet wat ik bedoel. Kennelijk wordt een moreel onbehagen getriggerd. Er schuurt iets, wat eigenlijk ook een goed teken is, want het legt bloot dat ergens nog een functionerend geweten aanwezig is. De mens is een psychologisch dier. Introspectie is vaak heel lastig en eenmaal opborrelende innerlijke tegenstrijdigheden zijn moeilijk op te lossen. Gevoelens van moreel onbehagen en het schuldgevoel dat daaruit volgt, kunnen daardoor ook omslaan in morele afgunst naar de ander en vanuit die grond tot een harde reactie leiden. Het kan bij een existentiële dreiging van je gemoedstoestand vluchten of vechten zijn. Ontkennen is zo'n reactie. Of in de aanval gaan.

> Gevoelens van moreel onbehagen en het schuldgevoel dat daaruit volgt, kunnen ook omslaan in morele afgunst naar de ander

Schuldgevoel kan bijvoorbeeld weggenomen worden door de ander, de brenger van het slechte nieuws, te ondermijnen. Dat kan efficiënt door die persoon hypocriet te noemen om daarmee zijn geloofwaardigheid onderuit te halen. Zo worden twee vliegen in één klap geslagen. Je verklaart de ander onbetrouwbaar, haalt die persoon daarmee op de morele ladder omlaag en in één ruk door bestempel je jezelf als een consistent en dus betrouwbaar persoon. Weliswaar een consistente 'niet-deuger', maar in ieder geval niet iemand die van zijn geloof afvalt. Daarmee stijg jij op die ladder.

Die consistentie maakt de niet-deuger dus eigenlijk moreel superieur aan de hypocriet met zijn inconsistente gedrag. De gedachtegang moet zoiets zijn als: 'De deugers

vinden van zichzelf dat ze deugen, maar eigenlijk deugen wij en zij niet.' Rond dit mechanisme heeft zich zelfs een heuse methode ontwikkeld. Men zoekt naar iets dat als inconsistent kan worden geframed, betrapt daarmee de deuger, maakt die zo verdacht, pleegt karaktermoord en bereikt zelf absolutie. Dat is het verdienmodel van GeenStijl en al die andere rechts-populistische kanalen in een notendop. De bevrediging is waarschijnlijk groot, minstens net zo groot als het onbehagen dat bij zichzelf wordt weggenomen.

Maar ook... marktdenken

Politiek gezien is dit gedrag diep pessimistisch en oerconservatief. Men heeft geen geloof in verandering, in de creativiteit van de mens die politiek handelt of in het idee dat gedrag mede wordt bepaald door structuren en dat de mens mogelijkheden heeft (of zou moeten hebben) die te remodelleren. Die politiek passieve houding is precies wat in een neoliberale samenleving van een mens wordt gevraagd.

Het raamwerk voor beoordeling en reactie in een economie die volgens kapitalistische dogma's is georganiseerd, is de vrije individuele keuze. Mensen zijn jarenlang opgevoed als *homo economicus*, een individu dat op de markt via de wetten van vraag en aanbod alleen zijn eigen nut maximaliseert. Zelfs de politieke arena, waarin eigenlijk collectieve behoeften zouden moeten worden gearticuleerd en geadresseerd, raakt uiteindelijk vermarkt. De homo economicus, die geacht wordt passief te blijven in die arena, heeft daar alleen nog zijn machteloosheid en zijn mening. Hij vat systeemkritiek, die de nadruk legt op een structuur die bepaalde minder morele handelingen faciliteert, ook individueel en dus persoonlijk op. Vervolgens ontrolt zich het mechanisme van morele afgunst.

Een ander probleem van het marktdenken is dat de mensen die prettig functioneren in dit bestel en wel politiek kunnen handelen, ook oplossingen aanbieden via de markt, met name via financiële prikkels. Maar juist dat wekt zo veel weerstand op. Zodra je de politiek passieve consument in zijn portemonnee raakt, ziet hij zijn enige macht – zijn koopkracht – onder vuur. En natuurlijk dat vanwege die deugers, ook al hebben veel deugers, in ieder geval de slimsten onder hen, nooit om die marktconforme oplossingen gevraagd.

Het is ook onrechtvaardig naar de minder draagkrachtigen, die bijvoorbeeld afhankelijk zijn van de kiloknallers. Schaarste verdelen via de markt gaat altijd ten koste van degenen met de minste financiële slagkracht. Daarom staan in ons marktmodel ook geen rijen voor de winkels, zoals vroeger in Oost-Europa voorkwam. Daar was weinig, maar iedereen kon het aanwezige met behulp van prijssubsidies betalen. Verdeling liep via het principe wie het eerste komt, het eerste maalt – zolang de voorraad strekte. In een prijsgedreven kapitalistische markt zijn degenen die het product toch niet kunnen betalen, allang vanuit de rij naar huis afgedropen. Vlees eten, een keer vliegen voor een welverdiende vakantie en al het andere waar een hogere prijs op wordt gezet, worden zo privileges voor rijken. Een methode van prijsprikkels zet dus de minst draagkrachtigen op tegen noodzakelijke transities.

Een derde probleem van marktdenken ligt in de schijnoplossing via de markt een 'betere' consumptiewijze aan te bieden, zonder slechte consumptie te ontregelen. Je kunt dieronvriendelijk consumeren, maar ook diervriendelijk. Er is 'efficiënt' geproduceerd vlees vanuit de bio-industrie, maar ook duur diervriendelijk scharrelvlees bij de groene slager. Dat betekent een nieuwe niche in de markt, waarbij *grosso modo* bedrijfsbelangen niet echt worden geschaad. De zaken gaan verder *as usual*. Er is in alle vrijheid van individuele consumptie voor elk wat wils en in het draaiboek van marktgelovigen betekenen meer mogelijkheden voor consumptie ook meer vrijheid. Het totale maatschappelijk nut is verder gemaximaliseerd, ook al is het dierenleed verre van geminimaliseerd.

Een collectief, direct democratisch lichaam is niet hetzelfde als een verzameling losse, individuele consumptiekeuzes op de markt

Wat is nodig?

Boosaardige non-argumenten die op de man spelen, kun je eigenlijk alleen maar zien voor wat ze zijn: destructief bedoelde onzin. Natuurlijk kunnen die eventueel met een scherpe pen bestreden worden. De columns van Peter Breedveld op Frontaal Naakt zijn wat dat betreft het neusje van de zalm en ook over de jacht van populistisch rechts op zogenaamde hypocrieten schreef hij een sterk stuk.

Maar gedrag en structuur zijn twee kanten van dezelfde medaille. Wat deugers eigenlijk betogen is dat er een systeem is dat bepaald gedrag bevoordeelt boven ander gedrag. Zij maken zelf individueel al een andere keuze, misschien ook als boodschap naar anderen, maar zij weten ook dat echte verandering alleen uit collectieve besluitvorming kan voortkomen – en niet door individueel anders te consumeren op de markt. Een harde systeembreuk is daarvoor nodig, want oplossingen voor neoliberale problemen zijn eenvoudigweg niet in een neoliberale manier van denken te vinden. Een landbouwtransitie kan bijvoorbeeld van onderaf opgebouwd worden. Maar we zien hoe ontzettend traag die verloopt als grote marktpartijen de belangrijkste zeggenschap blijven houden en hun beschermheren in de Kamer de boel eigenlijk doorlopend frustreren.

Een collectief, direct democratisch lichaam is niet hetzelfde als een verzameling losse, individuele consumptiekeuzes op de markt. Als consument maak je beperkte individuele keuzes op basis van gekleurde informatie (reclame) en je eigen individuele praktische mogelijkheden, met name financiële armslag. Dat doe je helemaal aan het einde van de rit, als alle belangrijke beslissingen in de hele productiecyclus al gemaakt zijn door grote private spelers op basis van het winstprincipe.

Volgens Graeber zijn burgers in ons model ook helemaal niet gewend aan dialoog. Ze hebben geen ervaring in politiek overleg, naar elkaar luisteren, onderzoek doen

David Graeber

naar elkaars standpunten, de ander en zijn positie leren kennen en gezamenlijk besluiten vormen. Pas in dialoog worden intellectuele en empathische capaciteiten wakker gemaakt. In het gesprek met een ander wordt de geest pas echt actief en aangesproken op al zijn mogelijkheden.

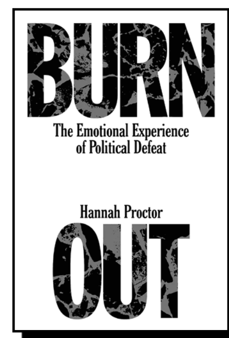
> ‘Als je mensen duidelijk maakt dat wat ze zeggen sowieso geen verschil maakt, dan zullen veel van hen waarschijnlijk heel onverantwoordelijke dingen gaan zeggen, wat alleen maar de indruk zal versterken dat het een slecht idee zou zijn om ze bij belangrijke beslissingen enige inspraak te geven. In zekere zin is dit extremisme op zichzelf een protest tegen het feit dat wat ze zeggen er niet toe doet, want als je dezelfde mensen in een proces of echt overleg betrekt, zullen ze zich volkomen anders gedragen.’
> – David Graeber

De burger als politieke actor kan handelen in collectief verband, waar ook samen met andere actoren andere belangen worden meegenomen en worden afgewogen tegen middelen die daarvoor beschikbaar kunnen worden gemaakt. Een serieuze democratie zou betekenen dat burgers toegang hebben tot het *poolen* van kapitaal, investeringsbeslissingen, productiewijze en verdeling ten behoeve van consumptie. De productiecyclus zou vooral naar coöperatieve vormen van besluitvorming moeten worden teruggebracht en naar de directe omgeving waarin mensen met elkaar hun problemen kunnen bespreken en oplossen. Kleinschaligheid en korte lijnen tussen productie en consumptie zijn sowieso noodzakelijk, dat wordt op heel wat niveaus buiten de bestuurskamers van *big business* gevoeld. Voor kwesties op hoger niveau moet op hoger niveau worden samengewerkt en besloten.

De vrijheid van politiek handelen moet worden teruggegrepen uit de krochten van aristocratische macht.

Directe actie gericht op structuurverandering moet bovenaan staan en dat vergt onder meer een ander podium en andere methoden dan die van de *culture wars*. De strijd moet misschien gewoon niet gevoerd worden op een speelveld waar populistisch cynisme in het voordeel is, bijvoorbeeld op de platformen van Elon Musk of Mark Zuckerberg. Andere, gezondere vormen van debat en overleg moeten gebruikt of nieuw ontworpen worden. In ieder geval moet de vrijheid van politiek handelen teruggegrepen worden uit de krochten van aristocratische macht. Dat komt uiteindelijk ook de redelijkheid van alle nu nog machteloze burgers ten goede. Ⓐ

SJAKOO'S BOEKENTIPS

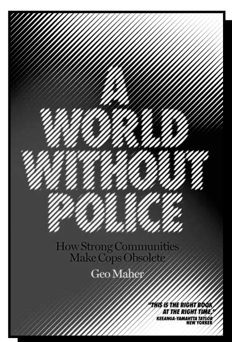
Onze harten gaan uit naar de mensen in Palestina en onze woede gaat uit naar de veroorzakers van dit leed, ook hier in Nederland. Veel is hier al over gepubliceerd en veel zal nog komen, naast dat mensen in actie komen. En over de actie gaat deze boekenrubriek. Niet specifiek over de acties en protesten voor een bevrijd Palestina die we nu bijvoorbeeld op de universiteiten zien, maar actie in zijn algemeenheid. Want ook al voelt het nu misschien alsof er een kleine revolutie is uitgebroken, verzet en protest gaat over de lange adem. Verzet en revolutie is geen sprint maar een lange marathon. Je hebt niet alleen de daadwerkelijke barricades nodig maar ook reflectie, discussie, het opbouwen van alternatieven en zorg voor elkaar.

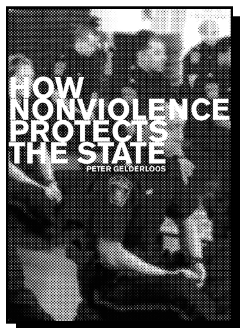
Deze boekrubriek is een aanzet voor het laatste. Het belicht een aantal klassiekers, die nog steeds te krijgen zijn, over waarom geweldadig verzet wel legitiem is en we een diversiteit aan tactieken kunnen gebruiken en nodig hebben. Aandacht is er voor de afschaffing van de politie als lakeien van de staat en de macht, waarom dit belangrijk is en wat we ervoor in de plaats kunnen zetten.

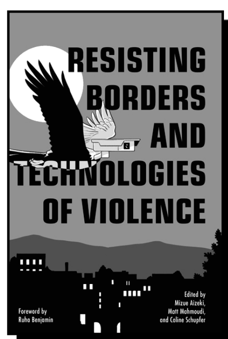
Ook aandacht voor onze mentale gezondheid, want de repressie kan mensen traumatiseren en doen afhaken. Zorg voor elkaar is dan van essentieel belang om deze lange marathon vol te houden.

Of zoals Cindy Milstein het in het voorwoord van haar nieuwe boek Constellations of Care verwoordt:

> 'We hebben, zoals altijd, het 'JA' van onze praktijken nodig: constellaties van zorg, waar elk van onze nog steeds kloppende harten samen, opstandig luider spreekt dan woorden, en onmiskenbare patronen vormt van verschillende kosmologieën, verschillende werelden, leven tegen hun doodsmachine. Dit gebeurt, zoals het altijd heeft gedaan en waarschijnlijk altijd zal doen, binnen een onvolmaakt universum, waar we geleid worden door miljarden punten van ons eigen zelfgegenereerde licht – al het verzet dat voor ons kwam en nu helder schijnt – zelfs als degenen die de heerschappij zoeken ernaar streven om onze helderheid te doven.'

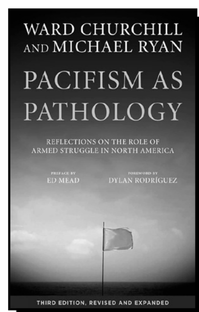

Hannah Proctor
BURNOUT
The Emotional Experience of Political Defeat

Hoe hoop te behouden te midden van wanhoop? In de strijd voor een betere wereld zijn tegenslagen onvermijdelijk. Een nederlaag kan soms overweldigend aanvoelen, maar moet toch worden doorstaan. Hoe blijven de mensen in de frontlinie dan doorgaan? Om die vraag te beantwoorden, gebruikt Hannah Proctor historische bronnen om erachter te komen hoe revolutionairen en activisten in het verleden de hoop vasthielden.

Burnout behandelt wanhopige voormalige *communards* verbannen naar een strafkolonie in de Stille Zuidzee; uitgeputte bolsjewieken herstellend in sanatoria in de nasleep van de Oktoberrevolutie; een ex-militant op de bank van de analist die dromen vertelt over verwoeste landschappen; Chinese boeren die zelfkritieksessies houden; een politieke organisator die advies zoekt bij een spirituele genezer; activisten van de burgerrechtenbeweging die vechten tegen vermoeidheid; en een groep feministen die een kamer met matrassen opvult om te schreeuwen over het patriarchaat. Proctor stapt af van zelfhulpverhalen en geïndividualiseerde therapiegesprekken en biedt een andere weg vooruit – ontkenning noch wanhoop. Haar overtuigende verkenning van de manieren waarop militanten zin hebben gegeven aan hun eigen burn-out laat zien dat het mogelijk is om te rouwen en te organiseren tegelijk, en om beide te doen zonder compromissen.

Verso Books, Engels
ISBN: 9781839766053, € 21,00, 272 pagina's

Ward Churchill en Michael Ryan; met een inleiding van Ed Mead en voorwoord van Dylan Rodríguez.

PACIFISM AS PATHOLOGY

Reflections on the Role of Armed Struggle in North America, Third Edition

Dit boek stelt de veelgeroemde overwinningen van de pacifistische beweging in vraag, Gandhi in India, antioorlogsactivisten in de jaren zestig, zelfs de burgerrechtenbeweging van Martin Luther King Jr., en suggereert dat hun succes eerder ondanks dan dankzij hun geweldloze tactieken tot stand kwam. Churchill onderzoekt ook de Holocaust en wijst erop dat de overweldigende reactie van de Joden geweldloos was, maar dat wanneer ze wel geweld gebruikten, ze erin slaagden de nazi-oorlogsmachine aanzienlijke schade toe te brengen en ontelbare levens te redden.

Pacifism as pathology werd oorspronkelijk geschreven in het midden van de jaren tachtig en kwam voort uit de frustratie van ervaren activist Ward Churchill over wat hij diagnosticeerde als een groeiende – en opzettelijk zelfneutraliserende – ‘hegemonie van geweldloosheid’ van de Noord-Amerikaanse linkse beweging. De publicatie van het essay ontketende een stormachtig debat onder activisten in zowel de Verenigde Staten (VS) als Canada, met als belangrijk resultaat dat Michael Ryan een vervolgessay schreef waarin Churchills premisse werd versterkt dat geweldloosheid, tenminste zoals de term in de volksmond wordt gebruikt door witte ‘progressieven’, inherent contrarevolutionair is en weinig meer is dan een uiting van het verlangen van de voorstanders om hun relatief hoge sociaaleconomische privileges te behouden en daardoor eerder dient om de heersende machtsverhoudingen te stabiliseren dan te transformeren.

De baanbrekende inspanningen van Churchill en Ryan zijn vandaag de dag nog net zo relevant als toen ze voor het eerst verschenen en werden in 1998 voor het eerst samen in boekvorm gepubliceerd. In de nieuwe editie van 2007 vind je deze essays, samen met het voorwoord van voormalig deelnemer aan de gewapende strijd en politiek gevangene Ed Mead, postscripts van zowel Churchill als Ryan en een krachtig nieuw voorwoord van vooraanstaand oppositie-intellectueel Dylan Rodríguez.

PM Press, Engels
ISBN: 9781629632247, € 19,95, 192 pagina’s

Collective.

WE FIGHT

Three Decades of Rebellion Against the Police

Zolang als de staat bestaat, hebben mensen elkaar verdedigd tegen de aanvallen van de staat. De staat is sinds zijn ontstaan dwangmatig en destructief geweest; de politie is slechts een van zijn recentere handhavingsmechanismen. Zodra er politie was, was er verzet tegen de politie.

In dit boek zijn de stemmen verzameld van misschien twee dozijn mensen, de meesten anoniem. Toch kunnen we in de gebeurtenissen die zij beschrijven de daadkracht zien van duizenden die in opstand kwamen tegen de politie, die weigerden toe te staan dat deze ons verdeelde en overheerste, die weigerden de laars aan de voet van de staat te spelen, die ons allemaal in de vergetelheid zou drukken als we dat toelieten.

Detritus Books, Engels
ISBN: 9781947501101, € 16,50, 318 pagina’s

Geo Maher

A WORLD WITHOUT POLICE

How Strong Communities Can Make Cops Obsolete

Als de politie het probleem is, wat is dan de oplossing? Tientallen miljoenen mensen gingen de straat op voor Black Lives Matter en brachten geheel nieuwe ideeën mee over openbare veiligheid, gemeenschappelijke veiligheid en gerechtigheid, en verwoordden die visie in de vlammende taal van oproer, rebellie en protest. *A World Without Police* beschrijft deze nieuwe ideeën – geschreven in slogans en gezangen, vanaf bezette bruggen en haastig opgezette barricades – in een meeslepend, niet te missen manifest voor afschaffing van de politie.

Onweerstaanbaar beargumenteerd biedt *A World Without Police* concrete strategieën voor het confronteren en breken van de macht van de politie als een eerste stap in de richting van het opbouwen van gemeenschapsalternatieven die de politie overbodig maken. Maher bestudeert het post-protestlandschap in Minneapolis, Philadelphia, Chicago en Oakland, evenals de mensen die op grote schaal hebben geëxperimenteerd met alternatieven voor de politie in Latijns-Amerika, en geeft een overzicht van de instellingen waarop we kunnen rekenen om veiligheid te bieden zonder de desorganiserende interventies van de politie: lokale interventienetwerken, op de gemeenschap gebaseerde praktijken van *restorative justice*, democratisch georganiseerde zelfverdedigingsprojecten en goed gefinancierde sociale voorzieningen.

A World Without Police stelt dat afschaffing geen verre droom of een onbereikbare horizon is, maar een haalbare realiteit. In gemeenschappen over de hele wereld beginnen we een glimp op te vangen van een echte, blijvende rechtvaardigheid waarin we onszelf veilig houden.

Verso Books, Engels
ISBN: 9781839760068, € 16,00. 288 pagina’s

Peter Gelderloos
HOW NONVIOLENCE PROTECTS THE STATE (THIRD EUROPEAN EDITION)
Dit boek verschilt niet veel van het vorige boek, het baseert zich grotendeels op wat er in het vorige boek geschreven wordt. Het is echter twee decennia later geschreven door een witte activist om in de bewoording van een nieuwe generatie activisten nog eens een keer stil te staan bij de mythes en doctrines van geweldloosheid. Het boek wil tot nadenken en discussie aanzetten en roept op tot een diversiteit van tactieken. Meer voorbeelden van deze diversiteit aan tactieken vind je bijvoorbeeld in zijn vervolgboek *The failure of Nonviolence*.

Sinds het tijdperk van de burgerrechten is de doctrine van geweldloosheid bijna universeel geaccepteerd door links in de VS. Vandaag de dag wordt protest vaak vormgegeven door samenwerking met staatsautoriteiten – zelfs organisatoren van bijeenkomsten tegen politiegeweld vragen politievergunningen aan, en anti-imperialisten aarzelen meestal om zelfverdediging en gewapend verzet te steunen. *How Nonviolence Protects the State* ontkracht het geloof dat geweldloosheid de enige manier is om te strijden voor een betere wereld. In deze oproep nodigt Peter Gelderloos activisten uit om verschillende tactieken te overwegen, waarbij hij hartstochtelijk beargumenteert dat exclusieve geweldloosheid vaak dezelfde onderdrukkingsstructuren versterkt die activisten omver willen werpen. Hedendaagse bewegingen voor sociale verandering worden geconfronteerd met veel moeilijke vragen, maar soms krijgen zaken als strategie en tactiek weinig prioriteit. Veel Noord-Amerikaanse activisten verzuimen de rol van geweldloosheid onder de loep te nemen en stellen nooit de essentiële vragen: Is geweldloosheid effectief bij het beëindigen van systemen van onderdrukking? Heeft geweldloosheid te maken met wit privilege en de dominantie van het Noorden over het Zuiden? Hoe versterkt pacifisme dezelfde machtsdynamiek als het patriarchaat? Beschermt geweldloosheid uiteindelijk de staat?

Active Publishing, Engels
ISBN: 9781909798571, € 8,00, 182 pagina's

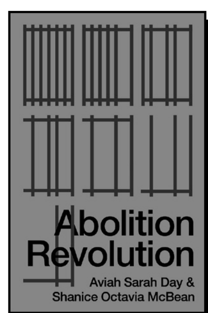
Aviah Sarah Day en Shanice Octavia McBean
ABOLITION REVOLUTION
De moord op George Floyd in Minneapolis veroorzaakte een abolitionistische schokgolf. Oproepen om de politie te ontmantelen vonden overal ter wereld gehoor. Kort daarna leidde de moord op Sarah Everard door een dienstdoende politieagent tot een nationale abolitionistische beweging in Groot-Brittannië. Maar om de politie, gevangenissen en grenzen af te schaffen, moeten we de confrontatie aangaan met de erfenis van *Empire*.

Abolition Revolution is een gids voor abolitionistische politiek in Groot-Brittannië, waarin de rijke geschiedenis van verzet naar voren komt, van rebellie in de koloniën tot *grassroots* reacties op de huidige detentiesystemen. De auteurs stellen dat abolitie de sleutel is tot het herconceptualiseren van revolutie voor onze tijd, door het te verbinden met materialistische feminismen, antikapitalistische klassenstrijd, internationalistische solidariteit en antikolonialisme.

Het boek is gestructureerd in zestien stellingen. Elke stelling is een op zichzelf staand argument dat los gelezen kan worden. Perfect voor leesgroepen en bijeenkomsten van activisten is dit een boek van onschatbare waarde voor diegenen die nieuw zijn in de abolitionistische politiek. Terwijl het tegelijkertijd een gepassioneerd en gezaghebbend verhaal vertelt over de noodzaak van abolitie en revolutie in Groot-Brittannië en wereldwijd.

Het boek eindigt met een dialoog, waarin Aviah en Shanice een stap terug doen om te luisteren naar andere abolitionistische organisatoren.

Pluto Press, Engels
ISBN: 9780745346519, € 19,99, 320 pagina's

Mizue Aizeki, Matt Mahmoudi en Coline Schupfer (redactie), voorwoord door Ruha Benjamin
RESISTING BORDERS AND TECHNOLOGIES OF VIOLENCE
Migranten worden door de grenspolitiek van imperialistische staten over de hele wereld wreed onderdrukt. Om hun grenzen af te dwingen hebben deze staten een nieuw digitaal fort gebouwd met vergaande en zich steeds verder ontwikkelende nieuwe technologieën. In dit baanbrekende boek worden deze verraderlijke middelen van bewaking, controle en geweld blootgelegd.

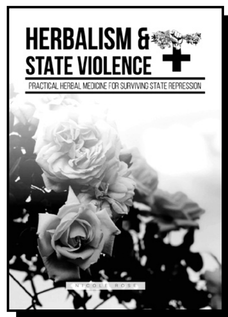
In naam van 'slimme' grenzen hebben de VS en Europa zich gewend tot particuliere bedrijven om een neokoloniaal laboratorium te ontwikkelen dat nu wordt ingezet tegen het Globale Zuiden, grensgebieden en migratieroutes. Ze hebben immigrantendatabases opgezet, digitale ID's, elektronische volgsystemen, gezichtsherkenningssoftware, datafusiecentra en nog veel meer, allemaal om mensen en hun bewegingen 'efficiënter' te categoriseren en te controleren.

Deze technologieën trekken zelden de aandacht van het grote publiek en wekken amper verontwaardiging op, maar ze zijn onze wereld stilletjes aan het herschikken, waarbij de koloniale inspanningen uit het verleden worden opgeschroefd om gewenste personen van ongewenste personen te scheiden, rijk van arm, expat van migrant en burger van ongedocumenteerde. De essays en *case studies* in *Resisting Borders and Technologies of Violence* werpen een licht op deze dreiging, met analyses van hoe het *high tech*-systeem van grenzen zich heeft ontwikkeld en inspirerende verhalen van verzet ertegen.

De organisatoren, journalisten en wetenschappers op deze pagina's stippelen een nieuwe weg uit, gebruiken creatieve middelen om de status quo te ondermijnen, organiseren zich wereldwijd tegen hightech-grensimperialisme en helpen ons een wereld zonder grenzen voor te stellen.

Haymarket Books, Engels
ISBN: 9781642599114, € 29,25, 300 pagina's

Nu volgen twee boeken van het project Solidarity Apothecary: De missie van Solidarity Apothecary (solidarityapothecary.org) is om revolutionaire strijd en gemeenschappen materieel te ondersteunen met plantengeneesmiddelen om onze collectieve autonomie, zelfverdediging en weerbaarheid tegen klimaatverandering, kapitalisme en staatsgeweld te versterken.

Nicole Rose
OVERCOMING BURNOUT

Je samen met anderen organiseren voor de bevrijding van mens, dier en aarde kan een van de meest empowerende ervaringen zijn. Maar verzet aan de frontlinie komt met risico's voor onze fysieke en emotionele gezondheid die ertoe kunnen leiden dat veel mensen een burn-out krijgen en sociale bewegingen helemaal de rug toekeren.

Dit boek gaat over het overwinnen van burn-out, waarbij de auteur de reis van herstel koppelt aan bredere systemische krachten zoals klassisme, seksisme en machtsdynamieken in groepen, armoede, chronische ziekte en ableïsme, maar ook verdriet en trauma van gevangenschap en onderdrukking door de staat. Het is een oproep voor het opzetten van modellen van wederzijdse hulp en collectieve zorg. Tegelijkertijd diep persoonlijk en scherp politiek is dit boek voor iedereen die betrokken is bij grassroots organiseren een absolute aanrader.

Active Publishing, Engels
ISBN: 9781909798694, € 6,95, 140 pagina's

Nicole Rose (redactie)
HERBALISM & STATE VIOLENCE

Staatsgeweld is een wrede realiteit voor grote aantallen mensen. Het is een ervaring die raciaal, klassespecifiek en genderspecifiek is in het ontwerp en de toepassing ervan. Het heeft raakvlakken met bijna alle vormen van onderdrukking. Plantgeneesmiddelen kunnen een instrument zijn voor solidariteit en verzet; ze kunnen ons praktisch helpen te overleven en ze kunnen ons helpen te herstellen van een trauma.

Van kruidenverzorging bij verwondingen door handboeien tot genezing na opsluiting, dit boek gaat in op voorbeelden van solidariteit op basis van kruiden in de praktijk. Nicole Rose schrijft vanuit haar eigen ervaring met opsluiting, politieke organisatie en het runnen van de Solidarity Apothecary en verkent een aantal van de vele verbanden tussen kruidengeneeskunde en bevrijdingsstrijd. Door middel van recepten, remedies en verhalen uit de frontlinie nodigt ze ons uit om in contact te komen met onze bondgenoten in de strijd – de planten – om uit te rusten, te genezen en de strijd voort te zetten.

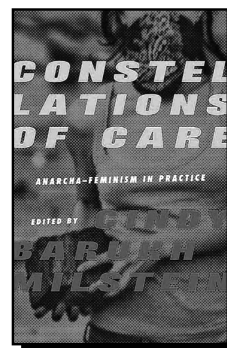
Active Publishing, Engels
ISBN: 9781914567438, € 16,00, 440 pagina's

Cindy Barukh Milstein
CONSTELLATIONS OF CARE
Anarcha-Feminism in Practice

Wat doen we als de staat ons in de steek heeft gelaten? Van falende gezondheidssystemen tot huisvestingscrises en een steeds verder om zich heen grijpende ecologische ineenstorting, het wordt steeds duidelijker dat een op de staat gerichte politiek ons niet beschermt tegen het geweld van kolonialisme en kapitalisme, fascisme en patriarchaat. Sterker nog, deze politiek is er juist actief op gericht om ons te schaden.

Anarchistisch feminisme of anarcha-feminisme laat ons zien dat de manier waarop we omgaan met onze sociale relaties kan resulteren in een nieuwe wereld binnen de oude. We kunnen voor elkaar zorgen als niets anders dat kan, voor gemeenschappelijk welzijn en bevrijdende horizonten. Van communale keukens tot medicijncollectieven, van gekraakte sociale centra tot queer theatergroepen, van Ljubljana tot Mexico-Stad, *Constellations of Care* onderstreept op krachtige wijze dat we met elkaar al alles hebben wat we nodig hebben en waarnaar we verlangen om levens te creëren die het waard zijn om te leven.

Pluto Press, Engels
ISBN: 9780745349954, € 26,50, 448 pagina's

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de betere boekhandels: Rosa te Groningen, Boekhandel Opstand te Den Haag en Fort van Sjakoo te Amsterdam. Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de enige alternatieve boekhandels van Nederland en bestel je boeken dáár.

Fort van Sjakoo, Jodenbreestraat 24 te Amsterdam, 020-6258979, info@sjakoo.nl, sjakoo.nl

BRIEVENRUBRIEK
Nieuwe rubriek voor ingezonden reacties

Meningen gezocht! Ben je het ontzettend eens met iets dat in *Buiten de Orde* verschenen is, of ben je boos geworden van iets dat je hebt gelezen? Wil je reageren op een artikel of een ingezonden reactie? Mail je reactie van niet meer dan 275 woorden naar redactie@buitendeorde.nl.

Beste lezer,

De redactie krijgt regelmatig respons als er een nieuwe *Buiten de Orde* is uitgekomen. Vaak direct, ook via via. De ene keer positief, dan weer kritischer. Waar mogelijk reageren we op het commentaar dat we krijgen, maar eigenlijk zien we gesprekken over het blad en de inhoud daarvan liever in de openbaarheid. Niet alleen vinden we het belangrijk dat onze lezers weten wat er achter de schermen speelt, wijzelf denken ook dat de discussies rijker worden wanneer meer mensen de gelegenheid hebben te reageren. Dit geldt zowel voor discussies die gevoerd worden over het tijdschrift zelf, als over de inhoud van de stukken die geplaatst zijn.

Groeten,
de redactie

Beste lezer,

Waar je reactie over mag gaan, vraag je je af? Overal over! Schrijf ons over de inhoud van een artikel dat je gelezen hebt, over de vormgeving van *Buiten de Orde* of over iets waar door de redactie geen aandacht aan geschonken is. Schrijf ons over onduidelijkheden die je graag verhelderd wil hebben, over iets wat de redactie beter kan doen, of over de stand van anarchisme anno 2024. Schrijf ons over een ingezonden reactie waar je het niet mee eens bent, schrijf ons over een fantastisch idee dat je hebt. Schrijf ons over alles dat op je hart ligt.

Groeten,
de redactie

Beste lezer,

Zijn 275 woorden niet genoeg om je mening te geven? Geen probleem! Giet je tekst in de vorm van een artikel en stuur die naar redactie@buitendeorde.nl.

Groeten,
de redactie

UITGANGSPUNTEN DE VRIJE BOND

1. De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.
2. De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
   - gelijkwaardigheid van alle mensen;
   - autonomie van het individu;
   - zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
   - een goed milieu en een vitale natuur;
   - de afschaffing van alle vormen van gezag (bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied);
   - de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.
3. De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën, en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.
4. Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.
5. De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen is inherent daaraan.
6. De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving, alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar kunnen leren en kunnen samenwerken.
7. De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

WORD LID VAN DE VRIJE BOND

Word lid van de Vrije Bond!
Ontvang *Buiten de Orde* viermaal per jaar!

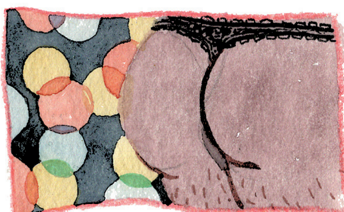
Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen € 0 t/m € 500:
€ 2,- per maand
Inkomen € 500 t/m bijstand:
€ 4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minimumloon:
€ 6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
€ 8,- per maand
(meer is ook welkom)

Geef je op via: vrijebond.nl/word-lid

Je contributie kun je overmaken op:
IBAN: NL80 INGB 0005 4954 73
BIC/Swift: INGB NL2A
t.n.v. Vrije Bond te Amsterdam

Het Feest

Strip Guus Møystad

POLITIE